

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Meddelelser

om

Etatsraad Frederik Carl August Lunn

til Knabstrup,

væsentligt efter hans egne Optegnelser.

Udgivne af hans Børn.

Trykt som Manuskript.

Kjøbenhavn.

Centraltrykkeriet (C. Ferslew).

1888.

Indhold.

	Side.
Indledning	V.
Faders egne Optegnelser om hans Liv fra 1808—1827 .	1.
De vigtigste Begivenheder i Faders Liv fra 1828—1846	73.
Faders »Aarbog for Knabstrup og dets Beboere fra 1846—1878«	77.
Faders sidste Aar	133.
Knabstrup 1814	141.
Uddrag af Faders Slægtbog	169.

Indledning.

Paa Faders Arbeidsbord fandtes efter hans Død et Manuskript, som han i sin sidste Tid jevnlig havde arbeidet paa, og som viste sig at være Begyndelsen af hans egen Livshistorie.

Desværre er den kun ført 19—20 Aar frem i Tiden, men da Fader allerede tidligere havde udarbeidet en Aar bog for Knabstrup og dets Beboere fra 1846—1878, kunne disse 2 Hovedafsnit, supplerede med de væsentligste Begivenheder i Faders Liv fra 1828 til 46 samt fra 1878 til 1886, danne et Hele, som let former sig til et Billede af Fader »i det Væsentligste fremstillet af ham selv«.

Som Tillæg hertil er føiet en Beskrivelse af Knabstrup 1814, der vil være Mange i Familien bekjendt fra det ziirligt udførte Manuskript, Fader efterhaanden tilstillede sine Sødskende og Børn til Gjennemlæsning, samt et kort Uddrag af det Arbeide, Fader oprindelig kaldte sin Slægtbog, nemlig de Oplysninger om Slægten, som det lykkedes ham at samle med stor Flid og Møie.

Faders egne Optegnelser

om hans Liv fra 1808 til 1827.

Naar jeg giver mig i Færd med at skrive om mig selv, saa fremgaaer dette Foretagende ikke af egen Indskydelse, men Ideen dertil kommer udvendig fra; til Forklaring tjener, at da jeg havde foræret Contoirchef Emil Petersen et Exemplar af mine Efterretninger om min Farfader C. D. Lunn, og han havde læst den lille Pjece, roste han mit Arbeide og tillagde det en langt større Værdi, end jeg havde tænkt mig, og han sluttede med at sige: »Nu bør De nedskrive Deres eget Levnetsløb.« – Paa mit Svar at mit Levnet var aldeles betydningsløst og ikke nogen Opmærksomhed værd, replicerede han: »Det maa De ikke sige! De maa jo have oplevet mange Begivenheder og vexlende Tilstande paa Deres Livs-Vandring, og kan De samle de Indtryk og Reflexioner, som De fra Tid til Tid har modtaget, og deraf fremstille et Billede efter samme Mønster, som det De har givet efter Deres Farfader, saa vil ikke allene Deres Børn og Efterkommere, men maaskee en meget større Læsekreds være Dem taknemlig og sætte Priis paa Deres

Optegnelser.« — Om noget saadant skulde kunne opnaaes, vil jeg lade staae hen, men ved at tænke over, hvor begjærlig jeg selv har været efter at vide Noget om mine Forfædre, og hvor megen Glæde jeg har følt ved at finde min Bedstefaders Optegnelser og at kunne samle dem til et Billede af ham og hans Hustru og Børn, fremstod den Tanke, at mine Børn og Børnebørn muligen i Tiden ogsaa kunde ønske at vide lidt om mig og min Samtid, og derfor har jeg besluttet, saavidt Kræfterne slaae til, at tegne mig selv og mit Ungdomsliv med alle de Indtryk, som knytte sig dertil. — Altsaa:

Jeg er født paa Dortheaslyst den 12te September 1808 som den fjerde i Rækken af mine Forældres Børn. — Ved min Fødsel skal jeg have haft den ualmindelige Vægt af 12 Pd., og endda var Hovedet uforholdsmæssig stort til Kroppen, hvisaarsag min Fødsel var meget besværlig og ydermere farlig for min Moders Liv; dog overstod hun lykkelig Krisen, og da min Mormoder fik det nyfødte Monstrum at see, skal hun have udbrudt: »Blot den Dreng ikke bliver et reent Grødhoved«, vistnok Anledningen til at jeg i mine tidligste Aar ofte blev kaldet: Mutters Grødhoved. — Dette Prædikament har jeg ikke følt nogen Fortrydelse over, førend jeg var saa stor, at jeg kunde begynde at tale, og min Tante Julie Malling vilde presse mig til selv at nævne mit Kælenavn, men jeg, som ikke kunde udtale G eller R, sagde Død-Hoved; da hun saa lode mig ud og udtalte mit Øgenavn ligesom jeg selv, følte jeg mig dybt krænket. — Jeg blev

døbt i Nørre Jernløse Kirke af Hr. Amtsprovst Warthoe den 23de September 1808. Faddere vare Fru Conferentsraadinde Malling, Fru Commerceraadinde v. Deurs, Major Bornemann fra B., Hr. Rosenørn fra Benzonslund og Hr. v. Seidelin fra Holbæk Ladegaard.

Der er saa ofte Spørgsmaal om, i hvilken Alder Børn naae en saadan Opfattelsesevne, at de senere kunne erindre Begivenhederne fra den tidlige Børne-Alder. Min første bevidste Erindring gaaer ud paa, at Moder tog mig paa Armen og lagde mig op paa det dækkede Middagsbord, om hvilket der sad en Deel Fremmede, deriblandt min Moders Cousine Malling, og der blev Skrigen og Spektakel, da jeg paa alle Fire vilde echappere fra denne Plads. Naar dette gik for sig, veed jeg ikke. Det bliver som oftest vanskeligt at angive Tid og Alder for sine tidligste Minder, og det vilde være ligesaa for mig, naar jeg ikke senere var kommet til et positivt Beviis for, at jeg har tydelig Erindring om Begivenheder i mit 3die Aar. Jeg husker saaledes, at jeg besøgte Familien Søborg, som boede i Oreberg-huset, for at se en Abekat, og mindes tydelig den gamle Søborg som en høi, mager Mand med Nathue paa og i en lang drapfarvet Frakke, og da denne Mand døde 10. Octb. 1811 efter et længere Sygeleie, saa har jeg kun dengang været henad 3 Aar. — Jeg mindes tydelig en militair Execution, som fandt Sted paa Marken udenfor Dortheaslyst, idet en Soldat udstod Spidsrod-Straffen der under Commando af en Capitain Schmidt, og mine 2de Sødskende, Louise og Christian, som havde overværet Executionen, kom

løbende grædende ind og bad Fader om dog at gaae ud og bede for Karlen, men af gamle Optegnelser finder jeg, at denne Capitain S. var indquarteret paa D. i Forsommeren 1811. Min tidligste og intimeste Ven var Gaardens Røgter Lars Christian, hos hvem jeg tilbragte den meste Tid af Dagen, naar det blev mig tilladt. Han fodrede mig til Stadighed ved at bringe mig Levninger fra sine Maaltider i Borgestuen. Denne Trafik var ham forbuden, hvorfor han skjulte de mig tiltænkte Delicatesser i sin gamle fedtede laadne Hue; men »forbuden Mad smager bedst«, og det var vel Grunden, hvorfor Røgterens Levninger altid smagte mig superb, medens jeg samtidig hyppig maatte fælde Taarer, naar jeg var kræsen ved Middagsbordet, og min Fader tvang mig til enten strax at spise hvad der kom, eller gaae sulten bort. En anden tro Veninde fik jeg i vor gamle Husholderske Jfr. Cathrine Medea May Paus; hun var en norsk Præstedatter, der havde tjent i den herslebske Familie i mange Aar, og var af Kjærlighed til min Moder fulgt med hende, da hun som 18aarig Kone drog med sin Mand ud til Dortheaslyst. Min 3die Ven var »Junker«. Moder havde faaet i Foræring en Hund, som hed Junker. Den sagdes at være indført fra Ægypten og var næsten aldeles haarløs med et meget fint, blødt Skind. Af Form som en Vindspiller, uhyre tynd og fin af Hoved og Been, meget væver og gesvindt. — Junker Letbeen var Børnenes Legetøj, men en Dag løb den til Vendet og blev saa forbit af en stor Hund, at den, al Pleie uagtet, døde. — Den blev begravet i en Høi i den

nederste Deel af Haven, hvor der havde staaet en Kæmpe Steendysse, som Fader havde flyttet og anbragt til Bord og Bænk under en kroget Eg nederst i Haven ved Avlehavegjærdet. Kudsken Niels Bastian bar Junkers Liig, indsyet i et Lagen, til Graven og lagde det ned deri, og Amalie og jeg fulgte med under Strømme af Taarer. Stedet blev kaldt Junkershøi og blev beplantet med en Krands af Pæretræer; senere blev anlagt et Blomsterparti paa Høien, og et Lysthuus blev arrangeret ved dens vestre Side og omgivet med Caprifol. Høien fik siden Navn af Pærehøi. Lysthuset er der endnu, men Høien er omlagt, og Pæretræerne næsten alle borte. Som smaa Børn vare mine ældre Søskende og jeg underkastede en temmelig stræng Disciplin navnlig ubetinget Lydighed, og en Forseelse derimod blev i Reglen strax corporlig afstraffet. Principet var, at hvad som ikke var forbudet, det var tilladt, og vi havde temmelig frit Spillerum for vore Lege og Exercitier, men modtog altid den Instrux: »Kryber Du op og falder ned, faaer Du Bank!« falder Du i Vandet, faaer Du Prygl, osv., og Tilsagnet om Straf blev ufravigelig holdt, og det er min Overbevisning, at vi Børn gennem dette System tidlig udviklede Mod og Dristighed til at forsøge al Slags Sport, men ogsaa indøvedes i at see og tage os ivare for Faren derved, fordi vi vare mere bange for den bebudede Straf end for de Farer, der kunde være forbundne med vore Spillopper. — Det blev engang forbuden min Søster Amalie og mig at krybe op i en Fjællevoan, som stod i Gaarden; vi gjorde det desu-

agtet, bleve uens og kom op at slaes i Vognen, og Følgen blev, at hun, som var den stærkeste, væltede mig ud over Fjællen, saa jeg gik paa Hovedet ned og slog en stor Bule i Panden; af Forskrækkelse faldt hun bagefter, rev en Skramme i Ansigtet, og slog Albuerne itu, saa hun blødte stærkt baade af Hoved og Arme, og nu tyede vi skraalende ind i Huset; paa Steentrappen mødte Moder os; der var ingen Ynk, men vi fik begge nogle kraftige Ørefigen paa begge Sider af Hovedet, og dernæst Ordre at gaae i Bryggerset og lade os vadske af Pigerne. — I Foraaret 1812 fik mine ældre Søskende en Lærerinde ved Navn Jomfru Sibbern, en Søster til den store Philosoph, Professor Sibbern. Det var en meget streng Dame, som flittig brugte corporlig Revselse. Min Broder Christian fik ikke alene at føle hendes Hænder med Ørefigen og Rusken i Haaret og Ørene, men en stor Lineal blev benyttet som Sværd, ja selv Ildtangen blev benyttet som Skoleriis. — Min Søster Amalie, som da var 5 Aar, maatte ogsaa jevnlig holde for, og da Jfr. Sibbern ikke kunde lide, at Tøsen græd og skreg, naar hun blev tugtet, saa inventerede hun at lægge Rollingen paa Ansigtet i Sengen, tage Klæderne op og blotte den lille Bag, som hun dernæst bearbejdede med kraftige Slag. Min Mormoder, Conferentsraadinde Louise Malling, som var bleven Enke 1806, havde taget stadigt Ophold hos sin Svigersøn, Apotheker Hagen paa Salomons Apothek, men kom hver Sommer for en 4 Maaneder til mine Forældre og vedblev dermed, saa længe hun levede. Hun

var en statelig Dame, men blid, from og elskværdig, og vi Børn betragtede hende som et høiere Væsen, der indgød os den dybeste Ærbødighed og den høieste Agtelse; og hun har udøvet en mægtig Indflydelse paa vor Udvikling; thi med Blidhed og Sagtmodighed, men med Høihed og Fasthed blottede hun øieblikkelig enhver Unode og Feil, og det er vist, at vi Børn bare mere Respect for et Ord af hende, end for en varm Lussing af Fader eller Moder. Det var da især med Reenligheden og Paaklædningen samt under de daglige Maaltider og ved Fremmedes Ankomst, at hun hævdede sin Indflydelse. Med et Øiekast observerede hun, om Børnene vare vadskede og Haaret redet, om Klæderne vare i Orden, om et Sko- baand var løst, og Tilrettevisningen kom øieblikkelig og maatte følges. Hun taalte ikke, at Børnene sad skævt paa en Stol eller lænede sig tilbage. — Armene paa Bordet var en grov Forseelse, ligesom at lege med Kniv og Gaffel eller Tallerken. Gode Manerer under Spisningen i enhver Retning bleve jevnlig forlangte; at tage for store Mundfulde, sluge Maden eller at tage med to Hænder paa et Stykke Smørrebrød, kunde ikke taales. Hun paaviste, at de to første Lyder vare Eiendommeligheder hos Hunde og Sviin, og kun Abekatte brugte to Hænder for at føre Maden til Munden.

Til min 6aarige Fødselsdag fik jeg i Present af min Moder 6 Rdl. og af min Mormoder, som altid blev nævnet Grandmama, 12 Rdl. Det var deilig nye danske Courantsedler, og jeg følte mig meget riig;

men disse Sedler repræsenterede ikke store Værdier, thi den samlede Sum af 18 Rdl. medgik til Indkjøbet af et lille Dambrædt, et Blyant og et Stykke Vidskelæder.

I August 1814 døde pludselig min Bedstefader, og jeg husker tydelig, hvor dybt Indtryk dette gjorde paa mig; det var det første Dødsfald, som var truffet paa min Livsbane; jeg havde kjendt ham saalænge jeg mindedes; han var hyppig kommet til Dortheaslyst, havde altid været kjærlig mod os Børn, men skarpt irettesat enhver Uorden eller Uartighed, og vi betragtede ham som en ophøiet Personlighed, som vi skyldte Ærefrygt; jeg havde været adskillige Gange i Besøg hos ham paa Knabstrup, og mit Begreb om dette Sted opfattede det, som noget mystisk storlaaet. — At Bedstefader nu var borte, at han aldrig mere vilde komme til os, forekom mig utroligt; da det saa nogen Tid efter blev os meddeelt, at Fader med hele sin Familie vilde flytte til Knabstrup og tage Bolig der, saa fik Tankerne en anden Retning, saa opstod Nysgjerrighed og en ivrig Higen efter at lære at kjende dette Mysterium, og jeg fulgte trolig min Broder Christian, naar han omtrent hver Dag efter endt Skoletid løb afsted til Knabstrup for at gjøre Opdagelser og anstille Undersøgelser i Boligen, i Staldene, i Haven og Markerne, og jeg syntes hver Gang at finde nye Underværker. — Det var i September, og Træerne i Haven bugnede af Frugt, og hvor var det ikke en Herlighed at færdes ubevogtet omkring i den store Have og med stor Graadighed

fortære det meest mulige af de fortrinlige Blommer, Sommeræbler og Pærer. Sidst i October foregik Flytningen fra Dortheslyst til Knabstrup, hvor man var begyndt at male og pynte noget paa Værelserne, hvor disse vare altfor uhyggelige. Det var stadigt Regnveir, Veien var meget slet og Ladegaarden meget skiden, saa at da vi en mørk Aften skrumplende paa en gammel Holsteenskvoغن paa den daarlige Vei og den endnu daarligere Steenbro, holdt vort Indtog og saa sendtes i Seng i et raakoldt Værelse, hvor der stank af Oliemaling, med kolde klamme Lagner i Sengene, saa tabte Knabstrup en Deel af den Nimbus, hvori Stedet tidligere havde foresvævet mig. — Moder var under Flytningen i Kjøbenhavn, og da hun en otte Dages Tid senere kom hjem, blev der anstillet en Del Sollennitet til hendes Modtagelse. Der blev illumineret med 2 Tællelys i hvert Vindue mod Gaarden, og ved Borgegaard-Stakittet under Lindetræerne anbragtes 4 Pæle med Jernriste, hvorpaa der blev afbrændt Begkrandse. Ydermere blev der, ret som hun i den gamle Kareth med Bedstefaders 4 Sorte for passerede op ad Gaarden, affyret fra et Stillads nogle Stykker Rakter, hvorved nær var afstedkommet 2 Ulykker. Først bleve Spandhestene skye og toge Magten fra Kudsken, men da der stod et Mylder af Mennesker omkring, sprang der strax Mænd til og greb kraftig fat i alle Heste, saa at de bleve standsede, og Moder steg hastig ud og kom i Huus. Derefter faldt en af de brændende Rakter ned i en Sædstak bagved Laden og var lige ved at

stikke denne i Brand, men det blev bemærket i Tide, og ved Ladefogden Niels Madsens Conduite hurtig slukket, uden at Herskabet fik det at vide før Dagen efter, og saaledes blev ogsaa denne Ulykke afværget.

Der var endnu for os Børn saa meget Nyt paa Knabstrup, saa mange Opdagelser at gjøre, saa mange Personer at gjøre Bekjendtskab med, at vor Fritid gav os fuldt op at tænke paa og at eftersee; Fader beholdt alle Bedstefaders gamle Husfæller og Tjenestefolk. Mine Søstre fik strax en Kammerat i Sophie Bruun, som var Datterdatter af Bedstefaders Cousine, Fru Erreboe, født Kallager, og som han havde antaget som Pleiebarn 1^{1/2} Aar forud. — En Datter af samme Fru Erreboe, Ida Mathilde, var Husholderske og havde været paa Knabstrup 2 Aar; hun var arrig og vrippen og ilde lidt, og da Moder var utilfreds med hende, forlod hun Knabstrup næste Foraar, og gamle Paus indtog Pladsen. Gamle Forvalter Hetting, som havde været Bedstefaders Factotum, var en lystig gammel Mand, som Christian og jeg gjerne vilde gjøre Løier med, men naar vore Løier bleve for grove, saa smurte han os med sin Kjøre-Pidsk. Meieriforpagteren O. Hansen var altid venlig mod os Børn, men hans Kone var uhyre elskværdig, og det blev snart Gjenstand for Børnenes højeste Ønsker at maatte besøge Md. Hansen, som altid havde noget at ~~u~~delicere os med. Kudsken Hans Pedersen Havnsøe havde været Matros paa et Linieskib, og hans Beretninger om de Bedrivter, han havde udført og været med til, vare meget spæn-

dende; men hans Kudskebedrivter vare ikke ringere, og han satte aldrig sit Lys under en Skjeppe. Hans Skytte, som Bedstefader 1776 havde taget som Dreng med fra Einsidelsborg, kunde jo fortælle om Alt, hvad der var foregaaet paa Knabstrup i omtrent 40 Aar, og hans Jagtløgne vare storslaaede og høist interessante. Saa var der gamle Hans Nielsen, som var Røgter om Vinteren og Steenbryder om Sommeren; han var nogle og halvfjerds Aar gammel, og havde tjent paa Knabstrup siden sin Confirmation. Han var meget nærsynet og en stille og indesluttet gammel Fyr; men Broder Christian fandt Nøglen til hans Erindringsforraad og kunde faae ham til at fortælle, og saa strømmede der Historier fra ham om Knabstrups Fortid, der var tegnet i hans Indbildningskraft med en Glorie, hvortil der efter hans Mening ikke kunde opvises Mage; men hans Beretninger vare hyppigt blandede med Spøgelschistorier, som han sikkert nok selv troede paa. Han vidste at fortælle om Troldeøiet i Rejsbjergbakken, der formaaede at sætte Bakken op paa 12 Pæle af Ild; om Vandsnogen, der havde stjaalet et Barn paa Knabstrup og taget det med sig til Bunds i Galvangsøen m. m. En Historie, som han hyppigt foredrog, var den, at han en Nat var vaagnet ved at høre et stort Bulder, var staaet op og gaaet ud i Stalden, og da havde han virkelig seet, at der kom en sort Kareth forspændt med 4 sorte Heste, og Kudsken paa Bukken og Tjeneren bagpaa vare sorte. Det gik i Galop op i Borgegaarden, hvor det et Øieblik blev stille, men der-

paa kjørte den med stort Bulder ned ad Gaarden og ud af Porten; og næste Morgen var den nye Herremænd, der var kommet fra Vestindien (Castenschiold) død, og det var de sorte Trolde, der om Natten havde kjørt ham bort, men som sorte Trolde ansaa han de sorte Tjenere, som Familien Castenschiold havde havt med sig; thi disse, meente Hans Nielsen, saae nok ud som Mennesker, men det var dog ikke rigtige Mennesker. Da Broder Christian vilde vide Beskeed og spurgte Hans Nielsen ud om Træhesten, forklarede han, at han godt huskede den, og at den havde staaet i det sydostlige Hjørne af Ladegaarden, men han erklærede, at nu havde han tjent under sex Herremænd paa Knabstrup, men der havde aldrig Nogen redet Træhesten i den Tid, for det havde været gode Herremænd allesammen. — I December 1814 ankom en Huslærer til Christian og mig. Det var en theologisk Candidat Hoemann, som var en godmodig Mand, men jeg troer ikke, hans Undervisning bar synderlig Frugt. Jeg havde begyndt at læse, skrive og regne med Jomfru Sibbern, men det stod sig vistnok jammerligt med min Lærdom; ikke desmindre fandt Hoemann, at det var Tid for mig at begynde paa Latinen, og nu maatte jeg herse i latinsk Grammatik og Gloser, samtidig med at jeg ikke kunde læse Dansk eller skrive mit Navn. Hr. Hoemann lod komme et Spil Kegler fra Kjøbenhavn, og med disse spillede han og vi 2 Drenge meget hyppig i den lange Gang forbi Skolens Dør, i de Timer, som egentlig vare bestemte til Læsning. Hoemann blev i

Begyndelsen af 18 . . kaldet til Præst paa Færøerne, og vi fik 1ste Mai Anholm til Lærer. — I Foraaret 1815 leiede Oberstlieutenant Kocken Hovedbygningen paa Dortheaslyst med Have og Agreements; de bleve boende der i flere Aar, og vi Børn fik da et stadigt Kammeratskab med Kockens Børn. Frue K. forskjønnede Haven meget og gjorde mange Plantninger og Anlæg; de 2 smukke høie Egetræer midt i Haven er hendes Plantning. Ogsaa Huset, men især Værelserne bleve meget forskjønnede. I Eftersommeren 1815 var Cathrinelunds Skoven bleven indhegnet, og et Stykke Jord taget fra Møllemarken, pløiet og brakket. Det blev dernæst besaaet med Agern, hvoraf en Deel vare samlede af os Børn, ligesom vi 4 ældste vare med at foretage Saaningen, som foregik ved, at en Mand med en spids Kjæp stak et Hul, hvori vi Børn af en Pose kastede et Agern, og saaledes blev der saet 4 Rækker ad Gangen. Fra dette Aar stammer altsaa den derværende Egeskov.

I dette Aar reiste Sibbern og Jfr. Schrøder kom.

I Forsommeren 1815 gjorde Forældrene en Reise til Fyen, og Christian og Louise vare med. Fader kom hjem med et nyt Firspand, brunblissede, meget smukke Heste. Ved Terminstid kom vor nye lukkede Vogn, dengang kaldet Offenbachen, fra Kjøbenhavn tilligemed et nyt pletteret Seletøi, og nu var Hans Kudskss Stolthed uden Grændser. I Sommertiden længer hen kom igjen Familien Lange fra Fyen til Knabstrup og forblev her en Tid. — Fader havde i Hellede Skoven ladet anlægge en Spadscregang, der

udgik fra Gertheshave, hvor Planteskolen nu er, og op ad den steile Helde mod Rygningen af Bakken indtil et aabent Punkt paa Bakkens sydlige Affald, hvorfra der dengang var en smuk og viid Udsigt imod Syd. Dette Punkt fik dengang sit derefter baarne Navn, Laurentzes Høi, efter den unge Fru Laurentze Lange, født Lindegaard. — Da Vinteren 1816 kom, kjørte Fader i Følge med Informator Anholm, Christian og mig i Slæde paa Visit til Kongsdal, hvor dengang Familien Resch var flyttet ind. Der saae vi første Gang Præstefamilien Rørdam med 3 Sønner og 2 Døttre, og kom til den Anskuelse, at de 3 Drengene vare nogle forvorpne Krabater. Fra den Tid blev der jevnlig Omgang imellem Resches og min Familie.

I 1815 og dernæst ogsaa i Løbet af det følgende Aar vare mine Forældres Tale og Tanker idelig beskjæftigede med Planer til det gamle Knabstrups Nedrivelse og Gjenopbyggelse, og vi Børn hørte stadig Drøftelse af dette Thema. Fader yttrede aabent, at han inden 3 Aar ventede at have en ny Hovedbygning færdig. Da Kjøkkenfløien var det daarligste Huus og viste en Skjævhed mod Øst, der kunde lade befrygte en Omstyrting, blev det, begrundet paa den paatænkte Totalombygning, anseet for uhensigtsmæssig, at offere en partiel Reparation paa denne Fløi, hvorfor den blev understøttet med 6 Stiver af Tømmer, som bleve anbragte mod den østre Væg ud til Haven. — Aarene gik; Tidsforholdene udslettede alle Byggeplaner og Projecter; Stiverne raadnede og faldt ned,

men den gamle vinde og skjæve Bygning blev endnu hængende, indtil den 1864 blev nedrevet.

Da Familien flyttede ind paa Knabstrup havde Rotter taget saaledes Overhaand, at de formelig sværmede der; man mødte dem ved høilys Dag i Gaarden, i Kjøkken, i Spisekammer, Kjældere, paa Gange og Lofter, kort sagt overalt; havde en Stuedør tilfældig staaet et Øieblik aaben, vare de strax inde i »Værelserne«. Der blev derfor den første Vinter hver Aften, naar ikke Forhindringer indtraf, anstillet i Kjøkkenet og paa alle Lofterne en storartet Jagt, hvortil mødte Fader, Forvalter Hetting, Skriverkarl Bagger, et Par raske Tjenestedreng, Christian og jeg samt 3 Hunde, og der vankede i Begyndelsen et glimrende Udbytte; 12 à 16 Stkr. gamle Rotter foruden nogen Yngel blev der flere Gange dræbt, men efterhaanden tog dog Bestanden og derfor ogsaa Udbyttet af. Fader drev denne Sport med Lidenskab, som forplantede sig til Følget, og der var et svært Hallo, naar Drengene ofte sloges med Hundene om Rotterne. Jeg selv var noget retiré ved saadanne Leiligheder, var ikke dristig med at gribe de levende Rotter, efter at en havde bidt mig i Fingrene og en anden var krøbet op i mine Buxer.

2den Paaskedag 1816 fik jeg det ene Been brækket. Det skete ved, at jeg med en Karl, Ole Pedersen, kjørte Tømmer til det Huus paa Dramstrup Mark, som den store Politicus Jens Larsen nu eier. Paa Hjemveien skred Møgfjællene sammen, hvorved vi, der sade paa et Agebrædt, faldt ned, Ole længst bort

hvorved han slog sin Ryg, og jeg faldt ned under Vognen, hvorved Baghjulet gik over det venstre Been. Med Besvær kom vi hjem, og der skulde Bud efter Doctor; da greb en Karl, Jens Møllersvend, et Kjøretøi, som netop stod forspændt i Gaarden, kørte til Holbæk, hvor Lægen ikke var hjemme, derfra til Butterup Præstegaard, hvor han fandt Dr. Reinhardt, og saa til Knabstrup, og denne Tour, mindst 3¹/₂ Miil, endte han paa 1³/₄ Time. Den ene Hest blev ødelagt for bestandig, men den anden kom uskadt derfra, og det var den saakaldte Flæbe, som blev Stammemoder til den hele spittede Knabstruprace. Efter 6 Ugers Leie med stiv Bandage kom jeg igjen paa Benene, i et Par Maaneder brugte jeg Krykker, men blev i Tidens Løb fuldkommen rask, dog fik jeg aldrig Styrke i det venstre Been liig med det høire, saa at jeg til Ex. aldrig har kunnet opnaae nogen ordentlig Færdighed i Skøiteløbning, fordi det venstre Been vaklede og manglede Kraft.

I Sommeren 1816 var hos mine Forældre mange Fremmede af min Moders Familie og deriblandt en Orlogscapitain Wolfgang Kaas med 3 ugifte Søstre og en Niece af disse ved Navn Frøken Amalie Heiliger; hun var Datter af en Plantage-Eier i Vestindien, gift med en Frøken Kaas. Begge hendes Forældre vare døde og efterlod hende en betydelig Formue, hun var kommen til Kjøbenhavn og i Huset hos sin Bedstemoder Admiralinde Kaas. Under disse Fremmedes Nærværelse kom Besøg af Major Castenschiold fra Hørbygaard, som var en Bekjendt af Fru

Kaas; han indbød hele Selskabet paa Knabstrup til en Fest paa Hørbygaard, hvortil Gamle og Unge mødte, selv jeg, som endnu daarlig kunde gaae efter Beenbruddet. Major C., som var Enkemand, havde 4 Sønner, som vare i Alder med mine ældre Sødskende og mig.

Der var paa Hørbygaard en for mig hidtil ukjendt Pragt og Herlighed, som vakte min ungdommelige Forbauselse. Denne elegante Fest skulde nu retourneres, og til Louises Fødselsdag den 25de Juli blev der arrangeret et Bal paa Knabstrup for Ældre og Børn, og hvortil hele Huset Castenschiold var indbudet, foruden Egnens andre Honoratiores. — Her blev nu udfoldet den Stads, som Stedet formaaede; Buegangen var illumineret à la Vauxhall, og Amalie og jeg vare udklædte som Engle, placerede i en Løvhytte ved Siden af et Alter. Med denne Fest endte saa al videre Omgang med Hørbygaard, der aldrig senere i Tiden er bleven retableret. Mange Aar efter fik jeg at vide, at disse elegante Selskabeligheder gik ud paa, at skaffe Major C. Leilighed til at beile til Frøken Heiliger, hvad han nok ogsaa havde udført, men hentede kun en Kurv.

Vor Lærer Anholm var en lystig Passageer; men Familielivet havde han ingen Sands for og kom aldrig i Dagligværelserne uden til Maaltidene; han var meget sparsomt udstyret med Paaklædningsgjenstande og havde knapt det nødvendige enten af indvendig eller udvendig Beklædning. Vi skulde nyde Undervisning 6 Timer om Dagen, som nogenlunde overholdtes, men

han indførte, at naar det var godt Veir, spadserede han med os Drengene ud omkring, hvor da han gav Foredrag eller foretog Overhøring, men hyppigt bestod Underholdningen i, at han fortalte Begivenheder af sit tidligere Liv, som meest dreiede sig om Studenter-Spille- og Drikkegilder, Elskovs-Eventyr og deslige, Eventyr, som jeg dengang slet ikke forstod, men ved senere som Voxen at erindre dem, kom jeg til den Anskuelse, at han var en gemeen Libertiner, der aldrig burde have været Lærer; til Lykke for Christian og mig vare vi endnu saa naive, at vi slet ikke bleve paavirkede af hans Gemeenhed. — En af hans Yndlingshistorier dreiede sig om hans Forlovelse med Guldsmed Hagens Datter, Anna, hvilken havde været forbunden med flere kritiske Passager — deriblandt at han havde været lige ved at ægte hende. — Saa hændte det, at jeg en Dag, søvnic og dorsk, blev examineret i Fædrelandshistorien og af Anholm blev spurgt, hvem Kong Dan Mykilati ægtede; tankeløs og dvask svarede jeg: Guldsmed Hagens Datter, Anna; jeg blev opmærksom ved, at Christian stak i at lee, men i det samme fik jeg af Anholm en vældig Kindhest, saa jeg tumlede ned af Stolen. Nuvel, jeg havde den Fordeel, at jeg aldrig blev søvnic mere, naar jeg skulde overhøres i Historien. Anholm sendte mig fra og til med smaa Billetter til Fader om Forskud paa Løn, hvorved jeg da blev Svarbringer af 3—5—8 eller høiest 10 Rd., og naar han var kommet til Mønt, gik han gjerne bort i Besøg, men det viste sig snart, at disse Besøg da gjaldt Kroer eller Smugkroer, hvor-

fra han bragte en Ruus hjem ofte næsten tungere, end han kunde bære, og Vanen tog mere og mere til i den Tid, han var paa Knabstrup.

Der kom i Huset til mine Forældre i 1816 en ung Pige ved Navn Agathe Romeis, hvis Moder, født de Hemmert, havde været min Moders Ungdomsveninde; nu var Agathe forældreløs; hun var en ret kjøn og en meget livlig ung Pige, der snart tildrog sig Anholms Opmærksomhed, og han gjorde stærk Cour til hende, naar han kunde træffe hende, hvor mine Forældre ikke vare tilstede; men samtidig sværmede han for min Broder Villars's Amme, Ane, gift med Niels Fælledduus, som derved fandt sig smigret, saa at hun med Glæde meddeelte, naar Anholm havde priist hendes Deilighed og tryglet om hendes Gunst. Bemeldte Ane Fælledduus var saa grimt et Fruentimmer, at det ikke var let at finde et grimmere.

I 1816 foretog Fader en Udvidelse af Haven ved at indlægge det Stykke Jord fra Marken, som laa mellem den nordre Valdnødallee og Veien; et høit Steengærde blev opført deromkring, og Sneglehøien blev anlagt for at faae et Udsigtspunkt fra Haven, hvilket dog ikke lykkedes, da Alleetræerne snart dækkede Høien og lukkede for Udsigten. Derefter blev paabegyndt at indhegne Teglovnskoven, hvorfor Steengærdet imellem denne og den engelske Have blev borttaget, og en Spadseregang i den nye Indhegning blev anlagt.

Forvalter Hettings Kone døde i Mai 1816, og derefter forlod Hetting Knabstrup om Efteraaret, og

istedet kom Jessen som Forvalter. Han var en venlig og godmodig Mand, som vi Børn godt kunde lide.

I denne og de følgende Sommere kom i Besøg til os Controlleur Bentzen med sin Kone, som var en født Kallager og Næstsødskendebarn til Fader. B. var en stille Mand, som nød Landlivet deels ved at mede Fisk i Dammen, deels sad han og læste i det Elmelysthuus, som var ret vest for den vestre Længde, hvorfor dette senere altid blev kaldt Controlleurens Lysthuus.

Mine Søstres Lærerinde, Jomfru Schrøder, forlod os i Efteraaret 1816, og en Jomfru Dorscheus kom istedet. Schrøder var et godmodigt, men vist ubetydeligt Menneske, der ikke magtede at hævde sin Værdighed, og vi Børn kom snart i Gang med at holde hende for Nar og drille hende; men jeg nedskriver dette, fordi hendes Mildhed har gjort mig godt. Jeg havde paa en Familie-Tour til Ondløse Kildemarked i Forbindelse med Resch's været meget uartig imod hende, hvilket hun dengang taalte uden at paatale; men næste Dag kaldte hun mig ind i sit Værelse, tiltalte mig mildt bebreidende, paaviste mig, at jeg havde gjort hende Uret; hun fik blødgjort mit forstokkede Sind, jeg fik Agtelse og Godhed for hende, jeg lovede Bedring og holdt det; men jeg tør ydermere sige, at den Eftertanke, som i det Øjeblik blev vakt hos mig, har senere kommet mig mange Gange tilgode. — Jomfru Dorscheus var en ældre Dame, streng og alvorlig. Hun havde megen Færdighed i at spille Fløite, men paa Grund af hendes

Ansigts særegne Dannelsen, at Undermundten og Hagen stode langt udenfor Overmundten, anbragte hun Instrumentet med Fløitehullet nedad, saa at Fløiten laa imellem Næsen og Underkjæben, og hun blæste i den opad. — Paa Foranledning af hende kom en ung Slægtning af hende, Vilhelmine Lahde, Datter af en Kobberstikker L., her i Huset. Den unge Pige havde imod Forældrenes Villie forlovet sig med en ung Lieutenant, og hendes Forældre haabede ved at fjerne hende fra Kjøbenhavn at bringe denne Inclination til at gaae over, hvilket dog ikke lykkedes, thi skjøndt hun vist af Naturen var af et livligt og lystigt Gemyt, saa udviste hun saa hyppig en saadan Sorg og Fortvivlelse, at mine Forældre ikke ansaae det rigtig, at beholde hende her, og efter en Maanedstid reiste hun, og vi hørte Intet mere om hende. Den unge Pige havde stor Passion for at gynges i en paa Blegdammen opsat Gynges, og da jeg et Par Gange havde trukket Gynges, blev det vedtaget, at jeg, naar jeg Kl. 12 Middag kom af Skole, skulde melde mig til Tjeneste. Saa lo hun og var glad ved at gynges og satte med Glæde Gynges i Bevægelse; jeg kunde jo ikke see mig mæt paa hendes smukke Been, som præsenterede sig under Svingningen. Dette var i Aaret 1817, men nu kommer det Interessante. Da vor gamle Veninde, Frøken Muhle, i 18.. havde faaet Plads i Slagelse Kloster, og derfra besøgte os paa Knabstrup, bragte hun mig en Hilsen fra en Fru Thomsen, som var en gammel blind Dame, der opholdt sig sammesteds. Ved Forklaring viste det sig, at det var Jomfru Mine

Lahde, som for over 60 Aar siden havde været i Besøg paa Knabstrup. Hun var meget ung bleven gift med sin Lieutenant Thomsen, havde i mange Aar været barnløs Enke i smaa Kaar, men havde endnu en tydelig og levende Erindring om sit Ophold paa Knabstrup og om alle Personer og Omstændigheder indtil de mindste, men navnlig huskede hun sin lille Yndling Frederik, der havde accorderet med hende om Kys for at gyngte hende. Jeg har sendt hende Gjenhilsen med Forsikkring, at jeg med varm Følelse erindrede hende og hendes Venlighed. Den gamle Dame er nu gaaet bort til det andet Liv.

Den 7de Marts s. A. blev her paa Knabstrup givet en theatralisk Forestilling; som Theater tjente Daglistuen; de Agerende vare Jomfruerne Dorscheus, Agathe Romeis, Louise, som Herrer Broder Christian, Sophie Bruun og Søster Amalia, de to sidste naturlig i Mandsdragt. Indbudne Tilskuere vare Familien fra Kongsdal, som kom fuldtallig og saa tidligt, at vi Børn, der ikke skulde agere i Komedien, kunde more os med Leeg og deslige. Det traf sig saaledes, at Petrea Resch den Dag feirede sin 7-aarige Fødselsdag, hvisaarsag jeg frembragte min Lykønskning ledsaget af 2 smukke Borsdorferæbler; da disse bleve meget venlig modtagne, bragte jeg et 3die Dito, men da jeg havde følt mig meget tiltrukken af den smukke lille Pige, blev det 3die Æble insinueret med det Spørgsmaal, om hun vilde være min Kjæreste? Da Svaret ikke var afgjørende, mødte jeg med det 4de Æble, og nu fik jeg et Ja! hvor næst Pagtens Besegling

skete med et 5te Æble fra mig, og i Kys af hende.

Saa vare Petrea og jeg da Kjærestefolk, og denne Barne-Forlovelse varede ved igjennem vor hele Barnealder vel maaskee under divergerende Varmegrader, vel ogsaa med enkelte Brud og Disharmonier, men saa vare Forsoningerne des sødere. Efterhaanden løsnede dog dette Baand sig, som var en naturlig Følge af, at Petrea hurtig og i en tidlig Alder skød op til en høi, legemlig udviklet og smuk Pige, der ved Dands og andet Steds blev feteret, medens jeg, meget lille af Væxt og tilbage i Udvikling, var en blot og bar Dreng. Jeg var distanceret og maatte finde mig i min Skjæbne. — Senere hen, da jeg var karlevoxen, syntes der igjen at opstaae en Tilnærmelse, og der var en Periode, hvor jeg ganske vist følte oprigtig Tilbøielighed til at fornye den gamle Forbindelse paa en fastere Basis, men da det blev mig klart, at der stillede sig i Perspectiv en Concurrent, hvis timelige Stilling var langt at foretrække for min, saa qualte jeg mit Idee-Foster og begrov det for stedse; og det var vistnok vel, thi saa forskjelligt som vore Characterer havde udviklet sig, havde vi neppe nogensinde passet for hinanden — og dog har der hele Livet igjennem rørt sig noget i mig, svarende til det, der antydes i den deilige Arie af Operaen »Joconde«, naar der synges: Dog hænger osv.

Vinteren i 1817—18 gik mine Forældres Pleiedatter, Sophie Bruun, dengang 16 Aar gammel, til Confirmationsundervisning hos Pastor Reingaard i

Sdr. Jernløse. Confirmationen skulde foregaae i Søstrup Kirke den 29. Marts 1818, og der viste sig da den Vanskelighed, at efter et tidligt og stærkt Tøbrud vare Veiene dels oversvømmede, da der dengang ikke fandtes Steenkister, og man kjørte tversover Bække og Aaløb, dels vare de lerede Jorder og uanlagte Veie saa opkjørte, at Hjulene skred ned til Navene. Der maatte derfor træffes Forberedelser; om Løverdagen blev udsendt en Vogn med 2 Mand for at recognoscere Veiene; de havde Vognen fyldt med Quas for at lægge dette i de dybeste og værste Huller. — Om Søndagen blev et større Vogntog udrustet. Først en Fjællvogn med 6 Mænd og Karle, de bedste der kunde skaffes, i Vognene et Antal Spader og Skovle, dernæst en Postvogn, hvorpaa Fader med Christian og mig samt 2 Karle, og endelig en stor gl. Kareth, forspændt med 4, med Kudsk og Tjener, i Vognen Confirmandinden samt Moder, Louise og Amalie. — Toget gik langsomt afsted, da Hestene havde Nød med at slæbe Vognene gennem den opløste Jord, adskillige Steder maatte alle Mand paa de forreste Vogne gaae paa Siden af Karethen for at støtte den og forebygge, at den ikke skulde vælte. — Aaløbet østen for N. Jernløse var svulmet op, saa at Vandet gik ind i Vognfadningerne. Her nægtede Forløberne for Karethen at ville gaae ud i Vandet, de vilde svinge brat om, hvorved Vognen vilde have væltet ud i Vandet, da 2 af Karlene sprang til og greb dem, sprang paa Ryggen af hver sin Hest, 2 andre Karle bankede paa Hestene, Kudskene ligeledes fra Bukken og saa-

ledes bleve Hestene tvungne frem igjennem Vandet, og Vognen kom over uden Uheld. — Nærmere Søstrup naaede vi et Stykke Vei, som Folkene erklærede for at være umuligt at passere. Alle Mand maatte derfor med Spader og Skovle sløife en langs Veien løbende Voldgrøvt, saa at der kjørtes ind over Marken; endelig efter næsten 3 Timers Kjørsel om 1 Mil naaedes Kirken. Kirketjenesten foregik, og Hjemkjørselen gik lidt lempeligere end Udveien; men saadanne Veie havde man dengang.

Til 1ste Mai 1818 forlod den fordrukne Huslærer Anholm os. Han havde i Løbet af Vinteren arvet nogle Penge, havde i Kjøbenhavn faaet nogle nye Klæder, da han iforveien factisk var saa renonce, at han ikke eiede en Skjorte, som kunde hænge paa Kroppen. Forresten havde han kjøbt sig en Gallon Rom og et Flaskefoder med 12 Flasker forskjellige Spirituosa, og i den sidste Maaned drak han, saa han var fuld fra Morgen til Aften; men nu vilde han have Frihed og nyde Livet! — Hans Arvemidler vare snart udtømte, hvorefter han lod sig hverve til Soldat ved den vestindiske Hærstyrke, seilede didhen, men kort efter Ankomsten til St. Croix døde han af Klimatfeber.

Vi fik som Huslærer en Student Westphal, en complet Modsætning til den forrige, belevet og vakker i Omgang, nøiagtig og paapassende ved Undervisningen; han vandt desaarsag snart et høit Nr. i mine Forældres Kridthuus.

I September Maaned d. A. vilde min Fader foretage en større Udflugt for at besøge Venner og

Frænder i Sydsjælland. Hr. Westphal, Broder Christian og jeg skulde følge ham paa denne Tour. Da Fader bestemte, at han vilde sende Spandhestene forud til Ringsted for at fremskynde Reisen med dette relais, saa viste det sig, at der paa Knabstrup blandt Karle og Husmænd kun fandtes en eneste Mand, som kjendte Veien til Ringsted, og endda trøstede han sig ikke til at finde den, uden at det kunde skee ved lys Dag; desaaarsag maatte relais Spandet afgaae Dagen forud til Ringsted, og næste Morgen Kl. 4 reiste vi hjemmefra, fik friske Heste i Ringsted, kom til Middag til Nestved, fik en meget venlig Modtagelse hos Apotheker Langsted, hvis Kone Karoline, født Lange, var Faders Cousine, og efter en god Middag der, kørte vi til og naaede til Thetid Rosenfeld, hvor vi igjen hos Proprietair Hastrup, som var Faders gl. Ven og Dusbroder, bleve vel modtagne. — Næste Morgen gav Hr. Hastrup Befordring for Fader med sit Følge til Kallehave, hvorfra vi gik med Færge til Møen, kørte til lille Klint og store Klint og tilbage og naaede Rosenfeld til Aften Kl. 12. — Dagen derpaa gjorde vi Udflugter til Vordingborg, vare oppe i Gaasetaarnet, som dengang blev anseet for at være skrøbeligt, men Fader vilde ikke afstaae fra at bestige det, og vi Drengene fulgte villigt efter; 3die Dagen gjorde Hr. Hastrup saa med sin Datter og sine Gæster (Fader og Følget) en Tour til Falster, hvor vi besøgte Nykjøbing og Hovedgaarden Corselitze og kom hjem heelt ud paa Natten. Saa begyndte en Dag sildigere Hjemreisen; i Næstved besøgte vi atter Lang-

steds og paa Ringsted Kloster en Forpagter Hastrup, Broder til Herremanden paa Rosenfeld; der herskede der megen Fattigdom, thi Manden vilde servere Thee og Aftensmad for sine Gjæster, men der fandtes hverken Sukker eller Thee i Huset, og Manden gik ud og slog en gammel Vogn itu, for at faae Brænde til at koge Vand ved. -- Saa kjørte vi videre, men Natten gik med til den daarlige Vei fra Ringsted, og ved Solopgang naaede vi Hjemmet.

Det var min første længere Udflugt fra Hjemmet, og jeg nød den i fuldeste Maal, og at jeg ikke havde reist uden Agtpaagivenhed af de Steder og Egne, vi besøgte, havde jeg Beviis for derved, at da jeg 15 Aar senere gjorde en Fodtour til Møen og Falster med min Broder Peter, kunde jeg fuldkommen orientere mig paa store og lille Klint og overalt, hvor jeg som 10aarig Dreng havde været.

Ved Hjemkomsten fra Falstertouren til Rosenfeld var der kommet en fremmed Gjæst, som viste sig at være Høiesteretsadvokat Rottbøll, og Hastrup fortalte Fader, at Grunden til Rottbølls Komme var, at han var flygtet fra Kjøbenhavn formedelst de i de Dage udbrudte Spektakler, som senere benævnedes Jødefeiden. Hastrup og Fader loe af denne Mands Feighed og gjorde Løier dermed; Fader ahnede dengang ikke, hvor snart efter Følgerne af Jødefeiden skulde falde over ham og bringe hans oconomiske Stilling til Afgrundens Rand.

Efter Hjemkomsten fra den førømtalte Reise kom min Onkel, v. Deurs, fra Frydendal i Besøg og

bragte en Gjæst med. Det var Kong Frederik den 6tes Generaladjutant, General Bülow; der blev under Besøget talt meget om Jødefeiden og hvad dermed stod i Forbindelse, og senere blev det fortalt, at Excellence Bülow ligeledes var hemmeligt flygtet til Frydendal for at være borte fra Kjøbenhavn under Oprøret. Det forekom mig dengang aldeles ubegribeligt, at Folk, som ikke vare Jøder, kunde blive bange, fordi Ruder bleve slaæde itu hos Jøderne, men uagtet jeg aldrig har lært det forandrede Møntvæsens og det derpaa begrundede Jødeoprørs Historie i 1818, saa lærte jeg snart at forstaae de sørgelige Consequentser deraf. Da min Fader paa Rosenfeld lo og spøjte over Jødecommercen i Kjøbenhavn, ahnede han ikke, hvilken sørgelig Vending hele hans Stilling snart efter skulde tage. — Tre tørre Somre, 1816—1817—1818, med deraf følgende daarlig Høst, ja paa de daarlige Jorder næsten Misvæxt, havde sat Landmændene meget tilbage, og det Lidet, der blev tilbage til Salg, var uafsætteligt, da Kjøbmandsstanden ved Pengevæsenets slette Tilstand enten af Forsigtighed ophørte at handle eller vare insolvente. Bønderne kunde hverken betale Skatter eller Afgifter og Udbyttet af Hovedgaardens Avl og Meieri var ligeledes meget ringe. Der var saaledes allerede indtraadt et betydeligt oconomisk Tryk, men man betragtede det som forbigaaende og haabede paa Fremtiden; men den svigtede. Det var saa besværligt at skaffe Penge, at Fader ofte ikke var istand til at betale Kgl. Skatter i rette Tid (de opkrævedes dengang fire

Gange i Aaret), og derfor skete det, at Herredsfogden flere Gange havde været paa Knabstrup for at udpante for Skatter. Han mødte ledsaget af fire Sognefogder, som tilligemed Fogden hver skulde have sit Gebyhr foruden Tractement, og naar disse Gebyhrer ikke bleve contant betalte, skete der Udpantning for dem, og derved hændte, at Herredsfoged Dahl ofte drog bort med Faders gamle Gulduhr som Pant for Gebyhrer, medens Pantet for Skatterne fik Lov til at blive ved Huset.

Min Fader var ved Arvedelingen efter sin Fader, da han overtog Knabstrup med tilliggende Gods og Kirker, blevet sin Svoger, van Deurs, skyldig 80,000 Rdlr. Disse havde han forpligtet sig til at udbetale til 11te Decemher Termin 1818, og han havde desaaarsag ansøgt og faaet Løfte af Finantsbestyrelsen om at faae en tilsvarende Sum tillaans af det engelske Statslaan, som Regjeringen havde gjort for at redde de Handelshuse og Godseiere, som ved Møntvæsenets Omordning vare bragte i Forfald. Da Terminen kom, fik han ogsaa en saadan Sum udbetalt, men i Dansk Seddelmønt, hvorimod van Deurs paastod (og formentlig havde han Ret dertil), at Pengene skulde udbetales ham i rede Sølv, og rede Sølv var ikke at opdrive siden Jødefeiden. Van Deurs nægtede at modtage Seddelpenge selv efter Cours, og vilde ikke quittere sin Fordring, førend de blanke Sølvmonter laa paa Bordet. Fader henvendte sig og overgav sin Sag til det store Mæglerfirma Holten (senere Geheimeraad og Directeur for Øresunds Told-

kammer), men fik derfra Besked, at Sølv for Tiden var umuligt at tilveiebringe, og Raad om at søge Henstand hos van Deurs. Under de desangaaende førte Forhandlinger lod van Deurs ved Trediemand gjøre min Fader det Forslag at opgive Eiendommen til Prioritetshaveren i Overensstemmelse med Panteobligationen, der lød paa, at Pantsætningen omfattede Ind- og Udbo, Kreaturer, Møbler, Sengklæder og Linned, kort sagt Alt, hvad der fandtes paa Gaarden undtagen Gangklæderne. Forslaget gik altsaa ud paa, at Fader skulde med Kone og Børn forlade Huus og Hjem og Alt, hvad han eiede, og kun tage Gangklæderne med. Dertil svarede han Nei! godvillig vilde han ikke gaae, fordi han ikke vidste, hvorhen han skulde bringe Kone og Børn under Tag; men han erkjendte, at Pant-haveren havde Ret efter Loven til at holde sig til sit Pant, og derfor vilde han bøje sig.

Hvad der dengang var Panthaverens Hensigt, veed jeg ikke, men mange Aar efter har jeg erfaret, at min Fader blev reddet ved sin Søsters, Fru van Deurs, energiske Erklæring til sin Ægteherre, at hun aldrig vilde taale, at hendes Fædrene-Arv skulde inddrives ved at føre Broderen til Bettelstaven. Sagen drog noget i Langdrag ved nye Forhandlinger; Penge-markedet forbedrede sig, og til Decbr. Termin 1819 skaffede Mægler Holten saameget rede Sølv tilveie, som der efter den da gjældende Cours kunde indkjøbes for de i Finantskassen laante 80 Tusind, hvilket imidlertid gav et betydeligt Underskud, thi det indkjøbte Sølv beløb sig kun til 66,000, og der for-

blev saaledes endnu 14,000 Rdlr. ubetalt. Ved min velsignede Tantes Mellekomst lod van Deurs sig bevæge til at tage 2den Prioritets Panteobligation i Knabstrup for denne Sum efter Finantsernes Tilgodehavende af 80,000. Saaledes var efter henimod 2 Aar den store oeconomiske Krise indtil videre overstaet, men det havde været en tung Tid at gennemgaae, havde kostet store Offre og til en Tid næsten nedbrudt mine Forældres Mod og Kræfter, og Enden paa de tunge Tider var ikke nær.

En Begivenhed, som foregik i Sommeren 1819, staaer med uudslettelige Træk indpræget i min Hukommelse. Min Søster Juliane var nyligt kommen til Verden, og Moder var endnu sengeliggende. Min Broder Peter og jeg deelte Sovkammer med min Fader. Da vaagnede jeg en Nat; det var ganske lyst af Maanen, og jeg saa min Fader gaae halvpaaklædt op og ned ad Gulvet, og jeg kunde høre ham hulke og græde og saa ham vride sine Hænder; forfærdet og grædende krøb jeg under Tæppet og faldt i Søvn. Da jeg næste Morgen tidlig som sædvanligt mødte i Hestestalden for at ride til Vands, var den nærmer Stanghest borte; Ingen vidste hvorledes; gamle Hans Kudsk bandte og svor paa, at Hoppen var stjaalet; siden viste det sig, at Forvalter Vestengaard ogsaa var borte, og ved Eftersyn af Ridetøjet kom Folkene til det Resultat, at det maatte være Forvalteren, der var flygtet med Hesten. Da Fader viste sig i Gaarden for at sætte Folkene i Arbejde, turde Ingen tale til ham om den forsvundne Hest. Ved Middagsbordet

var han bleg og taus, og Eftermiddagen tilbragte han meest hos Moder, som laa til Sengs. Om Aftenen efter Thee blev meldt, at Forvalteren var kommet hjem, og Fader gik strax til ham paa hans Værelse. Da jeg næste Morgen kom i Stalden, var Hesten der; men den var forfangen og syg, og nu tordnede Hans Kudsk løs paa den forbandede Forvalter, som reed bort uden Forlov og ødelagde Alt, hvad han fik fat paa. Fader var den Dag rolig og mild som sædvanligt. Vi Børn fik aldrig at vide, hvor Forvalter Vestengaard havde været, men vi havde tydeligt Følelse af, at denne Dag havde været et Vendepunkt i vor Faders og altsaa ogsaa i vor Skjæbne. Vi vidste jo allerede godt af alt, hvad vi hørte og saac, at vore Forældre vare blevne fattige, igjennem den hele forandrede Leveviis og alle de Reductioner, der allerede i de 2 sidste Aar vare satte i Gang — Gartner og Tjener vare afskaffede, Viin, Kaffe og tildeels Sukker og Thee samt alle Specerier vare banlyste; nye Klæder bleve ikke anskaffede, undtagen til de 2 ældste Børn, Louise og Christian, som ved stærk Væxt krøb ud af Klæderne, som saa gik over til de yngre. Al Tanke og Tale om Forbedring af Bygningerne forsvandt, og selv den allernødvendigste Vedligeholdelse af Huset blev tilsidesat. Moder syede Sko til de smaa Børn og Kasketter til os Drengene; hun kogte Sirup af Gulerødder og af Pæremost for at sødgjøre Grynsuppen. Thee blev kun drukken af Moder, Huslæreren og Lærerinden, og den blev sødet med Honning. Fader og Børnene drak Mælk. Naar Grand-

mama om Sommeren var hos os, medbragte hun, hvad hun brugte af Thee, Sukker og deslige, og forærede Noget deraf til Moder, for at der kunde være lidt i Huset, naar der kom Besøg. — Lærer for os Drengene og Lærerinde for Pigebørnene beholdt vi; Fader sagde ofte, at Børnenes Undervisning gav han ikke op, førend Alt var fortabt, og vi havde i denne værste Periode i Hr. Westphal og Jomfru Friestedt 2de elskværdige og agtværdige Personer, der med Villighed og Fordringsfrihed føiede sig i det meer end tarvelige Liv, som Huset tilbød.

Men der skulde endnu komme yderligere Indskrænkninger. Fader havde vundet ved den foregaaede Prioritetsomsætning, at hans Indbo ikke var pantsat, saa at han havde fri Disposition derover; dog skulde han ikke længe profitere af dette Gode.

Den forhen omtalte Forvalter Jessen havde kun været 1¹/₂ Aar paa Knabstrup, da der aabnede sig Udsigt for ham til at faae Nordruplund Hovedgaard i Forpagtning, som da eiedes af en Kammerherreinde Juel. — Han gik i Raad med Fader derom, og efter foretagen Undersøgelse fandt Fader Vilkaarene saa favorable, at han tilskyndede Jessen til at accordere, og tog ikke i Betænkning at indgaae paa en Selvskyldnercaution for Jessen, imod en Contracaution af en Farver, hans Navn kan jeg ikke huske, i Frederiksborg, med hvis Datter Jessen var forlovet, og som sagdes at være en formuende Mand. — Jessen tiltraadte Forpagtningen den 1ste Mai 1819, men det blev til Elendighed. — Gaardens Jorder, som man

havde beseet ved Vintertid, viste sig at være langt slettere end formodet; Hoveribønderne nægtede at forrette Arbeidet, og medens der procederedes derom, fik Forpagteren hverken saact eller høstet i rette Tid. Om Sommeren opstod der Vandmangel, hvoraf udviklede sig Sygdom i Qvægbesætningen, saa at de satte betydeligt af paa Mælken eller bleve heelt golde, og en Deel døde. Saaledes bleve Forpagterens Indtægter reducerede til et Minimum; men der skulde endnu støde mere til; Jessen og min Fader med ham vare gaaede ind paa den Betingelse, at den aarlige Afgift i Byg skulde betales efter Middelprisen af de sidste 5 Aars Kapitelstaxt; men nu traf det sig saa, at Prisen paa Sæd 1819 blev langt under benævnte Middelpriis, hvoraf resulterede, at Jessen skulde betale sin Bygafgift til en langt høiere Priis, end han kunde erholde for Byg ved Salg, og da han nu hverken kunde betale efter den ene eller den anden Taxt, saa henvendte man sig til Cautionisten, min Fader, som søgte alle mulige Udveie ved at parlamentere, søge Henstand, faae Afslag; men Fru Juels Lavværge, som var Geheimeraad Stemann, dengang Amtmand i Sorø, var ubønhørlig og tog Dom over Cautionisterne. — Imidlertid var Contracautiønisten, Farveren i Hillerød, død, og hans Bo viste sig at være insolvent, og der stod min Fader, som kun med den yderste Nød kunde holde sine egne Kreditorer fra Livet, hjælpeløs, og skulde nu efter Dom udrede alt, hvad Forpagter Jessen var bleven skyldig. Saa mødte en Dag i August Maaned 1821 en Justitsraad, Herredsfoged Birck fra

Slagelse for ifølge Dom at gjøre Udpantning for det paadømte Beløb. Han havde med sig en ung Fuldmægtig, en Person med rødt Haar og et impertinent Ansigt; og nu begyndte Forretningen: først med Sølv-tøi; der blev deraf levnet 6 Spiseskeer og 6 Theskeer, samt 2 smaa Lysestager, som stode i et Gjæstekammer og bleve forglemte, dernæst andre let flyttelige Værdigjenstande; saa kom Kobbertøi, saa Linned og Dækketøi, og derefter Sengklæder; Møbler vilde Fogden ikke tage, da alt øieblikkelig skulde transporteres med. Et kostbart Flora danica Spisestel af Kjøbenhavns Porcellæn blev modtaget med udtrykkeligt Forbehold, at Panthaveren ikke skulde indestaae for det, om det kom tilskade, og omsider fandt Panttageren sig tilfredsstillet. Fader var nødt til at bede Justitsraaden og Fuldmægtigen at tage til Takke med Husets tarvelige Middag. Ved Bordet var saa kun de 6 Spiseskeer, og forsaavidt de ikke sloge til, Træskeer. Grandmama kom ikke til Bords, men blev paa sit Værelse. Da Hr. Fuldmægtigen gjorde Griindermed og tillod sig en meget plat Vittighed, saa tabte min Broder Christian, som var hjemme i Sommerferien fra Herlufsholm, Taalmodigheden; han reiste sig, blodrød i Ansigtet og med gnistrende Øine, og var lige ved at slaae sin Sidemand, Fuldmægtigen, med knyttet Haand i Ansigtet, da Justitsraad Birck, som var en ældre, sindig Mand, ogsaa reiste sig, sagde nogle beroligende Ord og gav Fuldmægtigen en Tilrettevisning. Resten af Maaltidet foregik i Stilhed. Efter Spisningen blev alt Pantegodset pakket ind i

Kasser og Kister, og Fader maatte udruste 2 Vogne, paa hvilke det blev transporteret til Slagelse, kommanderet af Fogden og hans Drabant.

Geheimeraad Stemann, som havde kjendt min Fader fra Barn af, og endnu altid benævned ham med Willars og Du, viste min Fader det Hensyn, at Pantegodset ikke blev realiseret, men taget i Forvaring i Slagelse; det blev endogsaa indrømmet ham successive at indløse Dele deraf, naar han kunde skaffe Contanter, og saaledes skete det, at i Løbet af omtrent 7 Aar kom alt Godset tilbage, og intet blev solgt; men selvfølgelig blev foruden Renter af Gjælden betalt Pakhusleie og adskillige andre smaa Omkostninger. — Da Vognene vare kjørte med alt Tøiet, faldt det lidt vanskeligt at finde sig tilrette; værst var det med Sengene, som vare tomme. Fader klædte sig ikke af, men tog Hvile paa en Sofa. De store Børn og Pigerne fik Halm i Sengene og bredt nogle Vaar og daarlige Dynner over, hvilke havde været for ringe at bruge til Pant. I Kjøkkenet var det ligeledes galt. Man brugte dengang Kobberkokekar til alt, og der fandtes kun store Jerngryder til det store Folkehold; men alt Kobber og Messing var forsvunden. Den Nød varede dog ikke længe. Grandmama lod komme nogle Sengklæder og noget Linned fra Kjøbenhavn fra den derværende Slægt; Frænder og Venner assisterede, En med Laan af Et, en Anden med et Andet, og Velvillie mødtes overalt. Der indløb imidlertid en Episode i til denne Elendighedens Tid, som fortjener at optegnes. I Sommeren 1822 skulde

2 Regimenter bytte Garnisonssted; 1ste jydsk Regmt. skulde forlægges fra Kjøbenhavn til Aalborg og 2det jydsk Regmt. omvendt. Chef for sidstnævnte Regiment var Prinds Wilhelm af Hessen, formælet med Prindsesse Charlotte, som i Barneaarene havde været meget intim med min Moder, medens Moders Stiffader var Kabinetssekretær hos Prindsessens Fader, Arveprinds Frederik. Prinds Wilhelm og Gemalinde havde vedligeholdt Bekjendtskabet til og Bevaagenheden for Moder, og formodentlig paa Foranledning heraf havde Prindsen besluttet paa Regimentets Marche igjennem Sjælland at tage Quarteer og holde Rastdag paa Knabstrup, og saaledes kom en Dag en Gefreiter og meldte en Indquartering og havde en Billet til Moder, at Prindsen vilde komme hertil anden Dagen efter om Aftenen. Der skulde tages imod Prindsen med Adjutant, en Major og en Regimentslæge, foruden Prindsens Tjenere, Ordonantser og Hestepassere, samt de tilhørende Heste.

Det var en sørgelig Tid at tage mod Prindse-Besøg. Tilstanden var i alle Retninger bedrøvelig. Gaardens Bygninger saac fæle ud; der havde ikke været Murer paa Tage eller Vægge i flere Aar. Væggene, som i en tidligere Periode havde været gule, men senere kalkedes, vare nu gulbrogede, da Kalken mange Steder var faldet af. Hoveriet kjørte Gødning, saa at Veien fra Gaarden ud i Reisbjerg var overfyldt med Spildemøg. Paa Gaardspladsen var hele Sommeren holdt Malkeplads, saa at hele Opkjørselen fra Galvangsøen til Borggaarden var belagt

med Græs og Kogødning og var umulig at passere uden at blive tilsmudset. Men inden Døre var det endda værre. Husstanden selv var nu vel bleven forsynet med laante Sengklæder, men Gjæstekammersengene varê tomme. Linnedskabet var tomt. De røde Damaskes Senge-Omhæng laae i Slagelse sammen med Sølvskeer, de fine Knive og Gaffer, Lystestager og det øvrige Husgeraad. Der fandtes ikke Viin, hvidt Sukker eller noget som helst af Specerier. Alt blev sat i Bevægelse for at forbedre Omstændighederne. Møgkjørselen blev kontremanderet; et Veispor blev skovlet og feiet igjennem Kopladderet i Ladegaarden og Spildegødningen ud af Veien. Hans Skytte fik Ordre at skyde et Dyr, som han ogsaa mødte med næste Morgen, og for at Stegen kunde blive mør, blev Dyret svøbt i en gammel Presenning og begravet i Hestemøddingen; et Landgildelam blev hentet i Dramstrup og slagtet. Der blev paa Frydendal, Kongsdal og hos Oberst Kocken paa Dortheaslyst laant Sengklæder, Lagener, Haandklæder og Dækketøi, Taffelservice, Kjøkkentøi samt andre Nødvendigheder, og paa Frydendal blev laant 2, siger og skriver to Flasker rød Viin. Huslæreren, Hr. Thaarup, og Forvalter Vestengaard bleve anmodede om at tage paa Visit og søge Quarteer for 2 Nætter hos Bekjendte, for at deres Værelser kunde benyttes til Indquarteringen, og saaledes var Huset beredt til Modtagelsen. — Prindsen kom temmelig sildig om Aftenen, og der blev kun serveret med Thee. Næste Dag, Rastdagen, blev det deiligt Veir. Morgen Thee og

Kaffe, Kl. 10 Frokost, Kl. 3 Middag, 3 Retter: Lammekjød, Karudser og Dyresteg, Dessert Tykmælk og oplagt Mælk, og til Aften atter kun Thee. Prindsen med Følge spadserede i Haven, tog Faders Hingste, Kjøreheste og Tillæg i Øiesyn, og Dagen gik. Næste Morgen forlod han Knabstrup med sin Suite strax efter Kaffen og sagde min Moder mange smukke Ting for den behagelige Dag, der var bleven ham til Deel, og gjorde mange Undskyldninger for den Uleilighed, han havde voldt; og Mutters Hjærte slog roligere, da Prindsen og hans Følge vare borte.

Til yderligere Belysning af hiin Tids Bedrøvelighed skal jeg tilføie følgende Begivenhed. I Foraaaret 1820 tog min Fader mig med til en Auction paa Egemark, hvor der da blev oppraabt en Ko, som var et Appendix, tilhørende en Husmand; Fader blev høiestbydende paa Koen med 11 Rd., men Incassator (en Procurator Hansen) nægtede ham Tilslag, med mindre han betalte contant eller stillede Caution; Fader vilde ingen af Delene, og Koen blev ikke solgt. Det vakte en Deel Opmærksomhed i Publicum, at det nu var saa vidt med Herremanden fra Knabstrup, at han ikke kunde gives Kredit for 11 Rd., men da Fader købte Koen underhaanden af Eieren for samme Priis og betalte den strax paa Stedet, saa udbrød der iblandt Auctionsgjæsterne en høirøstet Tilkjendegivelse af, at Manden fra Knabstrup dog var en rigtig Mand, og Hr. Hansen blev skjeldt ud for at ville haane Herremanden.

Jeg har beskrevet disse for mine Forældre saa

tunge Tider saa omstændelig, for at det deraf kan sees, under hvilke Forhold mine Sødskende og jeg ere opvoxede, hvoraf da igjen vil kunne forklares den Tarvelighed og Nøisomhed, tilligemed oeconomisk Forsigtighed, og om man vil være streng, Forknythed og Smaalighed, der ganske vist har været et Særpræg for de fleste af os Sødskende. Jeg erkjender dette for mit eget Vedkommende. Det skal dog ikke forstaaes af min Beskrivelse, at Familien henlevede den bedrøvelige Periode under idel Alvor og Sorg. Tværtimod! Forældrene udholdt det Tryk, der hvilede paa dem, med Heltemod, opgav aldrig Haab om Forbedring og arbeidede ufortrødent i den Retning; og vi Børn vidste jo ikke rettere, end at saaledes maatte det være; vi levede med vore Naboer og Kammerater i Lystighed og Glæde. Vor bedste Omgang var Familien Resch paa Kongsdal, hvor Børnene vare omtrent jævnaldrende. Proprietair Resch havde samtidig været accurat i samme Situation som min Fader, lige paa Nippet til at gaae nøgen fra Gaard og Eiendom, og den samme Oeconomi maatte der anlægges og overholdes. Familierne kom næsten ugeviis sammen, da altid fuldstændig en familie, gamle og unge, store og smaa, saa unge som de kunde gaae allene; der blev ogsaa holdt venskabelig Omgang med Egnens andre Familier, navnlig Kockens paa Dortheaslyst, men dette var dog i den strengeste Tid noget tilbageholdent; der var jo ingen, der var i den Grad reducerede som Kongsdalerne og Knabstrupperne; de passede altsaa bedst sammen; om Tractement var der

ikke Tale; man nøiedes med Maaltiderne, som de brugtes hver Dag i hver sit Hjem. Hvorledes Humøret kunde være tilstede under ublide Tider, skal jeg her levere et lidet Beviis paa. — I den værste Periode, da Fader havde besluttet ikke at gjøre nogensomhelst Pengeudgivt til sit eget Behov og derfor bogstaveligt ikke havde anstændige Klæder at vise sig i, samlede min Moder Indtægter af Frugt og Æg, lod spinde og væve et lille Stykke Hvergarn, hvoraf saa blev syet en Frakke, der blev ham overrakt tilligemed efterstaaende Vers:

At Alt i Verden har en Grund,
Og Intet af Intet er blevet,
Jeg vil ei bevise i denne Stund,
Saa Mange alt derom har skrevet.
Det nægter vist Ingen, det veed nok Enhver,
At Suppen af Kjødet udkoget er,
Af Rug males Meel, af Meel bages Brød.
Af Byg males Gryn, af Gryn koges Grød,
Af Fløde kjernes Smør, af Melk gjøres Ost.
Det Altsammen hører til daglig Kost.

Men nu jeg beviser klart som Dagen,
At Virkning ei altid ligner Aarsagen,
Thi hidtil har vistnok Ingen hørt,
At man af Æbler og Æg omkjørt
Saa ypperligt Klæde kan lave,
Og deraf en Frakke have,
Og dog, min Mand, Du seer det her.
Lad mig nu see, at Du den bær,
Den Fryd Dig i Frakken at skue,
Du kan vist ei nægte Din Frue.

Jeg gjemmer dette Vers, der er nedskrevet paa saa tarveligt et Stykke Papir, som svarer til Situationen, som et Clenodie, og vil haabe, at den af mine Børn, i hvis Hænder det falder efter min Død, vil opbevare det tilligemed dets Historie for yngre Slægter. Forinden jeg slutter min Historie om den strenge Krise og de trykkende Vilkaar, hvorunder mine Forældre i en Aarrække levede, maa jeg dog oplyse noget om, hvorledes bedre Tider efterhaanden, om end kun langsomt, kom frem. — Meieriforpagter Ole Hansen havde en uopsigelig Contract fra min Bedstefaders Tid, som lød paa en meget lav Afgift, og derved sparet sig en lille Formue sammen, købte sig en Eiendom, Lundegaard ved Tudse, og flyttede fra Knabstrup Foraaret 1821, og Fader bortforpagtede Meieriet igjen til en Sveitzer Brünctzholz for en Afgift, hvorved hans Avance var temmelig betydelig.

Det Bekjendtskab, som Fader havde gjort med Mæglerfirmaet Holten, kom ham senere tilgode. Husets Chef, dengang vistnok Conferentsraad, senere Geheime- raad Holten, havde købt Hovedgaarden Krabbesholm med Underliggende. Han besluttede at ombygge den hele Hovedgaard med Huse og Længder af Egebindingsværk; dernæst anlagde han og opbyggede af nyt Lindegaarden af samme Materiale; og Egetømmeret til alt dette accorderede han med Fader om at levere. Det var en betydelig Præstation, som varede igjennem 3 Aar, og den indbragte en klækkelig Sum, der, efterhaanden som Leverancen skete, blev contant betalt. Derefter fik Fader en lignende Leve-

rance til Egholm, hvor Formynderen for dengang unyndige Arving Wolfgang Haffner (afd. General) Kammerherre Wegener lod hele Ladegaarden ombygge af nyt. Samtidig en Leverance af Ege-Skibstømmer til et Skibsbyggeri ved Nykjøbing eller Anneberg. Disse Leverancer bleve tagne af de betydelige Strø-Skove af store Egetræer, som vare omkring i Markerne udenfor de indfredede Skove. Saaledes 9 store Ege, som stode bag Kostalden og kaldtes de 9 Brødre, en Deel imellem Lunden og Thomashusene, et heelt Skovbelte, der hvor nu Teglværket ligger, et lignende tvers over Hellede Mark, (det saakaldte Brunsstad), hvor endnu adskillige mindre staae tilbage, en heel gammel Skovstrækning paa de saakaldte brune Holme, hvor nu Steengærdet deler Grønnebjerg Marker fra Kikhøi, en Deel i Overdrevet, foruden mange enkeltstaaende Træer rundt omkring. Træerne forsvandt, men Fader har oftere erklæret, at uden disse Indtrader vilde han dog før eller senere bleven tvunget til at forlade Knabstrup, og Eiendommen tabte intet; den gamle Skovbund blev opdyrket, hvorved Agerjorden blev udvidet, og Markernes Inddeling bedre reguleret.

Men nu tilbage til mere personlige Emner.

I Foraaret 1820 bleve mine 2 ældste Sødskende Louise og Christian confirmerede i S. Jernløse Kirke af Pastor Reingaard, som ikke var Mand for at give denne betydningsfulde Handling noget høitideligt Præg. Festen hjemme i Huset gik af i stor Stilhed, da de oeconomiske Forhold vare i høi Grad trykkede. Det

blev dernæst bestemt, at Christian skulde sættes i Skole paa Herlufsholm om Efteraaret, naar det nye Skoleaar begyndte, og for at bringe hans Kundskaber i Harmoni med Skolens Fordringer til Eleverne i ældste Klasse, maatte Læreren Westphal beskjæftige sig overveiede med Christian, hvoraf fulgte, at jeg og min Broder Peter, der havde begyndt at faae Undervisning af Westphal, fik en heel Deel mere Frihed, end vi ellers vilde have faaet efter Reglementet, og denne Frihed tilbragte jeg i Stalden og i Markerne hos Folkene, og jeg vil næsten tro, at der for mig deraf udviklede sig den Passion for Landliv og Landvæsen, som har taget Overtaget, naar jeg længere hen i Tiden kom i Tanker om at vælge Livsstilling.

I September bragte Fader Christian til Herlufsholm, og han blev anbragt i øverste Klasse. Nu begyndte Undervisningen igjen med Fasthed for os yngre Drengene, men den blev for mit Vedkommende næppe ført efter nogen heldig Methode. Latin, Fransk og Tysk dreves med Iver, Regning lærte jeg godt, Balles Lærebog lærte jeg udenad, men lærte ikke at forstaae den, men med Historic og Geografi var det sløit, og Dansk og Retskrivning bleve meget forsømte, og min Skrivt var elendig, baade orthografisk og kaligrafisk. I Foraaret 1821 forlod Westphal os for at faae fast Ansættelse som Lærer ved en Skole i Kjøbenhavn, og vi fik istedet en Student Mentz Rønning Thaarup.

Den Mand kunde jeg slet ikke komme ud af det med; han var arrogant og indbildsk af sine Kund-

skaber og sit Digtertalent, rakkede stadig ned paa den forrige Lærer, og dog var der i hans egen Undervisning Intet belærende eller opmuntrende. Han var temmelig tunghør, og da hans Pedanteri og Indbildskhed stadig var Gjenstand for Drillerier og Nargjøren, naar han kom sammen med Forvalteren, Lærerinden og Pigebørnene og hvem, der ellers var tilstede, saa var min Agtelse og Respect for ham saare ringe. Naar han i Læsetimerne ofte blev vred og vilde slaae mig, hvad jeg ikke var vant til, med en Kjæp eller Ridepisk, saa gjorde jeg Modstand, og jeg har 2 Gange, naar han vilde banke mig, grebet om Kjæppen og holdende fast i den ene Ende, medens Thaarup holdt i den anden, dandsset rundt om Skolebordet med ham, indtil jeg kunde see Held til at smutte ud af Døren.

Tilslidst sluttede vi formelig Accord, at naar han vilde lade være at slaae, skulde jeg være lydige og flittige.

Da min Broder Christian i Paaskeferien 1821 kom hjem, havde han en Kammerat med sig, som hed Ferdinand Baumann. Disse to morede sig en Dag med, da der netop i Gaarden laae en Deel tilhugne Poppel-Stiklinger, at stikke en Deel af disse ned foran i Haven vesten for Bygningerne, hvor der dengang var et bundløst Uføre og Mose, og af den Plantning staaer endnu de to store Popler ligefor den nuværende Haveport. 2 Popler midt i Havemosen og adskillige paa Dæmningen imellem Galvang- og Puesøen ere ligeledes deres Plantning fra samme Tid.

I Sommeren 1822 fandt uidentvivi mine Forældre, at jeg trængte til at komme under en bedre Aars og Undervisning end Hr. Thaarups, og der blev gjort Forsøg paa at faae mig anbragt paa Sorø Academi, hvor Bygningerne vare gjenopførte, efter for ca. 9 Aar siden at være brændte, og Skolen paany skulde aabnes i October Maaned; men det strandede paa, at Udgivterne til Equipering og Skolegang vare større, end Fader troede sig Evne til; det blev derfor besluttet, at jeg skulde afløse min Broder Christian, som skulde dimitteres fra Herlufsholm til Universitetet i September. Nu skulde jeg altsaa udstyres til denne Flytning; jeg maatte have 2 nye Klædninger, thi de Pjalter, jeg gik i her hjemme, der vare afslidte og omsyede Klæder, som Christian var voxet fra, vare ikke brugelige mere. Fader havde hængende en blaa Uniforms-Frakke, Rest fra hans militaire Dage, men den var opslidt og ubrugelig for ham; der var dog brugelige Stumper nok i den til en kort Trøie til Skoledrengen, og Moder spenderede det halve af sin drapfarvede Cashemirs Kaabe, som var anskaffet strax efter Indflytningen paa Knabstrup, da de troede sig at være rige; deraf kunde blive et Par Buxer. Saa var Stadsdragten istand; men der skulde jo en Hverdagshabit til. Saa boede der i Krøyerup en Husmand ved Navn Niels Jacobsen; han var Fader til vor Ole Krøyerup og var af samme Legemsbeskaffenhed. Hans Kone havde med egne Hænder spundet, vævet og farvet et Stykke blaat Hvergarn, hvoraf hun gjerne vilde sælge et Stykke for derved at betale deres Af-

gibt. Manden var Skrædder, han tog Maal og syede til mig en complet Klædning af Trøje og Buxer. Den blev pakket i Kufferten med min øvrige Equiperung, og Fader, som var indbudet til at overvære Dimissionsfesten for de bortdragende Candidater paa Herlufsholm, tog mig med, hvorved jeg kom nogle Dage, førend de andre Elever kom, og da Skolen i de Dage havde Ferie, blev jeg snart kjendt med alle Disciple. Min Entrec var ret heldig. Christian havde været en afholdt og estimeret Discipel. Han var dygtig i Kundskaber, og der var kun 3 Elever, der overgik ham i Styrke og Smidighed. Jeg havde derhos en god Ven og Beskytter i Ferdinand Baumann og de 3 Brødre Lichtenberg, som i flere Frierer havde gjæstet Kongsdal. Min Prøveexamen viste, at mine Kundskaber slet ikke vare i Harmoni med, hvad der fordredes i Skolen, saa at jeg, der i flere Discipliner, Latin og levende Sprog, var mere end fremmelig nok og havde Alder til at komme i 3die Klasse, i de øvrige Discipliner manglede saa meget, at jeg kun kunde komme i 2den Klasse. Ved dette var Intet at gjøre, og da jeg var lille af Væxt og flere af mine Klasse-Kammerater vare ligesaa gamle eller ældre end jeg, var deri Intet paafaldende. Jeg havde i de første Dage stadigt været klædt i min Stadsdragt, men da Hverdagslivet begyndte, trak jeg mine nye Hvergarns-klæder paa; men O Vee! inden Middag var jeg paa Krop og Skind, min Skjorte, de Bøger jeg havde læst og skrevet i, kort alt, hvad jeg havde rørt, blaat, smittet af Mutter Niels Jacobs blaa Hvergarn. Ved

Middagsbordet var jeg til almindeligt Griin, efter Bordet maatte jeg foretage en gennemgaaende Vask af hele Personen, tage reen Skjorte og andre Klæder paa, og saa maatte de nye Klæder i Vask hos Oldfruen. Da jeg fik Klæderne derfra igjen, smittede de ikke mere, men Farven havde forandret sig meget, dog desværre ikke eens, men de vare stærkt skjoldede, nogle Steder mørke, andre Steder lyse, og saae i Grunden gruelige ud. Naa! dertil vendte jeg og mine Tilskuere sig snart; en stor Deel af Disciplene vare ligesaa fattige og simpelt klædte som jeg, og naar kun Kroppen var reen og Skjorten hvid, saa blev der ikke taget Hensyn til Yderklædernes Tarvelighed. Skolelivet paa Herlufsholm behagede mig meget; jeg kom godt ud af det med Lærerne, undtagen med Religionslæreren Colding, som forlangte, at Eleverne skulde ramse Lærebogen og Bibelshistorien op, og Klassen skulde samtidig i den Grad være opmærksom, at den, hvis Navn blev nævnt, skulde afbryde den Ramsende midt i en Sætning og ramse videre, og da dette mislykkedes mig et Par Gange, erklærede han mig uden videre for doven, og uagtet jeg virkelig stadig gjorde mig Flid, kunde jeg dog ikke naae at komme ind under en blidere Bedømmelse. Da jeg ved Sangprøven over de nye Elever blev befunden at have Stemme og blev optaget blandt dem, som fik Sangundervisning, blev jeg meget glad; jeg havde jo sunget alle mulige Viser, siden jeg var nævestor, hvilke jeg havde lært af Moder, Jomfru Sibbern, af Piger og Karle, og jeg kan huske mange af dem endnu; i

Skolens Sangparti blev jeg med min fine Barnestemme ansat ved Discanten, hvad der nu hedder Sopran. Gymnastik- og Svømmeundervisningen var for mig lutter Fester. Tegning var for mig noget heelt Nyt, men Læreren Top var tilfreds med mine Præstationer; mit svageste Parti var Dansk og Skrivning, det var den Skavank, jeg havde bragt med mig hjemmefra til Skolen. Søndage og andre Fridage tilbragte jeg i Reglen efter Kirketjenesten og Lecticlæsning i Næstved hos Apotheker Langsted, hvis Kone var min Tante, og hvis 2 Sønner vare komne i Skolen samtidig med mig. Her tilbragte jeg mange fornøielige Dage; Onkel og Tante vare altid venlige imod mig, det er selvfølgelig, at den gode og fine Mad, som her blev serveret, ogsaa fandt mit Behag. Ved Aars-Examenen 1823 opnaede jeg gode Characterer, saa gode, at jeg avancerede til Nr. 1 i Klassen, og reiste hjem i Sommerferien med min gode Examens-Liste og et godt Testimonium, hvorved jeg modtog en saa kjærlig og hjærtelig Modtagelse af mine Forældre, at jeg altid har bevaret Erindringen derom som et af min Tilværelses bedste Øieblikke. Jeg nød dessaarsag denne Sommerferie med udeelt Glæde. Da jeg vendte tilbage til Skolen efter Ferien skulde jeg overtage min Stilling som Klassens Dux, hvem der paalaa adskillige Functioner, som det ikke altid var saa let at udføre, og jeg skulde snart lære, at Duxeplassen ikke var uden Besvær. Læreren i Latin, Dichmann, var vistnok en meget dygtig Lærer, men han havde et but og frastødende Væsen og var meget lidsig og

opfarende. Han opdagede uheldigviis en Dag ved at gennemgaae vore latinske Stile, at en Stymper i Klassen havde skrevet sin Stiil efter min Klade, som han havde laant, og gjort dette som en ligefrem Afskrivt. Dette blev paatalt som en svær Forbrydelse at udlaane en Klade, og da han derefter gennemgik Stilene i Klassen, traf han min Sidemand og mig i Uopmærksomhed, idet vi hvidskende disputerede om uvedkommende Ting. Dichmann dicterede derfor, at nu skulde Duxen straffes med Bank til Advarsel for hele Klassen, og jeg blev tilsagt at møde paa hans Værelse efter Skoletid for at modtage min Straf. — Det var noget ukjendt i Skolen paa den Tid, at en Klasse Dux skulde straffes med Prygl, og vakte en Deel Opmærksomhed, da det efter Timens Udløb blev bekjendt i de andre Klasser, og havde til Følge, at da jeg til bestemt Tid gik til Executionen, listede en Deel Disciple sig bagefter op paa Trappepangen udenfor Dichmanns Dør for at høre, hvorledes jeg vilde comportere mig under den Affaire. Da jeg kom ind, talte D. sindig til mig, men da han spurgte mig, om jeg erkjendte, at jeg havde fortjent Prygl, og jeg dertil svarede Nei, saa foer han op, greb Spanskrøret og tildeelte mig nogle Slag; da jeg tog disse i Tausched, skreg han: »Hvad Dreng, føler Du ikke jeg slaaer, vil Du skriige?« og da jeg atter svarede Nei, trak han mig endnu adskillige Slag af bedste Evne. Da han holdt op, blev han pludselig blød, sagde, at det gjorde ham ondt og vilde klappe mig. Men da jeg sagde: »Tillader Hr. Dichmann, at jeg nu gaaer?«

saa tog han mig i Trøien og slængte mig henimod Døren, som jeg hurtigst muligt smuttede ud af. Jeg blev modtaget i Stilhed af mit hele Auditorium, der havde lyttet og hørt Alt, og erklærede sig tilfreds med mig; vi gik dernæst hen paa en Discipels Kammer, hvor jeg blev afklædt og mønstret, og da det viste sig, at der laa over den høire Arm og Ryggen en stor Deel blodrøde Striber, som nu begyndte at hovne og løbe i Et, saa fik jeg hele Forsamlingens udeelte høitidelige Anerkjendelse af, at jeg havde skikket mig som en brav Karl, og denne Erklæring var mig en fuldkommen Erstatning for Svie og Smerte og mildnede lidt paa den Følelse, der havde oprørt mig meest, at jeg skulde herefter staae i Skolens Annaler og Sagnhistorie som den eneste Klasse-Dux, der nogensinde var straffet med Prygl. Den kunde derimod ikke slukke mit Nag til Læreren. Hævne mig kunde jeg ikke; men min Sindsstemning vilde jeg tilkjendegive, hvad jeg udførte paa den Maade, at naar han i Undervisningstimerne imellem søgte at være morsom og vittig og fik de andre Disciple til at lee, saa satte jeg det alvorligste Ansigt op, og naar han undertiden kom paa Legepladsen imellem Disciplene, saa forlod jeg strax Pladsen. Samtidig sørgede jeg for, at jeg altid kunde min Lectie og udførte mine Duxefunctioner punktligt. Følgen blev deraf, at jeg ved den næste Examen opnaaede ug og mg for Latin og latinsk Stiil, men i det Testimonium, som altid fulgte Caracteerlisten skrev Dichmann, at jeg vel havde været en flittig Discipel, men at jeg

besad en haard og gjenstridig Caracteer, som burde bøies med Strengthed. Da jeg nu tillige ved samme Examen var sat tilbage til Nr. 3 i Klassen, idet 2 af mine tidligere Overmænd, F. og E., havde arbeidet sig op over mig igjen, saa fik jeg en Tilrettevisning af min Fader, som fremkaldte de første Taarer over de Prygl, jeg havde faaet Aaret forud.

Hos den gl. Rector, Justitsraad Brorson, stod jeg mig godt. Han havde holdt meget af min Broder Christian, og det aabnede mig strax en Plads i hans Kridthuus; paa hans Forlangende maatte jeg paatage mig at gjennemgaae franske Lectier med en Klassekammerat Fritz Blücher, som var i Pension hos Rector; det var en stor og smuk Dreng, men doven og daarlig begavet, og det var intet morsomt Hverv at tygge Lectierne ind i ham, men jeg tjente derved mangan deilig Kop Thee og fint Smørrebrød hos Rectors Frue, medens Aftensmaden ved Discipelbordet bestod i Vandgrød eller Vælling. — Samme Blücher blev senere Lieutenant i Cavalleriet, derpaa Cavaleer hos Kong Christian den 8de, og det kunde ikke andet end undre mig, da jeg i 1848 efter denne Konges Død læste i Bladene, at min Elev F. Blücher var sendt til Hoffet i Paris for at communicere Kongens Død, den samme, som jeg i hans 17de Aar ikke havde kunnet bringe til at læse, udtale eller oversætte de allersimpleste franske Ord. Bemeldte Blücher avancerede senere igjennem alle militaire Grader og døde for faa Aar siden som General uden nogensinde at have gjort militair Tjeneste.

Conrector, Professor Melchior var vel en streng Mand, men ved at styre Elevernes Oeconomy og forsyne dem med Lys, Sæbe, Bøger, Papir, Skrive-materiale og alt deslige (hvorfor han bar Øgenavnet Høkeren) viste han en stor Velvillie, hvorfor saavel Disciplene som disses Forældre maatte være ham i høi Grad taknemlige. — Hans Undervisning i Natur-historie vakte min største Interesse, især da man ved Hjælp af Skolens temmelig rigelige Naturkabinet strax fik et anskueligt Billede og et fyldestgjørende Begreb om den Dyreverden, hvorom der undervistes.

Jeg fik strax det første Foraar anvist et Stykke Havejord i Discipelhaven, og da Adjunct Zahle, som var en ivrig Havedyrker og især Blomsterelsker, saa, at jeg arbejdede flittigt der, kom han mig strax til Hjælp og Anvisning, og da jeg til Gjengjæld tilbød ligesom flere andre Disciple at assistere i Zahles Have med at luge, skuffe Gange og deslige, saa blev jeg saa at sige hans private Elev i Havedyrkning og fik Anvisning i adskilligt, som jeg senere i Livet har havt ikke saa lidt Nytte af.

Den 27de October 1823 vilde min Onkel og Tante van Deurs feire deres Sølvbryllup og dertil have Slægten samlet. I den Anledning skrev Fader til Rector og bad om Orlov for mig i 3 Dage, ledsaget af den yderligere Bøn om Tilladelse for mig til at tage en Kammerat med paa denne Tour, og jeg fik Brev om det samme. Brorson lod mig kalde og tilstod mig den begjerte Orlov, men foreslog derhos, at jeg skulde tage hans Pensionair Fritz Blücher

med, fordi (som han behagede at udtrykke sig) han gjerne vilde have B., der ikke kunde komme til sit Hjem i Jylland undtagen i Sommerferien, indført i gode Huse, hvor man vilde tage imod ham i de kortere Ferier. Saaledes kom B. hjem til Knabstrup den Gang og gjerne senere i Paaske- og Pintse-Ferie, og derved blev der et intimere Kammeratskab imellem os. Senere hen da B. blev Officcer og Hofmand, og jeg indtog en beskeden Stilling som Landmand, var Kammeratskabet ude. Sølvbrylluppet løb meget fornøieligt af, og der skulde afsynges en af Carl Søbørg forfattet Festsang efter Melodien: »Vær Du vort Selskabs Skyts-Gudinde«. Det var netop en af de Melodier, som Syngelærer Branth paa Herlufsholm havde indøvet med de syngende Disciple, og da der ved Festen kun fandtes meget svage Kræfter til at intonere, saa fik min Broder Christian mig, assisteret af Blücher, som sang Alt, til at synge for og lede Sangen, hvad vi da gjorde efter bedste Evne. Onkel van Deurs, som holdt meget af Sang, uden at være musikalsk, blev opmærksom paa disse stærke Drengestemmer, kom hen til os, spurgte mig ud om Livet paa Herlufsholm og andet mere og viste sig meget venlig; men jeg ahnedede dengang ikke, hvilken afgjørende Indflydelse denne Syngen skulde have paa min Skjæbne.

I November 1823 begyndte hele min Klasse (2.) at modtage Confirmations-Undervisning af Herlufsholms Præst, Hr. Petersen. Der var en forbausende Forskjel paa Religionsundervisningen og den Under-

visning, vi hidtil havde nydt under Hr. Colding. Her hos Præsten var ingen Opramsning, men det gjaldt at forstaae Lærebogen, der lærtes Intet udenad undtagen Skriftsteder, og hans Examination lignede langt mere Samtale. Pastor P. forstod at fængsle alle Elevernes Opmærksomhed, saa at Alle vare med og vare henrevne af hans Foredrag. Den 2den Mai 1824 var Confirmationsdagen; den foregik med megen Høitidelighed og gjorde et dybt Indtryk paa mig, og denne Dag har altid staaet for min Erindring som et Lyspunkt. Mine Forældre og 2 ældste Søstre kom tilreisende og overværede Confirmationen, hvorved min Glæde meget forhøiedes.

Om Aarsexamen i Juli 1824 og dens for mig mindre heldige Udfald har jeg allerede skrevet. Efter denne rykkede jeg op som Nr. 3 i 3die Klasse, i hvilken den høiere Undervisning begyndte, og flere nye Discipliner, f. Ex. Mathematik og Physik begyndte. Jeg havde besluttet, at ville være rigtig flittig, og det gik ogsaa taalelig godt. Saa fik jeg i September Maaned et Brev fra min Fader, hvori han meddeelte, at min Onkel van Deurs, som havde fattet Godhed for mig, havde tilbudt at ville sørge for min Fremtid; jeg skulde saa tages ud af Skolen og anbringes paa Frydendal, hvor jeg skulde være paa Godscontoiret, og forøvrigt gaae Onkel til Haande ved Bestyrelsen af Avling, Skovvæsen osv., som han Alt selv forestod. Fader tilføiede, at han ansaa dette Tilbud for en Lykke saavel for mig som for ham selv, da han ikke havde Raad til at holde flere Søn-

ner i Skole paa engang; men naar jeg nu blev forsørgt ved van Deurs Hjælp, saa kunde Peter komme i Skole, som nu havde Alderen og trængte haardt til det. Onkel van Deurs havde forlangt, at jeg selv skulde tage Bestemmelse. — Dette Forslag overvældede mig, og jeg vidste hverken ud eller ind; jeg viste Ferdinand Baumann det og bad om hans Raad; han meente, at jeg med Tak maatte tage imod Tilbudet, og i ethvert Fald for min Broder Peters Skyld, og jeg svarede altsaa i Overensstemmelse dermed. I de følgende Dage blev dette Arrangement mig mere og mere imod; mit Ønske havde været at blive Student ligesom Christian, det skulde jo nu opgives, og efter alt hvad jeg i mine tidligere Drengenaar havde oplevet og erfaret om van Deurs og Faders Gjældsforhold til ham, saa var han ikke den Mand, jeg følte nogen Sympathi for. Jeg skrev derfor til Fader og spurgte, om den tagne Bestemmelse ikke kunde gjøres om igjen, da mit Ønske var at studere, eller, hvis jeg ikke kunde naac dette, om jeg i det Mindste maatte blive i Skolen, indtil jeg var kommen op i øverste Klasse, for at jeg dog kunde lære noget mere af levende Sprog, Mathematik og Physik. — Jeg fik hurtig Faders Svar, at det Skete stod ikke mere til at omgjøre, han havde taget mod van Deurs's Tilbud; han havde udmeldt mig af Skolen og indmeldt Peter, som han vilde bringe om nogle faa Dage. Endnu samme Eftermiddag, da vi havde haft Rector i sidste Time, sagde denne mig, at han havde havt Brev fra min Fader om min Udmeldelse, og da han

tilføiede: »det gjør mig ondt, jeg vilde gjerne have beholdt Dig«, saa kneb det at holde Contenance; jeg skyndte mig ud i Store Kohaven og græd mig træt. Dreng-Sorg er ikke langvarig; faa Dage efter bragte Fader Peter; han gav mig en tiltalende Belysning af min Fremtid, og nu fik jeg travlt med at indføre min lille Broder i alle Skolens indre og ydre Forhold; dermed gik Dagene snart, og den 3die Novbr. blev jeg afhentet fra Skolen med Vogn fra Hjemmet. Modtagelsen i Hjemmet var hjærtelig og kjærlig, Forældrene og mine 2 voxne Søstre yttrede sig om, hvor rart det vilde blive for mig at være Hjemmet saa nær, og jeg var kommet til at see Alt fra den lyse Side, da der dog kom en Skygge over Udsigterne. Da nemlig Moder spurgte Fader: »Hvad skal nu Frederik kaldes?« svarede Fader kort: »Skriverdreng naturligviis!« saa var det, som jeg fik en Spand koldt Vand over Hovedet; jeg havde jo kjendt forskjellige Skrivedreng baade i Hjemmet og paa de andre Herregaarde, og syntes, at det var den ubehageligste Stilling af alle, en Stilling, der hverken var Fugl eller Fisk, allemands Løbedreng, hverken Herre eller Tjener, et Væsen, der stod ene og forladt, blev ikke taalt eller blev taalt i Familien, men kunde heller ikke være mellem Tjenestefolkene. Næste Dag holdt jeg mit Indtog paa Frydendal. Auspicierne bleve bedre, end jeg havde ventet; jeg fik mit eget Værelse ved Siden af Skriverstuen; jeg skulde tilligemed Forvalteren daglig spise til Middag ved Herskabets Bord, men ellers paa mit Værelse. Onkel tog heel venlig

imod mig, gav mig strax en heel Deel Instruxer, men da især at jeg paa Contoiret skulde udføre, hvad Forvalter Løschau anviste mig.

Det gik alt ret godt. Foruden Bogføring og Skriverier havde jeg Indmaal og Udmaal af Sæd, Ansvar for Magazinerne og adskilligt andet stadigt Eftersyn; af Detailler havde jeg at forestaae Maltgjøring, hvortil Vægteren var min Assistent, havde Tilsyn med Brygning og Bagning, og Ansvar for, at det reglementerede Quantum Øl og Brød blev leveret. Efter Slagtning skulde jeg veie Kjødet og Flæsket, hvorover jeg førte en Protocol, saa at Onkel altid kunde see, hvormeget af disse Dele der gik med i Husholdningen, men jeg havde Frihed nok til at fare om i Gaard, Mark og Skov og blev snart kjendt med alle Localiteter og Mennesker; saa letsindig var jeg, at jeg snart fandt, at dette Liv var at foretrække for Skolebænken og Lectiælæsning.

Onkel v. Deurs var en streng og myndig Herre, der fordrede Nøiagtighed og Lydighed; han kom let i Affect, og naar han blev vred, var han haard og hensynsløs og brugte meget stærke Udtryk uden Persons Anseelse. Han fordrede Orden og Accuratesse i alle Ting og paa alle Steder. Landbruget paa Frydendal, som han selv bestyrede lige ned til de mindste Detailler, uagtet han holdt baade Avlsforvalter og Ladefoged, stod dengang paa et fremragende Trin, sammenlignet med de andre Herregaardes Avlsbrug i Holbæk Amt. Van Deurs var i flere Retninger Banebryder for Fremskridt, og dette kunde han

være, fordi han var en velstaaende Mand, som ikke havde følt noget oeconomic Tryk af de foregaaende 10 Aars Ulykker og Elendigheder. Han havde indført de dengang nye engelske Svingplouge, han havde paabegyndt Mergling og Udgravning i stor Maalestok, gjort adskillige storartede Engforbedringer m. m. Skovene vare allerede tagne under reel Behandling, og Naaleplantning i stor Stil paabegyndt paa mange øde Strækninger.

Ved mine Functioner ved Bagning, Brygning, Slagtning osv. kom jeg snart i nærmere Berørelse med den gamle Husholderske, Jomfru Nielsen. Hun var ellers en vanskelig Dame, der jævnthen stod paa Krigsfod med Forvaltere, Karle og Piger og hele Tyendepersonalet. Men sit Herskab var hun tro og hengiven, og da hun saa, at min Tante og mine Cousiner behandlede mig med Venlighed, kastede hun ogsaa sin Yndest paa mig; hun holdt af, at jeg besøgte hende, navnlig i Vintermaanederne, naar Familien boede i Kjøbenhavn, og hun har indviet mig en heel Deel i Kogekunstens Mysterier, baade den finere og grovere. Saaledes lærte jeg paa Frydendal Husholdningsvæsen og at føre Regnskab derover, og den Lærdom har været mig til Nytte i hele min Levetid; og naar jeg senere Livet langs er bleven skoset og drillet, fordi jeg har villet raisonnere og tilrettevise ved Madens Tillavning, betragtet som Potteskiver og deslige, saa har det ikke generet mig i mindste Maade; tvertimod kalder jeg fremdeles den Person for en daarlig Husholderske, som af Mage-

lighed eller Ligeegyldighed tilbereder mindre behagelig eller mindre velsmagende Mad, medens der af det samme Materiale ved nogen Omtanke og maaskee lidt større Umage kunde sættes lækre Retter paa Bordet.

Ved Markarbeidet, som førtes under Tilsyn af Avlsforvalter Thorsal, havde jeg Intet at bestille, men Onkel saa gjerne, at jeg færdedes ved Arbeidet, og opmuntrede mig til at øve mig i Pløining, Saaning, i at bruge Lee og Rive samt at binde, og da jeg havde stor Lyst til disse Arbeider, erhvervede jeg mig snart Haandelag og Færdighed heri. Min bedste Sport var at lære at kjøre. Der var paa Frydendal dengang et talrigt Hestetillæg, som blev passet af en 70aarig Mand, Mouritz Jensen, der tidligere havde været Kudsk; med ham deeltog jeg i at tumle de unge Plage, kjøre dem til og dressere dem. Han havde været en udmærket Kudsk og var endnu i sin høie Alder meget dristig og forvoven ved sin Tumlen med de unge Dyr. Han havde stor Færdighed i at bruge en 4-Heste-Pidsk, og det var hans Stolthed med denne at kunne klippe en bestemt Plet ud af et Papir eller slaae et bestemt Blad ned af en Qvist. Som hans Lærling fik jeg snart nogen Færdighed i denne Kudskekunst. Fra Mouritz tyede jeg saa til Kudsken Lars, hvergang han kjørte ud for at indøve 4-Spandet, og inden ret længe blev jeg betroet at kjøre de 4 unge lysebrune Heste.

At det Liv, jeg saaledes førte, kom min fysiske Udvikling tilgode, viste sig snart; jeg begyndte

at voxte betydeligt baade i Høide og i Kræfter og Førlighed, men det uheldige derved var, at Klæderne ikke voxede i samme Forhold, og snart skortede det paa Længden af Trøieærmer og Buxebeen, og Fader, hvis oeconomiske Omstændigheder endnu dengang vare meget daarlige, var ikke let at bevæge til at koste nye Klæder. Det gik an med Hverdags-Habitten; den kunde være af allersimpleste Slags; men værre var det med Stadsen; det var endnu stadig Confirmationsklæderne, som skulde holde for, hvergang en bedre Paaklædning udfordredes, og disse Klæder viste sig snart for knebne baade paa langs og paa tvers. Dette blev især trykkende, da der i Sommeren 1825 kom talrige liggende Gjæster til Frydendal, hvorved det blev nødvendigt hver Middag at komme ordentlig paaklædt til Middagsbordet; jeg søgte derfor at finde Paaskud til at undgaae at gaac tilbords og gik til den Ende formelig paa Accord med Forvalter Löschau, at han skulde give mig Ærinde at besørge paa Godset eller anden Anledning til at udeblive fra Middagsbordet og søgte saa min Regres hos Jomfru Nielsen for at faae Mad, naar Herskabet havde spiist; men hver Dag kunde det ikke skee, og det havde til Følge, at jeg blev fremmed for det tilstedeværende Selskab, og følte mig selv tilmode som et Skumpelskud, naar jeg keitet og undseelig over min egen Figur, listede mig til min Plads ved Bordet. Omsider skaffede Moder mig en hjemmesyet Sommerklædning, som jeg var lykkelig ved, og stak i hver Dag, saalænge indtil Vinteren gjorde den umulig. Der var imidlertid en

anden Omstændighed, som snart tyngede paa mig og indvirkede paa min Stemning. Paa samme Tid, som jeg kom til Frydendal som Skriverdreng, blev min Fætter, Carl v. Deurs, Student. Han var 4 Aar ældre end jeg, og allerede gammel Cavaleer, medens jeg var blot og bar Dreng. Naar han var allene hjemme paa Frydendal, var han altid venlig og kammeratlig imod mig, og jeg var med ham paa Jagt, paa Ridetoure osv.; men naar han kom hjem med Kammerater som Gjæster, saa var det Studenter, som vare mig fremmede, og saa var jeg tilovers; det samme var Tilfældet, naar min Broder Christian i Ferierne bragte Gjæster med sig til Knabstrup; saa slog jo alle disse studerede Herrer sig sammen, og naar jeg kom imellem dem, saa følte jeg mig som en Hund i et Spil Kegler. De havde Interesser, om hvilke jeg intet Begreb havde, de talte indbyrdes et Sprog, som jeg neppe forstod; herved vaagnede der en Følelse af, hvormeget jeg havde tabt ved saa tidlig at have forladt Skolen, uigjenkaldelig tabt, og deraf igjen Misfornøielse med Nutiden og Mistillid til Fremtiden. — Til dette kom ydermere, at det efterhaanden gik op for mig, at min Faders Følelser overfor hans Svoger van Deurs ingenlunde vare ublandet venlige; v. Deurs var Riigmand og gav Riigmandens Rolle; men jeg vidste jo fra Dreng af, at denne Riigdom havde sit Udspring fra Knabstrup, og at der havde været en Tid, hvor denne Riigdoms Tilveiebringelse havde været nærved at tvinge min Fader til Bettelstaven; — endnu var Fader i v. Deurs's Gjæld og havde meget ondt

ved at forrente samme, og gjentagende var det skeet, at v. Deurs havde ladet Fader føle, at han var i hans Gjæld og afhængig af hans Naade. — Men ogsaa jeg var hans Villie undergiven; han havde grebet ind i min Skjæbne. Nu gav han mig Føden for mit Arbeide; men hvortil skulde dette føre? Naar saadanne Tanker løb rundt i Hovedet paa mig, blev jeg modløs, dog hverken fortvivlet eller melankolsk. Sorgløshed og Modløshed gaaer i de unge Aar ofte Haand i Haand, og af den første Egenskab har jeg tilvisse havt en Deel, og det hændte mig ofte, at naar jeg om Aftenen sov ind sørgmodig og betynget, saa vaagnede jeg om Morgenens forfrisket og let om Hjærte, lod sig være et lige Tal og gik frimodig til mit Arbeide; saaledes gik Aaret 1825; om Foraaret 1826 blev jeg forsynet med gode og anstændige Klæder, og den Steen var væltet af Hjærtet; men noget folkesky var jeg og holdt mig helst borte fra Fremmede, og da navnlig i Sommeren 26, da Huset fik mange Gjæster; blandt disse var Otto Müller (senere Høiestretsassessor); han var Omgangsven med Carl v. Deurs og min Broder Christian, og igjennem vore Mødre regnede han sig til en Slægting af mig, og han kom mig meget venlig imøde; og da han snart blev opmærksom paa min Tilbageholdenhed og Misstemning, indlod han sig med mig, indbød mig til Spadsere-toure, tilvendte sig min Fortrolighed, og derefter talte han opmuntrende til mig, gjorde mig venlige Forestillinger, hvorved han reiste Modet hos mig; og ham kan jeg takke for, at han indgav mig Betragtninger,

som ikke allene dengang lod mig see mig selv og Verden i et bedre Lys, men ogsaa senere i Livet atter ere komne frem, naar Modet har været ved at synke.

Sommeren 1826 var ualmindelig varm, og der herskede en forfærdelig Tørke, som ødelagde Sæden og Græsvæxten, og næsten foraarsagede heel Misvæxt paa de magre Jorder. Sæden modnede meget tidligt, og den jammerlige Høst faldt allerede ind i Juli og Begyndelsen af August Maaned. Jeg havde den Forretning, ligesom Aaret forud, i Høsten at ride om og tage Tiende i Skamstrup og en Deel af Kundby Sogne, hvorfor jeg var til Hest fra Morgen til Aften og kom ikke hjem før om Aftenen silde, hvad jeg tildeels selv foranledigede, for at undgaae at klæde mig om og fremstille mig i Familien. Jeg blev derfor meget forbauset, da en Aften sidst i Høsten Onkel lod mig kalde og meddeelte mig, at han havde besluttet, jeg skulde i September drage til Kjøbenhavn for at begynde at læse til Dansk juridisk Examen. Han havde Planen lagt for denne Affaire. Jeg skulde have et Værelse i hans Gaard paa Hjørnet af Viingaardsstræde og Reverentsgade. Portnerens Kone skulde gjøre reent og rede Seng for mig, samt levere mig kogende Vand Morgen og Aften. Der var truffet Aftale med en Manufacteur, Contonichef Poulsen, som skulde veilede mine Studier; jeg skulde derhos have 5 Rdlr. maanedlig til Middagsabonnement paa en Restauration, 2 Rdlr. maanedlig til Thee og Sukker m. m. (Brød og Smør kunde mine Forældre give) og

2 Rdlr. maanedlig til en Parterrebillet en Gang om Ugen. Saasnart jeg kom til Staden, skulde Onkels Skrædder levere mig en ny sort Klædning og en Frakke. Mit øvrige Behov maatte mine Forældre tilveiebringe. Efter denne Meddelelse tilføiede han, at nu kunde jeg, saa snart der var Tid, tage hjem og fortælle mine Forældre, hvad han havde bestemt. Glad blev jeg ved Udsigt til Forandring og skyndte mig næste Morgen til Knabstrup. Forældre og Søstre bleve ogsaa fornøiede ved den forestaaende Plan, men — der maatte strax tænkes paa Udstyret; — min Garderobe var slet ikke kjøbenhavnsk anlagt især forinden. Jeg havde kun 6 Skjorter, som længe havde været for smaa og tildeels opslidte, og 3 Kraver, det var alt mit Linned og Underbeklædning. Træsko og Fedtstøvler var der ikke mere Brug for, og jeg havde kun 1 Par Blankstøvler, som i det sidste Halvaar havde været for smaa og piint mine Fødder ganske forfærdelig. Nyt maatte der til, og skjøndt Fader krympede sig for Udgifterne, gav han dog Lov til at anskaffe det Fornødne, og nu fik Moder og mine Søstre travlt med at sye Skjorter, Kraver og hvide Halstørklæder, det var Alt, hvad der dengang udfordredes. I Holbæk fik jeg Støvler og Kaskjet, og den 16de Septbr. holdt jeg mit Indtog i Kjøbenhavn, hvor min Broder Christian tog imod mig, introducerede mig hos Manufacteur og paa Spisequarteer, og førte mig i de følgende Dage om til vore forskjellige Slægtninge og Familiecredse, hvor jeg allevegne blev modtaget med en Venlighed, som jeg

slet ikke havde tænkt mig, og som var mig meget velgjørende. Christian var dengang i Huset hos vor Onkel, Conferentsraad Graah, og der blev jeg anmodet om at være daglig Gjæst; paa Salomons Apothek hos Hagens, som vare mine nærmeste Slægtninge, og hos forskjellige Familier Malling var man ligesaa velvillig, men meest overrasket blev jeg, da Christian en Aften førte mig ind hos theol. Professor, P. E. Müller (Otto Müllers Fader), som dengang boede paa Studie-Gaarden. Fru Müller tiltalte mig strax saaledes: »Naa Du er Fr. Lunn, som Otto har talt om? vær velkommen! ja, jeg siger Du til Dig, fordi Du er min Neveu; Din Moder kalder jeg Cousine, og hun har altid været mig en kjær Veninde; Du maa derfor ogsaa kalde mig Tante og sige Du til mig, saaledes som din Broder Christian; nu skal Du lære alle mine Sønner at kjende og saa komme til os, saa ofte Du har Tid.« — Professoren udspurgte mig om mit Skoleliv paa Herlufsholm, var tilfreds med mine Relationer og gjorde mig opmærksom paa, at det nu maaskee vilde falde besværligt at lære Lectier efter 2 Aars Frihed, men tilføiede: »Er Villien god, saa gaaer det nok.« — Senere kom jeg med Christian i mere fremmede Huse, og allevegne forekom det mig, at Menneskene var meget elskværdige. Og dog begyndte de gamle Skrupler snart at vaagne over, at jeg stod tilbage for mine Jevnlige i Dannelse og Videnskab. I alle de Familier, jeg besøgte, vare de unge Mennesker Studenter og dannede derfor en Clique, som ikke var fri for en Deel videnskabeligt Overmod, hvormed

de saae ned paa andre Dødelige, som vare saa slet stillede, ikke at have absolveret Examen artium. De havde Øgenavne til de forskjellige Klasser af Ikke-Studerende, og saaledes heed den Categori, hvortil jeg hørte (De danske Jurister), Kudskene og den Examen, hvortil jeg læste, Kudske-Examen, — Det var ikke tilløkkende for den Fremmede at træde ind i disse Kredse, og det hændte mig 2 Gange den første Vinter, at jeg kom i Selskab og saa, da der blandt den forsamlede Ungdom blev spurgt, hvem den Ukjendte var, hørligt for Alle blev betegnet som: »en Kudsk, nylig indsendt fra Landet«; — en 3die Gang blev jeg kort og godt benævnt »en Bonde«.

Min Broder Christian var iøvrigt En af de skarpeste og mest skaanselløse og gav flere Gange Anledning til, at jeg blev Gjenstand for deres Kritik og Finter.

Frygtsom og undseelig var jeg, en Del keitet var jeg vel ogsaa og gjorde vist en daarlig Figur i disse Lag. Min Angst for de Herrer tiltog i den Grad, at da jeg, introduceret af min Broder Christian hos Conferentsraad Müller, blev indbuden til Dands, og i den Anledning mødte i Husets Entree, hvor jeg skulde tage Balskoene paa og derinde fra Stuen hørte de bekjendte Stemmer høittalende og med skraldende Latter, saa tabte jeg Modet; jeg turde ikke løbe Spidsrod igjennem de forsamlede Herrer, trak derfor Støvlerne paa igjen og listede mig i Stilhed bort. Næste Dag kom min Broder Christian op til mig og skjeldte mig ud, fordi jeg var udeblevet uden at melde Forfald, men saa blev jeg arrig, sagde ham, at jeg

var kjed af ham og hans Kammeraters Selskab, og naar han kun indførte mig hos Fremmede for at stille mig i Gabestokken og gjøre mig til Gjenstand for Spot og Fornærmelser, saa maatte han heller lade mig skjøtte mig selv, og jeg kunde søge den Omgang, der passede for mig. Det hjalp; min gode Broder brugte mig ikke mere til Løier, men meget mere skjærmede han mig mod andre. Nogen Tid efter hændte det, at Christian og jeg spadserede i Frederiksberg Allee; der naaede Student Wilhelm Lunding os, som var en af de meest hørøstede i den Studenter Clique, som jeg stødte sammen med; han var gabmundet og kaad, men egentlig godmodig; han var meget vittig og havde gode Indfald; han fulgte nu med os, og det varede ikke længe, førend han begyndte at gjøre mig til Skive for sine Skoser. Da jeg gav ham nogle skarpe Svar, greb han mig pludselig under Armen og sagde: »Hør! De bider minsæl forbandet godt fra Dem; jeg troede, at De var et Guds Lam fra Landet, som hverken kunde hugge eller stikke: Skal vi to være Venner?« og vi bleve Venner. Han kom senere til Knabstrup i Ferierne, var en herlig, høit begavet og elskværdig Mand, som jeg har sat megen Priis paa. Jeg saa ham sidste Gang her paa Knabstrup 1852 ved mine Forældres Guldbryllup; han var dengang Kabinetssecretær hos Kong Frederik den 7de, men døde allerede Aaret efter temmelig pludselig.

Det Stikleri, som jeg havde lidt under, tabte sig lidt efter lidt, og jeg nød i den følgende Tid

mange fornøielige Dage i de Familie kredse, hvor jeg havde Adgang. Da Onkel van Deurs om Vinteren opholdt sig i Kjøbenhavn, blev der af ham arrangeret et Dandse Parti paa 8 Damer og 8 Herrer, som af kgl. Solodandser Funch blev underviist i de dengang splinternye Francaiser. Jeg fik et Nr. ved denne Dands, og det blev derefter en god Anbefaling ved de følgende Baller og Dandse, at være hjemme i disse Contradandse, og jeg havde ingen Grund til at klage over de Damer, som jeg traf ved saadanne Leiligheder. Dog erindrer jeg en snurrig Undtagelse. Jeg blev atter indbudet til Bal hos Conferentsraad Müller, hvorfra jeg tidligere var echaperet, og denne Gang mødte jeg Ballets Primadonna syntes at være Frøken B . . . , en Dame af lav Statur, med et smukt kjækt Ansigt og en prægtig Haarvæxt, der gjorde Hovedet meget stort, en deilig Hals og Gorge, noget vel fyldig, men Underdelen svarede ikke dertil, den var for kort og tilspidset; hun blev af Herrerne beskyldt for at være meget hoffærdig, og Lunding havde givet hende Øgenavn af »Tyrkalven«. Under Ballet stod jeg ledig af Mangel paa Dame, da den ældste Frøken Müller kom til mig og sagde, at Frøken B . . . . havde ingen Cavaleer; det kunde slet ikke gaae an, jeg maatte endelig strax gaae ind i Kabinettet, hvor Frøkenen sad, og engagere hende; jeg adlød og spurgte saa pænt, jeg formaade, om jeg maatte have den Ære at føre Frøkenen i Dandsen? Svaret var et høit og tydeligt Nei! og saa stirrede hun mig stivt ind i Ansigtet med sine store Øine,

indtil jeg skyndsomst fortrak. Da jeg saa meddeelte Frøken Müller min Skjæbne, lo hun og sagde: »Det gjør mig ondt for hende, ikke for Dem«. — Jeg kom ikke oftere sammen med Frøken B. . . , men hørte nogle Aar senere, at bemældte Frøken havde gjort et fornemt Parti med en 60aarig Mand. — Saa hændte det flere Aar efter, at jeg paa en Reise til Stensby Mølle, da jeg var ene paa Vognen, i Nærheden af L. . . . , kjørte forbi en elegant Phaeton, hvor en Dame stod ved Hovedet af Hestene, medens Livreekudskens forgjæves søgte at ordne Seletøiet paa de urolige Heste, hvoraf den ene havde slaet op og faaet et Bagbeen over Stangen og ikke kunde faae det tilbage. Skaglerne vare sprungne, og Kudsken var hjælpeløs. Jeg sprang strax af Vognen, bandt mine Heste og tilbød min Hjælp, som blev modtaget. Kudsken og jeg fik nu snart Hestens Been tilbage over Stangen; med mine Grimeskafter fik vi Skaglerne bundne sammen, Kudsken steg til Vogns, og jeg lukkede Vogndøren op for Damen, og nu kjendte jeg igjen Baldamen, Frøken B. . . . , som takkede mig meget artig for den ydede Hjælp. Jeg glædede mig meget over at see, at storagtige Folk under visse Forhold kunde blive høflige.

I Sommeren 1827 holdt jeg ingen Ferie, men blev i Byen for at læse flittig til Examen; det var en trist Tid, da alle de Familier, til hvem jeg pleiede at tye som Gjæst og søge Selskab, vare bortreiste eller laae paa Landet, i hvert Fald deres Ungdom; jeg var saaledes henviist til, for at forslaae den Tid, jeg

tog mig Frihed, at vandre ud, hvor der var Mennesker samlede, da navnlig til Frederiksberg Have, naar der var Musik ved Slottet; min Pung var tom, saa jeg kunde ingen Udgivter gjøre, og at spadsere imellem Stimmel af vildfremmede Mennesker havde ingen Tillokkelse for mig; jeg blev derfor oftest hjemme paa mit lille skumle Værelse og fangede Grillen, der gik ud paa, at min Tilværelse var forfeilet og saadant noget. Dette blev ikke bedre, ved at mine Bekjendte kom tilbage til Byen, og nu levede i glade Erindringer om deres tilbragte Sommer, medens min Tid var gaaet med Kjedsomhed og Bedrøvelse.

En behagelig Afbrydelse foregik ved mine Forældres Sølvbryllup, den 5te Septbr., som jeg bivaandede med 3 Dages Orlov; til denne Fest mødte et talrigt Selskab af Venner og Bekjendte; det var en smuk Høitidelighed, og der herskede Liv og Lystighed med Bibeholdelsen af den store Tarvelighed, som endnu blev gennemført som Følge af de mange magre Aar, hvoraf Følgerne endnu langt fra vare forvundne. Vendt tilbage til Kjøbenhavn skulde der nu læses paa Kraft, Examen skulde være i Octbr., Tiden kom: den skriftlige Prøve blev ret gunstig bedømt, men den mundtlige var ikke tilfredsstillende, jeg fik kun 2den Caracteer, som havde det ildelydende Navn: Ei ubekvem; Det var et haardt Slag; jeg gyste ved Tanken, om hvad der nu maatte komme. Onkel van Deurs var netop i Byen i de Dage, og der var vel saa intet Andet for, end at gaae til ham og melde Resultatet. — Under Graad udførte jeg denne

Melding; han sagde ikke noget, gloede stivt paa mig nogle Øieblikke og vinkede med Haanden, at jeg skulde gaae tilbage paa mit Kammer, hvor jeg græd den hele Aften; men hvad nu? næste Morgen tidlig gik jeg igjen til Onkel og spurgte, om jeg skulde reise hjem til Knabstrup? han stirrede atter paa mig, og svarede: »Nei, Du kan blive, saa skal Du faae Beskeed«, saa satte jeg mig til at skrive til Fader om Examens Udfald og, hvad Onkel havde sagt til mig.

Næste Morgen, da Onkel var ved at reise hjem, lod han mig kalde og sagde da, at han havde bestemt, at jeg kunde læse om $\frac{1}{2}$ Aar, naar jeg vilde være flittig, og beholde det maanedlige Gehalt som hidtil. Altsaa om igjen! jeg begyndte strax at læse Jura! men Gud hjælpe, Hovedet var fuldt, jeg forstod ikke et Ord deraf. Christian kom til mig, skammede mig en skøn Dcel ud; og jeg blev i min Hule og spiste tør Mad; gaae paa Spisequarteret og træffe mit sædvanlige Selskab, vilde jeg ikke for den Skam, deraf vilde følge. Efter 8 Dage fik jeg Brev fra Fader, et meget strængt Brev, hvori blev mig foreholdt den Skam, jeg maatte føle, ved ikke at have opfyldt min Velgjørers (van Deurs) Forventninger, og han slog paa, at Onkel havde havt store Planer med mig, som jeg nu muligen havde forspildt. — Hvorhen dette sigtede, nævnte han ikke.

De vigtigste Begivenheder i Faders Liv fra 1828 til 1846.

Efterat Fader havde bestaaet juridisk Examen for Ustuderede i Mai 1828 og opnaaet den saalænge attraaede Caracteer: Bekvem, drog han hjem og arbejdede som Forvalter hos sin Fader paa Knabstrup fra November 1828 til Mai 1832 og hjalp ham baade ved Avlsbruget og ved Godsbestyrelsen. Landbruget stod imidlertid ikke høit, Tiderne vare trykkede og Bedstefader, Major Villars Knudsen Lunn, var temmelig egenraadig. Da Faders Onkel, Kammerherre van Deurs paa Frydendal, der havde hjulpet ved Examenslæsningen, var en god Ven af Kong Frederik den 6tes meget formaaende Generaladjutant, Generallieutenant v. Bülow, udvirkede han, at Fader 11te Mai 1832 beskikkedes til at være Volontair i Generalstabens Bureau med en maanedlig Løn af 20 Rbd. rede Sølv. Fader drog nu til Kjøbenhavn, arbejdede med Iver og Samvittighedsfuldhed i Bureauet og befandt sig vel i Byen, hvor han boede sammen med flere af sine Brødre. Han var forholdsviis vel stillet, holdt i lang Tid Ridehest og havde tidt fri Adgang til det kongelige Theater, hvis Repertoire fra den Tid han kjendte meget godt. Hans Færden i Nærheden af Kongen — Bureauet var paa Amalienborg, tæt ved Kongens

Palais — foranledigede en Veneration for Frederik den 6te, som aldrig glemtes.

I Foraaret 1834 bleve Fader og Moder forlovede de havde lært hinanden at kjende i Børneaarene, da Moders Fader i 1815 havde kjøbt Kongsdal. General Bülow holdt ikke af forlovede Folk i sit Contoir, og Forlovelsen blev derfor foreløbig holdt meget hemmelig, men denne Tilstand var i Længden ikke meget tiltalende, og Contoirveien viste sig at være langsom. Faders Lyst gik igjen mod Landvæsenet, og i Begyndelsen af 1835 blev det efter Raadslagning imellem Fader og Bedstefader besluttet, at Fader skulde opgive Stillingen i General v. Bülows Contoir og forpagte Dorth easlyst.

Afskedsbeviset fra General Bülow er udfærdiget 7de Marts 1835; det udtaler, »at Lunn har udført de ham paalagte Pligter med den største Flid, Nidkjærhed og Orden, og B. nødig seer ham forlade Bureauet«. Samtidig med Afskeden udnævntes Fader til Krigsassessor, og den 17de Marts forlod han Kjøbenhavn, begyndte næste Dag sin Virksomhed som Landmand samt drog over til Kongsdal, hvor Forlovelsen blev declareret.

Hovedbygningen paa Dorth easlyst var dengang leiet ud, og Fader boede derfor i den østre Sidebygning, hvor der senere blev indrettet Forpagterbolig.

Den 30te Oktober 1837 feiredes Faders og Moders Bryllup i Trinitatis Kirke; Moders Fader havde Aaret forud solgt Kongsdal og var flyttet ind til Venneminde paa Jagtveien mellem Store og Lille Vibenshuus;

Næste Dag kjørte de Nygifte i deres egen lille aabne Vogn til Roeskilde, hvor den 4spændige lukkede Vogn fra Knabstrup ventede dem for at føre dem hjem til den hyggelige Bolig i Hovedbygningen paa Dortheaslyst, hvor Familien fra Knabstrup var samlet for at tage imod dem.

Fader var Forpagter paa Dortheaslyst til Foraaret 1846 og havde tillige Frederikshøi i Forpagtning fra 1839. For Landmanden vare Aarene ikke synderlig gode, og et særligt Uheld hvilede over Quægbesætningen, som længe var angrebet af en sjelden, ondartet Sygdom. Fader arbejdede imidlertid ihærdig, og da Bestyrelsen af Knabstrup efterhaanden blev Bedstefader for besværlig, foreslog han en Bytning, som udførtes i Foraaret 1846.

Familien var imidlertid voxet; i 1839 kom en lille Dreng, i 1841 en Pige, og hvert af de følgende Aar bragte et Barn til, saa det var med 6 Børn, Fader og Moder flyttede ind paa Knabstrup.

Mellem Faders Efterladenskaber findes en Regnskabs Bog, som er begyndt 1ste November 1830 og med lidt Afbrydelse er ført til Udgangen af 1840 samt en Dagbog, der er begyndt 1835 og gaaer til Slutningen af April 1846. Det har imidlertid ikke lykkedes os at drage særlige Oplysninger af disse 2 Bøger.

Dagbogen er meget kort og angiver i de første Aar kun, hvad der er udrettet i Bedriften samt Vind

og Veirlig; senere er dog ogsaa noteret Besøg paa fremmede Steder eller Fremmedes Besøg paa Dorthelyst, men altid kort saa som: »paa Knabstrup til Middag«, »selv paa Løvenborg til Aften« eller »i Aften var Pastor Fyhns her«.

Aarbog

for

Knabstrup og dets Beboere

fra

1846 — 1878.

Da det forekommer mig troligt, at det kan interessere mine Børn og muligen ogsaa andre Paarørende at see, hvorledes den $\frac{1}{3}$ Deel af et Aarhundrede er gaaet hen, i hvilken jeg har bestyret Knabstrup, først som Forpagter, senere som Eier, og da nu min Alder og mine aftagende Kræfter tilsige, at det snart lakker mod Enden, og i ethvert Fald lade mig betragte min Landmandsvirksomhed som tilende, saa har jeg af mine Bøger og Optegnelser uddraget efterstaaende Aarbog, som vil indeholde det væsentligste af, hvad jeg har troet kunde være Opmærksomhed værd og tjene til at oplyse, under hvilke Omstændigheder det mellemliggende Tidsrum er hengaaet.

Til Forstaelse af det Efterfølgende vil jeg fremsætte et forklarende

Forord.

Efterat jeg i 11 Aar havde været min Faders Forpagter paa Dorthcaslyst, og i 6 Aar tillige Forpagter af Frederikshøi, overlod min Fader mig til 1ste April 1846 Knabstrup Hovedgaard i Forpagtning paa 11 Aar til 1ste April 1857. Afgiften var 1000

Td. Byg, 2000 Rdl. i Penge foruden Kgl. Skatter og offentlige Afgifter af Gaardens Hartkorn, ca. 81 Td. men saa fulgte der med Forpagtningen den tilbageværende Deel af Gaardmandshoveriet, som bestod i 60 Holbeksreiser og 30 Dages Gødningskjørsel; Reiserne skulde jeg give Slip paa, efterhaanden som Bønderne accorderede sig fri imod en Godtgjørelse af 1 Rdl. for hver Reise, Gødningskjørselen maatte jeg renoncere paa uden Vederlag. Desuden havde jeg af Husmænd 7 Ugedagsmænd daglig Aaret rundt samt omtrent 200 Høstdage. Ugedagene kunde afløses til enhver Tid mod 10 Rd. for en Ugedag Aaret rundt eller 52 Dage, og Høstdagene kunde afløses med 2 Rdl. for hver 9 Dage.

Anledningen til, at min Fader overlod mig Forpagtningen, var, at han i sin daværende Alder af 71 Aar og med et meget svagt Syn ikke følte Kraft til selv at styre Avlingen, og at han havde en meget daarlig Forvalter ved Navn Lund med Tilnavn eller Øgenavn den Brede, som han af Barmhjærtighed ikke vilde opsige, og saa endelig, at han var træt og kjed af alle de Ærgrelser og Drillerier, som den dengang i Scene satte Bondeagitation forvoldte, der gjorde Husmændene unedgjørlige og balstyrige.

Knabstrup var ikke i nogen god Orden, da jeg overtog Forpagtningen; Bygningerne vare meget brøstfældige, især var Stuehuset i høieste Grad elendigt, da Lofterne i de 2 Fløie vare saa raadne, at man ikke kunde gaae der uden langs ad løse Brædder, der vare kastede over Bjælkerne til dette Brug, og

over alle 4 Længder vare Tagene saa utætte, at det regnede ned allevegne, og der var knap et eneste Fag Huus, hvor man var heelt sikker imod Regn og Sne. — Den store Staldlængde var deelt i 3 Stalde, hver paa 15 Baase, men kun i den saakaldte øverste Stald var der brugelige Krybber og Spiltouge; i de andre 2 Stalde manglede for en stor Deel baade Understandere og Spiltouge, og Krybberne vare saa raadne, hullede og lappede, at Foderet for en stor Deel spildtes; 13 Fag midt i Længden vare skredne ned af Foden ud i Haven og truede med at styrte om. Kostalden rummede 214 Hoveder i 4 Rækker med Hovederne mod Væggene, men ogsaa her vare Spiltougene, hvorved Køerne bleve bundne, saa raadne, at Køerne hyppig reve dem løs og løb med dem slæbende; Steenbroen var saa slet, at alt Vand blev staaende i Grevingen, og intet Afløb fandtes. Mælkestuen fandtes i et Bindingsværks teglhængt Huus med enkelt Bræddeloft, beliggende i Øst og Vest, saa at Solen beskinne hele den ene Side, og tilveiebragte hyppig 12—16 Graders Varme derinde, udenfor og langs Bygningens søndre Side var en Svinegaard, hvorfra Stanken trængte ind i Mælkestuen. De øvrige Huse vare alle daarlige og trængte meget til Reparation.

Jeg modtog 16 gode Arbejdsheste foruden 8 Stkr., som var min Besætning fra Dortheaslyst, der nu blev overført til Knabstrup; ydermere 3 gode Plage, for at bøde paa nogle temmelig gamle Heste. Quægbesætningen bestod af 200 Køer og 6 Tyre; men denne Besætning var i en meget daarlig Tilstand,

over Halvparten var allerede gammel, og ved Modtagelsen vare 72 Stkr. mere eller mindre tandløse; Foderstanden var saa simpel og Kørerne saa krafteløse, at Daggjeringen fra 1ste April og indtil Græstid begyndte med, at et Antal Mænd hver Morgen gik Kostalden igjennem for at stille de Køer paa Benene, som ikke kunde reise sig selv, og de vare mange. 11 Køer døde Straadød, førend Quæget kunde slippes paa Græs. Quæget var bortforpagtet til Hr. Hammer for en Afgift af lidt Smør pr. Ko, hvorimod Forpagteren skulde have leveret 24 Tdr. Rug, 28 Tdr. Byg og 30 Tdr. Havre, desuden anvistes 5 Tdr. Land i Marken til Blandsæd og Kartofler, Græs til 3 Heste og 6 Faar, og saa meget Quasbrænde, han vilde bruge, m. m. — Agerjorden var deelt i 11 Marker med overskaaren Drivt, nemlig Nr. 1 Brak, Nr. 2, 3, 4, Sæd, Nr. 5, 6, Græs, Nr. 7, 8, Sæd, 9, 10, 11, Græs, altsaa 2 Gange Udlæg; i Markerne vare enkelte Hovedgrøvter, som til Nød kunde føre Overfladevandet bort af de talløse Enge og Mosehuller, men iøvrigt ikke en Grøvt til Udtørring eller Udluftning, og Mergling var endnu ikke begyndt. Engene vare i samme Tilstand som fra unindelige Tider, og ingen Udgravning var skeet i maaskee 100 Aar, hvorfor Paderokken fandtes næsten overalt.

I den Tilstand, hvori Gaarden og dens Tilliggende da befandtes, nærrede jeg mange Betæneligheder ved at overtage Forpagtningen, saaledes som min Fader tilbød mig den, men da Fader i sin Arvedisposition havde bestemt, at jeg skulde tage Hovedgaarden i

Arv efter ham, om jeg overlevede ham, affødte Udsigten til engang i Tiden at blive Gaardens Eier til lige Haabet om at kunne arbeide den fremad til en mere frugtbringende Forfatning, og derved overvandedes Skruplerne, som dog i de 10—11 første Aar ofte vendte tilbage, og mange Gange har jeg i den Tid været betænkt paa at bede min Fader at tage Hovedgaarden fra mig igjen og give mig en eller 2 Bøndergaarde til Eiendom istedet; og kun min Faders Mildhed og Overbærenhed og flere Gange Eftergivelse af ikke ubetydelige Andele af Afgivten, naar han saa, at jeg ikke kunde betale, har gjort mig det muligt at fortsætte Arbeidet og stræbe fremad. — Da jeg flyttede til Knabstrup, havde jeg en ikke ubetydelig Gjæld, som min Fader var uvidende om, og som var foranlediget ved den Quægpest, hvorved jeg i Aarene 1841—42 mistede hele Quægbesætningen baade paa Dortheaslyst og Frederikshøi i Alt 103 Stkr., hvoraf de 78 Stkr. gik for min Regning; 25 Stkr., som bleve nedslagne for at standse Smittens Udbredelse, bleve mig godtgjorte med 16 Rdl. pr. Stykke. Min hele oeconomicke Stilling blev derved saa derangeret, at jeg selv ikke havde noget Begreb om, hvorledes det skulde ende, og jeg turde ikke lade min Fader ahne, hvor haardt jeg sad i Gjæld, for ikke at gjøre ham urolig og tabe hans Tillid, da han dengang selv var trykket paa flere Maader. — Da jeg altsaa ved Begyndelsen af Forpagtningen ikke havde 1 Mark til Drivtskapital, og der var saameget, der fordrede Penge strax, saa fik jeg et Laan paa 2000 Rdlr. af min

Svigerfader, som jeg maatte forrente, indtil denne Sum efter Svigerfaders Død blev afskreven paa min elskede Kones Arvemidler. Med disse 2000 Rdlr. begyndte jeg altsaa min Forpagtningsvirksomhed paa Knabstrup, men i mange Aar senere har jeg hyppig maattet laane mig frem for ikke at gaae i Staa med Foretagender i Gaard og i Mark. Dengang kunde jeg hos mere velstillede Venner og Bekjendte faae Laan paa Tro og Love og uden anden Garanti end mit ærlige Ansigt; og saaledes har jeg blandt mange andre havt et Laan paa 3000 Rdlr., som henstod i 15 Aar, uden nogensinde at svare Renter og uden at meddele andet Beviis end et Brev; nu er det anderledes, men Lykken har været mig god, jeg har lidt efter lidt indfriet alle deslige Gjældsposter.

Ved Siden af Forpagtningen af Hovedgaardens Avling, overdrog min Fader mig tillige Bestyrelsen af de 3 Skove, Hellede, Cathrinelund og Dyrehaven. Bestyrelsen gik ud paa, at jeg skulde nøiagtig tilsvare, hvad der kunde udbringes ved Salg, og udlevere, hvad der af min Fader blev forlangt; saa maatte jeg uden Vederlag bruge til Gaardens Fornødenhed Brændsel og Gavntræ. Det var en Tillid, som jeg satte uhyre megen Priis paa, men den ledede mig i en Fristelse, som jeg ikke kunde modstaae: den Forbedring, som Skovene trængte saa haardt til, samt Udgravning og Tilplantning af de aabne Sletter maatte jeg udføre, om jeg vilde, men for egen Regning og uden Godtgjørelse; den Udsigt imidlertid, som min Fader hyppig holdt mig for Øie, at jeg af ham var bestemt

til at blive Gaardens Eier, lod mig ingen Ro; jeg tog strax det første Aar fat paa Steensbjergslettens Tilplantning og fortsatte Skovens Forbedring i de følgende Aar saa meget, som det var mig muligt, ja maaskee endogsaa mere, end jeg burde, idet jeg villig indrømmer, at jeg har anvendt Arbeidskraft og Bekostninger paa Skovene, som jeg har unddraget Avlingen, der ogsaa trængte saa haardt; men Skovplantningen var min Lyst, og jeg kan ikke fortryde min Gravning, dels fordi disse Plantninger have skaffet mig saa megen Glæde, dels fordi de nu allerede kunne give et klækkeligt Udbytte, som vil stige Aar for Aar. Men jeg har havt en anden og endnu større Glæde og Løn for det Arbeide, jeg i mine første Forpagtningsaar anvendte paa Skovene, derved at jeg vandt min Faders uindskrænkede Tillid, saaledes at da jeg efter Udløb af min første Contract i 1857 skulde have denne fornyet, saa indlemmede min Fader Skovene i Forpagtningen imod en aarlig Afgift af disse af 1000 Rdl. og gav mig fuldstændig frie Hænder til at bruge Mark og Skov, som om jeg allerede var Eier, og da var det, at, da Sletterne i Skovene vare tilplantede, jeg fik Lyst til at gjøre de sletteste Strækninger i Markerne til Skov, og saaledes ere Plantningerne af Kikhøi, Grønnebjerg og Overdrevet opstaaede. — Disse Plantninger vare altsaa en Appel til Fremtiden; Anlægget har ikke kostet saa lidt, og Agerjord og Græs jord ere blevne indskrænkede derved, men forhaabentlig skulle de kommende Aar godtgjøre, at disse i Alt omtrent 25 Tdr. Land af slet Grund-

beskaffenhed ville herefter give et aarligt Udbytte, der er mangefold større end det, der vilde være kommet ud af dem som slet Agerland.

Med disse Forord aabner jeg min Aarbog; den indeholder maaskce en Deel, som kunde have været udeladt, og maaskce Andet er udeladt som passende kunde have været indført; nu vel! det Første kan vel ikke skade, det Sidste kan vel, om det skal være, endnu tilføies.

I Marts 1879.

F. Lunn.

1846.

Bygninger. Dagligstuen i Fløien ud til Lade-
gaarden samt Sovekamrene gibsede, nye Vinduer
i Stuen, Havedøren tillukket og en ny Havedør an-
bragt i Tjenerkamret ved Siden af Dagligstuen.
Kjælderen under Værelserne forsynet med Vinduer
og en Post anbragt til at bortpumpe Grundvandet.

Steenbroen omlagt i den halve Kostald.

Veiene. Veien fra Reisbjergporten og til Snegle-
høien opfyldt og forhøiet saameget, at den nuværende
Steenkiste er sat ovenpaa den gamle Vei.

Anlagt Veien fra Bavnesøen til Helledeskoven
langs med Gærdet til Helledemarken; denne Vei løb
tidligere tværs over Støderne og Brødlodderne til
Hjørnet af Støvlen, hvorfra den dreiede af til Sand-
krogen.

Søerne. I Efteraaret løb Bavnesøen ud og blev
affisket og liggende tør.

Markerne. Bøllepose var Brakmark; den forreste
vestlige Deel blev hegnet fra til Staldfodringsvænger.

Hele Vinteren forud gravede 2 Mand Hoved-
grøvter op, hvor der dengang vare 22 Mosehuller, som
stode under Vand.

³/₅ Deel af Marken blev merglet og Lodskjel-
grøvter gravede. Steenkister bleve satte over Bølle-
moserenden, baade bag Stakhaven og bag Meieriet.
Ingen af Stederne havde der tidligere været Bro,

men der var kjørt igjennem Vaser og der var, naar Vandløbet var stærkt, mange Gange ufremkommeligt især bag Meieriet.

Skovene. Steensbjergskoven og 3 Tdr. Land imellem denne og Lille Dyrehave blev hegnet fra Marken og lagt til Helledeskoven.

Den indtagne Agerjord begyndt at beplantes og besaaes med Fyr, hvilket sidste mislykkedes.

Personalia. Husjomfru i April, Jomfru Sørensen 1ste Mai, Jomfru Bertelsen, Lærerinde i Mai, Jomfru Volmer; Novbr., Jomfru Baier.

Forvalter Struer fra Mai.

Novbr., hentet Gartner Gudmann.

14de November Cathinca født.

Førskjelligt. Græsningen var i Sommer yderlig knap.

Høhøsten af Engene taalrig.

Sædhøsten ret god.

1847.

Bygninger. Spidsgavlen over Tjenerstuen og Vadskerhuset nedtaget og et nyt Skraa-Tag lagt istedet paa denne Udbygning.

En aaben Vognbod, bygget paa nedgravede Støtter, med Straatag og med Plads til 16 Vogne, blev opført der, hvor nu Magazin Længden staaer.

Steenbroen blev omlagt, saavidt fornødent, i den anden Deel af Kostalden.

Hestestaldlængden blev skruet i Veiret ud til

Haven og ny Fod lagt ind. Understandere og Spiltouge og nye Krybber saavidt fornødent i de 2 Stalde.

Fra Galvangs Porten og et Stykke op i Gaarden blev Steenbroen omlagt, hvilket forskaffede mig Omfavnelser og Kys af gamle Onkel van Deurs.

En ny 4 Hestes Tærskemaskine af Træ, fabrikeret af Snedker Juel fra Kjøbenhavn, blev opsat i Laden, og det gamle Hestegangshuus blev desaarsag flyttet.

Teglovn anlagt og bygget en Jordovn paa Kløverholmen.

Haven. Om Vinteren ryddet en stor Deel Træer i den Deel imellem Mellemløien og Parken og et nyt Anlæg bragt istand. Ryddet 2 Hasselhække og et gammelt Steengærde under den forreste Valdøddegang.

Om Efteraaret begyndt den lange Kanals Forængelse ved en Bøining til en Parallel med Valdøddegangen.

Veiene. Istandsæt Veien i Møllemarken fra Pueleddet til den store Eeg, ligeledes langs med Niels Olsens Have til St. Thomashuse; begge disse Stykker vare saa bløde, at der paakjørtes Stene saa store, som 2 Mand kunde løfte, og paa Steder fyldtes i Alen høit. I Dyrehaven begyndt at fylde Hovedveien, den saakaldte Linie, med Steen, hvortil 400 Læs Sankesteen bleve kjørte fra Reisbjerg og Møllemarken samt fra Hans Olsens Lod i Vendet; denne Vei havde hidtil været fyldt om Sommeren med Riis og Nelder, men var om Vinteren impassabel.

Søerne. Bavnesøen laa tør, og Mudder kjørtes op deels i Bavnearken deels i Indelukket i Bøllepose.

Markerne. Bavnearken i Brak, den blev afgrøvtet og en Deel merglet.

26de April begyndt at saae, den 22de Mai tilsaact.

4de August begyndt Rughøsten, 30te August indhøstet.

Kreaturerne. Malkkøernes Tal om Efteraaret nedsat til 170 Stkr.

Skovene. I Hellede blev Beplantningen af Steensbjergsletten fortsat og Plantning paa Blaaholm i Lille Dyrehave begyndt; det sidst nævnte Stykke blev indhegnet med høit Tjørnegærde, for at beskytte Plantningen mod Vildtet, hvilket dog ikke lykkedes. Begyndt Udgravningen af Helledemose, der hidindtil hver Vinter havde staaet under Vand.

Personalia. Lærerinde, Jomfru Baier, reist, Jomfru Flindt kom.

Husjomfru Bertelsen reist, Søeborg kom.

Forvalter Struer reist, Giersing kom, Jomfru Kock, Meierske.

Forpagter Hammer opgav Forpagtningen 1ste Mai, jeg overtog selv Meieriet.

25de Mai reist til Landmandsmøde i Aarhus, 6te Octbr., Tante v. Deurs begravet.

Forskjelligt. Græsset var uhyre knapt om Sommeren; Udlægsmarken fra 1846 aldeles mislykket. Engene slette. Sædhøsten meget inager. Jeg fik Faders Tilladelse til at indskrænke Køernes Tal til 170 Stkr. imod at holde 30 Græshøveder paa Engene

de efterfølgende Aar. Jeg holdt derfor Auction paa Udsætterkøerne i Alt 50 Stkr., hvoraf en rødkullet Ko, kaldet Jomfru Laarløs, som ikke var gammel og havde været en god Malkkeko, men utrivelig, blev solgt for 5 Rdlr.

1848.

Bygninger. I Kjøkkenfløien omlagt Corridoren til Haven, som før laa ud til Gaarden, og alle Localer lagte om derefter. Entree Trappen flyttet, en ny Kjøkkenskorsteen med Comfur og Stegeovn opført.

Cathrinlundshuset bygget til Gartnerbolig.

Gravet og steensat en 8 Alen dyb Brønd ved den nordre Ende af Kostalden; den mislykkedes og gav ikke Vand.

Haven. Begyndt at anlægge Kanalen langs Skoven.

Indhegnet og beplantet et Læbælte langs den vestre Side af Leerquarteret, fordi Vestenvinden begyndte at ødelægge Haven.

Den 29de April begyndt at slaae Græs paa de forrige Aar anlagte Plainer.

Plantet Popler og Elmer udenom den gamle Stakhave.

Veiene. Veiarbeidet fortsat ad Helledeskoven til. Ligeledes kjørt omtrent 300 Læs Steen til Veien i Dyrehaven.

Søerne. Kjørt Mudder af Bavnsøen i Bølle-mose og Store Helledemark.

Markerne. Nymarken i Brak, hvor Hegnet imellem tidligere Bavnemark og Husvængerne blev ryddet, ligeledes Præst-Oles Husplads og Kratskoven i Smedevænget. Marken udgrøvtet og den store Hovedgrøvt anlagt fra Bavnegrøvten og til Kagerupskjel; omtrent $\frac{2}{5}$ Deel af Marken merglet.

Vaarsæden blev saet meget tidlig.

31te Juli begyndte Rughøsten, 5te Septbr. indhøstet. Fra 14de til 28de Septbr. saet Vintersæd.

Kreaturerne. Indkjøbt endeel Ungquæg og 100 Stkr. Faar i Forsommeren, som for Størstedelen blev solgt igjen om Efteraaret paa Grund af den slette Høst.

Da Krigen udbrød blev der afleveret 2 Stkr 5 Aars Heste som Dragonheste: de gik tabt, og jeg fik Tabet godtgjort med 40 Rdlr. pr. Hest.

Skovene. Fortsat Plantningen paa Blaaholm og begyndt paa Kagerupslette.

Fortsat Udgravningen af Helledesmose.

Personalia. 18de Marts blev Regine født.

1ste April kom Pontoppidan som Meieribestyrer, blev indkaldt til Soldat 1ste October.

I Juli Maaned styrtede Mergelgraven sammen og dræbte Rasmus Sørensen, Mergelgraver.

20de August blev Henrik sat i Huset hos Schleyers og i Skole hos Friis.

Forskjelligt. I Marts Maaned udbrød Krigen og en Mængde Folk af Karle og Dagleiere bleve indkaldte som Soldater.

Sommeren var meget kold og tør, saa at Græsset

var elendigt og Vaarsæden ussel. I Græsmarken var Grønjordshavre og blev saact omtrent 60 Tdr., hvorefter kun blev hjemkjort 54 smaa Læs; en Deel af Havren var saa kort, at den slet ikke kunde bindes, men blev revet sammen som Slo, og paa Brødloddernes lerede Dele kom Havren slet ikke op eller spirede. Bygget i Steensbjerg og Grønnebjerg var kun lidet bedre. Hele Høsten saa slet, at der efter Udtærskningen viste sig $5\frac{1}{3}$ Fold, og det blev nødvendigt, for ikke at komme i Fodertrang, at sælge af Kreaturbesætningen hvad der var muligt.

1849.

Bygninger. Anskaffet en lille Jern-Tærskemaskine, som blev anbragt paa den lange Lo og Hestegangen anbragtes i Møddingegaarden.

Haven. Ryddet en Deel af Træer og Stubbe i Mosen nærmest Hovedbygningen, lagt Faskiner af Tjørn og Steen og kjørt Jord paa for at forhøje Jordsmonnet.

Plantet Poplerne i Bøllemosen til Læ for den nye Stakhave.

Søerne. Kjørt Mudder af Bavnæsøen i Brakmarken.

Markerne. Græsmarken var Brakmark, den blev udgrøvtet og Brødlodderne merglede saavel som Støderne; paa sidstnævnte blev ryddet 2 Strækninger Underskov, som var Levninger af Storskov.

Kreaturene. I Foraaret atter indkjøbt endeel

Ungquæg og Ganter til at græsse paa Engene, iligemaade kjøbt nogle danske Faar.

Skovene. Efterplantning paa Steensbjerg og Blaa-holm af, hvad forrige Aars Tørke havde ødelagt, fortsat Plantning paa Kagerup Slette. Fortsat Udgravning af Hellede Mose.

Af anden Træplantning blev sat Popler og Elm omkring Stakhaven og om den nye Stakhave østen for den ældre.

Personalia. 1ste Mai kom Forpagter Hammer og accorderede om Mælken efter Kandemaal.

Lærerinde, Jomfru Flindt reist, Frøken Jantzen kom.

Husjomfruen, Jomfru Søeborg, reist, Jomfru Kjær kom.

23de Juli, Constance født.

1ste Novbr., Forvalter Gjersing reist, Hansen kom.

Førskjelligt. Da 11 Marks Drivten syntes mig uhensigtsmæssig, og da navnlig de 2 Udlægsmarker i alle 3 foregaaende Aar i det Hele vare slaaede fejl, og Kløverudsæden mislykket, saa at jeg hverken fik Hø eller Græs, saa fik jeg Tilladelse at forandre Drivtsplanen saaledes, at de 8 bedste Marker bleve en Rotation med Grønjordssæd, Brak, 3 Aars Sæd og 3 Aars Græs, og de Marker, som jeg ansaa for de ringeste, nemlig Reisbjerg, Grønnebjerg og Kikhøi med Overdrevet, bleve deelte hver i 2 Lodder, til 6 Marks Drivt. Kikhøi blev derfor halvbrakket og saaet med Rug.

Høsten var dette Aar upaaklagelig, baade af Hø og Sæd.

Den 8de Juli reist med Fader til Fyen, Fredericia

og Als, for at besøge og opsøge mine Brødre, Peter og Ove.

1850.

Bygninger. Den lille Staldlængde udenfor Vandposten blev bygget og indrettet til Mælkeforpagteren.

Det gamle Udhuus søndenfor Forpagterboligen, blev ombygget og indrettet til Svinehuus og Bødkerværksted.

En ny Hakkelsemaskine af P. Andersens Fabrik blev anbragt i Hestestalden med Hestegang udenfor i Gaarden.

Bygget Planteskolehuset paa Gerthesholm i Hellede-skoven.

Haven. Den gamle Gaardsplads ved Hollændergaarden blev opbrudt, rensat for Steen, kuldgravet og lagt ind til Forpagterhaven.

Veiene. Bøllelosebroen, som hidtil var en Træbro, blev omsat med Steenkiste og Renden fordybet.

Plantet Lindetræerne paa det forreste Stykke af Keiser-Alleen hinsides Broen og repareret dette Stykke Vei med Steenplaster.

I Dyrehaven blev Veien, Linien, for en Deel indgravet og circa 200 Læs Sankesteen kjørtes dertil fra Knabstrup.

Søerne. Efterat om Sommeren en Deel Mudder var kjørt af Bavneseen til Brødlodderne i Steensbjerg, blev Dæmningen om Efteraaret fyldt og Søen sat til med Vand.

Markerne. Steensbjerg i Brak, hvor nogle af Brødlodderne bleve merglede fra Graven i Græsmarken og gødede med Dynd. Leerjorden og Lavningerne ved Sandkrogen udgrøvtet.

3die Mai begyndt at saae, 28de Mai tilsaact.

1ste August begyndt at høste, 16de Septh. indhøstet.

Kreaturerne. Quæget blev paa Grund af Græsmangel sat paa Aakrogen, men maatte efter 10 Dage tages hjem formedelst Blodpis, hvoraf 27 Stkr. bleve angrebne, 2 døde.

Skovene. Plantningen af Kagerup Slette fortsat.

En Planteskole blev anlagt ved det nye Huus i Hellede og besaact med forskellige Træsarter, meest Naaletræ. Planterne af Naaletræ vare hidtil indkjøbte, meest fra Kongsdal, men ogsaa fra Frydendal, Tølløse og Odsherred.

Kildemose i Hellede udgravet.

Personalia. 4de Januar begravet Gartner Gudmann.

1ste Mai, Husjomfru Kjær reist, Jomfru Olsen kom. Forvalter Hansen reist, Vohnsen kom.

I Juni kom Jungersen og J. B. Malling som Elever.

13de October blev Augusta født.

2den Novbr. flyttede Constance Resch hertil.

13de Novbr. kom Claus Jensen Nebbe.

Forskjelligt. Februar Maaned var saa mild som heelt Foraar og i Begyndelsen af Marts blev pløiet, men fra 14de Marts til 4de April, 8—10 Graders Frost, hvorved Hveden frøs bort, 12 Lodder Hvede i

Græsmarken bleve ompløiede og besaaede med Gradet Byg, som mislykkedes og gav knapt 5 Fold. Sædhøsten var i det hele mager. I Overdrevet, hvor der efter den nye Drivtsplan var saact Byg og Bælgsæd, mislykkedes dette. Ærterne gave knap Saasæden igjen. Rugen i Kikhøi var tynd og ussel og hælvten Heire. Derimod gav Aakrogen, som var afgræsset i i Juni, en god Høafgrøde, som blev høstet i Septbr.

1851.

Bygninger. Den søndre Halvdeel af Kostalden blev indrettet til Tverstalde for 91 Høveder, og Vandingsanstalt anbragtes derved.

En Kanal blev gravet fra Bøllemoserenden til Enden af Kostalden og der sat en Brønd, hvorfra Vandet kunde pumpes op til Quæget.

Forskjellige Ombygninger af Skorstene og Skillerum bleve foretagne i Meieriforpagter-Boligen.

Et lille Udhuus blev indrettet ved Cathrinelunds-
huset.

Haven. Toppen af Reisbjerg blev plantet til med Gran, hvilket tildeels blev udført af Familiens Medlemmer. Mutter plantede de 2 første Rækker mod Nord paa østre Side; Tante Constance de 2 næste og derefter hver af Børnene 2 Rækker; op til Børnenes Rækker plantede min Fader og min Moder hver 2 Graner. Frøken Jantzen plantede Granerne bag Grotten, hvor Lille Niels Pedersen, som hjalp hende, tracterede hende med en Historie. Planterne hertil

vare hentede i Steensby Mølle. Denne Plantage blev indhegnet med Riisgjærde, og en Gang blev anlagt fra Teglovnskoven til Indhegningen.

Søerne. Puesøen løb ud og blev affisket og Opgravning begyndt.

Markerne. Hellede var Brak, den blev udgrøvtet og de nederste $\frac{2}{3}$ Deel af Marken merglet.

Ellemosen omkring Brunstad blev ryddet og opløiet, men blev ikke færdig at saac førend næste Aar.

5te April begyndt at saac Havre, den 27de Mai tilsaaet.

14de August begyndt Sædehøsten, den 6te Octbr. indhøstet.

Brødlodderne i Hellede bleve besaaede med Raps; Vintersæden blev saacet meget sildig paa Grund af den regnfulde Octbr. Maaned. Overdrevet var saacet med Byg og Havre og udlagt med Græs, men da Sæden atter slog feil, og Bygget atter kun gav 3 Fold, opgav jeg at bruge denne halve Mark som Sædemark, men bestemte den til Græsjord for Tillæg og eventuelt til Skov.

Skovene. Hentet om Foraaret et Læs Planter paa Steensby Mølle af Gran og Lærke, hvorved Blaaholm blev tilplantet, og Resten anvendt paa Kagerup Slette.

Paa den store Søbanke plantet 500 Askeplanter, hvoraf kun 6 Stkr. ere skaanede af Dyrenes Ødelæggelser.

Kreaturerne. Paa Grund af Foderknaphed bleve 32 Malkekøer slupne paa Græs den 25de April, i de følgende Dage flere og flere, og den 4de Mai blev

hele Meieriet sat paa Græs; Goldquæg og Plage slupne i Dyrhaven. Quæget fik en lang Sommer, thi det blev først den 15de Novbr. taget paa Stald.

Den 23de Novbr. byttet Hest med Oberst Abrahamsen og faaet Nathalia.

Personalia. 2den Pintsedag, 9de Juni, Broder Oves Bryllup.

29de Juni, Søster Julianes Dødsdag.

15de Juli kom Julius Jantzen her som Auscultant.

6te August blev gl. Onkel van Deurs begravet.

26de December blev Ove født.

Førskjelligt. I Januar og Begyndelsen af Februar var Vinteren saa mild, at Hyld og flere Buske satte Blade, der fandtes udsprungne Peberblomster, Smørblomster, Vintergjækker og flere Slags, saa at vi flere Gange samlede Bouquetter.

I Marts streng Vinter. Iiskjældereren blev fyldt den 16de og 17de Marts.

Den 6te April holdt vi Soldatergilde.

Den 28de Juni total Solformørkelse Imellem Kl. 2 og 3 Eftermd. blev det saa mørkt som en lys Sommernat; alle Dyr, tamme og vilde, lagde sig til Ro, Blomsterne lukkede sig, og hele Naturen var lydløs. Denne Formørkelse troede Tante Petrea at have seet bedre end vi andre, fordi hun var steget op paa Heropiam (Bakken i den nordøstlige Deel af Reisbjerg).

1852.

Bygninger. I Vinteren kjørt Fyld i Punderladen og om Sommeren deri indrettet en Plage-Stald til 16 Baase.

Den saakaldte Mellestald blev ombygget og indrettet til 6 Følhopper Boxe.

I Efteraaret ryddet Steengærder og bortkjørt Jord ved Hollænderstrædet og lagt Grund til den nye Mælkestue.

Haven. Det Stykke imellem den vestre Fløi og Kanalen, nemlig Elmchækken, Controlleurens Lysthuus og Buskene bagved, blev ryddet, alene de 2 store Popler bleve staaende, Fyld fra Hollænderstrædet og do. Have blev paakjört paa Mosen, den lange Kanal blev udvidet og givet en Halvcirkelform, hele Stykket sløifet og planeret og paany anlagt og beplantet.

Den 13de April plantet den høie Birk, som var hentet fra Kongsdal.

Med min Faders Samtykke blev om Efteraaret indtaget omtrent 6 Tdr. Land af Reisbjergmarken, derunder den høie Banke og lagt ind til Haveskoven, den blev omgivet med Jordvold og Riisgærde, og Bepantning blev paabegyndt af den Gruppe nærmest ved Grønnebjerg med Planter fra Kongsdal.

Veiene. Til Veien i Dyrehaven blev der kjört 150 Læs Steen af Møllemarken.

Søerne. Puesøen blev oprenset og Mudderet paaført Brakjorden i Møllemarken. Om Efteraaret atter sat til med Vand af Galvangsøen, som derpaa blev tømt for at oprenses.

Markerne. Møllemarken i Brak, den blev udgrøvtet, navnlig Hovedgrøvterne betydeligen fordybede for at kunne gjøre en Deel Moschuller pløibare. Den midterste $\frac{1}{2}$ Deel af Marken merglet, tildeels fra Reisbjerg.

Vaarsæden blev lagt meget tidlig, Høsten begyndte 1ste August, indhøstet 28de August.

I Møllemarken blev saaet et Stykke Raps, den øvrige Vintersæd blev sildig, deels paa Grund af Forsinkelse, foranlediget af Guldbrylluppet, og den bratte Høst, deels ved den Mængde Regn, der faldt i sidste Halvdeel af Septbr. og Begyndelsen af October.

Kreaturerne. Da jeg havde udvidet mit Hestetillæg i Overensstemmelse med min Faders Ønske, saa byttede jeg Heste med Fader og fik 4 Hopper af ham af hans egen Race imod 4 andre Heste.

Skovene. Plantningen paa Kagerup Slette fortsat, Planterne hentede i Steensby, af van Deurs fik jeg 4—500 Fyrreplanter, som bleve plantede paa Kagerup Slette, men Vildtet har i de følgende Aar ødelagt dem alle. Mosen i Lille Dyrehave blev udgravet heelt ud over Søren Christensens Lod; denne Mose havde hidtil altid staaet under Vand, og hver Sommer leveret en Flok Vildænder.

Personalia. 1ste Mai, Vohnsen reist til Dortheaslyst, Jungersen blev Forvalter.

22de August kom Lauritz i Skole.

1ste Novbr., Jomfru Olsen gift med Claus Jensen; Jomfru Petersen, Husjomfru.

5te September blev mine Forældres Guldbryllup høitideligholdt

Forskjelligt. Vintersæden var god og Rapsen meget god, men Vaarsæden var svag, især var Bygget i Steensbjerg daarligt.

3die Octbr. begyndte Landmandsmødet i Kjøbenhavn, hvor min Faders Hingst, Thor, tog en god Præmie.

2den Octbr. en Orkan fra Syden, som gjorde megen Skade paa Tagene og Stakkene, og mange Træer bleve kastede om i Haven og Skoven, en stor Mængde Fiskere, som vare paa Fiskeri i Kattegattet, druknede.

1853.

Bygningerne. Den nye Mælkestue og Oste-kammerhuset bygget og Meieribryggerset sat i bedre Stand.

Den gamle Mælkestue og Vandporten nedrevne; det gamle Kjørnehuus indrettet til Sviin, Bryggerset til Smedie. Pladsen imellem Kostalden og det gl Meieri blev tilbygget med 4 Fag Huus og indrettet til Hønschuus og Vandingsanstalt for Quæget.

Haven. Fortsat Jordfyldning i Mosen fra Hollænderhaven og merglet Urtehaven fra Keisermarken.

Begyndt Beplantningen af Reisbjergbakkens vestre Side paa det forrige Efteraar indtagne Stykke, om Foraaret ved Planter fra Kongsdal, ligeledes om Efteraaret paa den østre Side af Reisbjerg med Planter, hentede i Hirschholm.

Veiene. Anlagt Veien fra Kagerup Slette over Mosen igjennem lille Dyrehave; denne Vei havde forhen gaaet forbi Ole Jensens Huus.

Til Dyrehaven blev om Efteraaret atter kjørt

henimod 100 Læs Sankesteen, hvoraf dog kun faa Læs fra Gaarden, den største Del fra Møllerens og Hans Olsens Mark, samt ogsaa fra Stoltenborg Mark.

Søerne. Galvangsøen, som laa tør, blev begyndt at renses.

Markerne. Keisermarken i Brak, hvoraf Størstedelen blev merglet af 2 Grave; Marken blev udgrøvtet, og omtrent den halve Deel gødet med Mudder fra Galvangsøen.

Den 25. Mai tilsaaet.

Den 17. September indhøstet.

Høsten var gjennemgaaende god, den bedste jeg endnu havde faaet paa Knabstrup, uagtet den i Juni Maaned tegnede daarlig.

I Dyrehaven begyndt at opdyrke Engene, og til den Ende indrettet af disse østen og norden om Skoven 6 Indhegninger, hver paa omtrent 4 Tdr. Land, hvoraf 1 blev saaet med Grønjordshavre og 1 taget i Brak. Sæden kjørt til Knabstrup.

Fiskegravene bleve udgravede, ligeledes blev Diget imellem Beensletten og Nedenskov opgravet til Vandafløb og Hegn.

Kreaturerne. 24. Juli forærede Fader mig sine 2 Hingste, som derefter bleve kaldte Thor og Frode.

Skovene. Om Foraaret plantet Efterplantning paa Kagerup Slette og Strøplantning imellem Egene.

26. Novbr. hentet et meget stort Læs Naaleplanter paa Hirschholm, som blev anvendt til Plantning i Haven, og Begyndelse af Svinebankens Beplantning; iligemaade Beplantningen af Tjørneholmen ved

Overdrevsøen, hvilken sidste Plantning Vildtet ødelagde, saa at der staaer kun en Gran tilbage fra den Tid.

Hovedgrøvten fra Dyrehavemosen i Hellede og op til Fodlyng blev opgravet og fordybet, saa at Fodlyng kunde blive tør; det var tidligere et Hængedynd, hvor flere Kreaturer, baade Heste og Quæg, vare druknede, medens Skoven blev brugt til Græsning.

Personalia. Mai: Forvalter Jungersen reist, Neergaard kom.

Efter Pintse kom Sigismund i Skole i Roskilde.

Novbr.: Frøken Jantzen reist, Frøken Obel kom.

Førskjelligt. 2den Pintsedag den 18. Mai blev det om Aftenen et forfærdeligt Veir med Østen Storm og Snee, den varede Tirsdag og Onsdag, hvorved Kreaturerne paa mange Steder omkom. Jeg gik dengang skadesløs derfra, da jeg kunde tage Quæget i Huus. Ved Bygningen af Mælkestuen faldt Tække- manden Frederik Gotfred ned og beskadigede Rygraden, hvoraf han 3 Dage efter døde.

1854.

Bygningerne. En ny Trætærskemaskine opført i den østre Ende af Laden, med Benyttelse af den ældre 4 Hestes Hestegang; i den Anledning ombygget den østre Ladegavl, og lagt Bjælkeværk med Spændbjælker over Hestegangen.

Bygget Kjørnehuset ligeoverfor Meieriet.

Bygget et Huus og en Smedie i Møllemarken;

dertil benyttet Tømmer af den forrige Aar nedrevne Mælkestue.

Den store Meieribrønd fornyet med nyt Pumpe-træ og Dæksel, for hvilket Arbeide Brøndsætter Clausen tog 81 Rdlr.

Haven. Den 7. Mai sat Steensætningen i Grotten paa Reisbjerg; i September rensed paa Kanalerne i Haven.

Fortsat Beplantningen af Reisbjerg saavel med Naale- som med Løvtræer.

Veie. I dette Aar blev Veien fra Keiserhuset forbi Gaarden og til Gaasebro optaget blandt Sognets offentlige Biveie, men Istandsættelse og Vedligeholdelse tildeelt Hovedgaarden.

Søerne. Oprensning af Galvangsøen fortsat og dermed gødet i Bøllemose.

Markerne. Bøllemose i Brak, hvor Mergling blev udført paa en Deel, som ikke fik Mergel i forrige Brak.

Vaarsæden blev tidlig lagt.

31. Juli begyndt Sædhøsten, 4. September indhøstet.

7. Octbr. tilsaaet Vintersæd.

Paa Grund af, at Veien gennem Reisbjerg og Møllemark var bleven offentlig, bleve Markerne hegnede fra, ligesom Søholmen ved Galvangsøen blev indhegnet.

I Dyrehaven fortsat Opdyrkningen af Indelukkerne.

Sæden hjemført til Knabstrup.

Kreaturerne. I Besiddelse af de 2 anerkjendte gode Hingste, bleve disse stillede til Bedækning og bleve meget søgte.

Skovene. Plantningen af Svinebanken fortsat med Planter af min egen Skole, hvormed jeg senere har kunnet bestride den stedfundne Plantning, saavel som dette Aars Plantning i Haven.

Personalia. 3. Februar blev Ove syg af Hjernebetændelse.

28. Februar en lille Datter, dødfødt; Dr. Kjerkegaard blev hentet.

14. August: lille Regines Dødsdag.

18. August: Sigismund reist til Aabenraa, Villars kom i Skole i Roskilde.

1. Novbr.: Frøken Obel reist, Frøken Muhle kom.

8. Novbr. kom Clausen som Landvæsenselev.

Forskjelligt. 1854 var i det hele et godt Aar baade med Græs, Sæd og Hø; de gode Virkninger af Sødyndet viste sig kjendeligt paa Brødlodderne i Steensbjerg.

1855.

Bygninger. I Dyrehaven bygget 4 Fag nyt Huus til Bolig for Skovfogden; sammesteds ved Indkjørselen bygget et Huus paa 8 Fag.

Haven. Søholmen ved Galvangsøen begyndt at behandles til Have; desaaarsag opsat et Steengærde og en Plantning der bagved for at danne en Mistbænkplads.

Paa Reisbjerg plantet den østre Helde mod Teglovnskoven med alle Slags Træsarter, dog meest Løvtræer.

Af det gamle Steengærde kjørt bort saa meget, som kunde overkommes.

Veiene. Den østlige Del af Keiserveien indgravet og beplantet med Elmetræer ved den nordre Side.

Søerne. Oprensningen af Galvangsøen fortsat, dog kun ubetydeligt paa Grund af den regnfulde Sommer.

Markerne. Bavnemarken i Brak, hvor Mergling blev fortsat, men ubetydelig, forhindret af Regn.

24. April begyndt at saae, 22. Mai tilsaet.

Høsten var sildig og meget vanskelig paa Grund af Fugtighed. Efteraarssæden ligeledes sildig, en Deel af Brakmarken blev slet ikke saet, fordi den var for vaad.

Høhøsten var meget vanskelig og Veiene saa opblødte, at den største Deel maatte sættes i Stak paa Engene, den led meget, men Afgrøden var forholdsvis riig.

Kreaturerne. Begyndte dette Aar at lægge 16 Stkr. Kalve til, men af en simpel Tyr. En smuk Tyr blev kjøbt; den var kommet i Moders Liv fra Jylland og var kjønt sortbroget. Den blev Stamfader til det senere sortbrogede Tillæg.

Skovene. Beplantningen af Svinebanken fortsat; i Dyrehaven plantet en Holm vesten i Skoven med Gran, men den er bleven meget ødelagt af Vildt og sat tilbage i Væxt af de omstaaende Træer.

Personalia. 12. Marts reiste Forvalter Neergaard.

9. April kom Forvalter Panduro.

Samme Dag Staldmester Ingversen.

1. Mai reiste Husjomfru Petersen, Jomfru Beck kom.

1. Mai flyttede Claus Jensen til Dyrehaven som Skovfoged og Opsynsmand.

Gamle Andreas Skovfoged gik paa Pension.

I Juni reiste min Kone og jeg til Aabenraa for at see til Sigismund, derfra til Hamburg over Husum og hjem over Kjøbenhavn.

Forskjelligt. Marts og lige indtil 7. April streng Vinter; 14. Marts kjørte vi i Kane til Frydendal, desuagtet kom Storcken den 30. Marts, men forsvandt igjen, og her var senere meget faa Storcke den Sommer.

Fra St. Hansdag var Sommeren meget regnfuld, saa at al Høsten, som iøvrigt var riig, blev meget besværlig, og Meget blev daarligt høstet eller senere fordærvet i Lade eller Stak.

1856.

Bygninger. Begyndt at bygge en Teglovn i Græsmarken. I Dyrehaven blev bygget 10 Fag Huus til Kostald.

Haven. Den Ø, som laa i den nordre Kanal i Teglovnskoven, blev opkjørt og strøet som Gødning i Reisbjerg.

Veie. I Dyrehaven blev Veien fra Linien igjennem Skrækkeladsmose anlagt og indgravet.

Opmudring af Galvangsøen begyndt, men opgivet, fordi Bunden var for blød.

I Efteraaret tørlagt den lille Overdrevsø, hvor Fiskene vare uddøde; denne Tørlægning var nødvendig for at kunne udgrave de Moser, som ligge ovenfor Søen.

Markerne. Nymarken i Brak.

Den 21. April begyndt at saae.

Den 4. Juni tilsaet.

I Bavne Marken blev saaet Vaarhvede i den Deel, som ikke kunde saaes 1855.

Kreaturerne. Hollænderibesætningen blev nedsat til 150 Høveder, deels paa Grund af den bestandige Græsmangel paa Hovedgaarden, deels fordi Dyrehaven blev drevet særlig, hvorved Knabstrup manglede en Deel Hø, og deels fordi det store Tillæg af Heste og Quæg tog et stort Parti af Vinterfodringen, og endelig fordi de 20 Køer, der bleve tagne fra Hovedgaardens Meieri, bleve førte til Dyrehaven og der bortforpagtede imod 25 Rdlr. pr. Ko til Opsynsmand Jensen.

Skovene. Granplantningen fortsat paa Svinebanken, iligemaade plantet en Deel Gran paa den store Søbanke, hvilke sidste ere blevne meget ødelagte, deels af Vildtet, deels af Overgroning.

En stor Udgravning skete fra Lille Overdrevsø igjennem Moserne lige indtil Bregnebjerg.

Personalia. Forvalter Panduro reist, Forvalter Bache kom 1. Mai.

Jomfru Beck reist, Jomfru Henningsen kom 1. Mai.

Forskjelligt. 22. Juni reist med min Kone til Landmandsmøde i Aalborg.

Hingsten Thor tog en god Præmie ved Dyrskuet sammesteds.

Høsten var dette Aar ret god, men Sæden blev temmelig sildig moden og blev derfor meget vanskelig at bjerge.

1857.

Bygningerne. Arbeidet videre paa Teglovn, men standset af Mangel paa Mursteen og Penge.

Bygget den første Deel af Tørrerboden.

Haven. Om Efteraaret rensede en Deel op i Kanalene i Teglovnsskoven.

Søerne. Kjørt en stor Deel Mudder af Galvangsøen, dels i Reisbjerg, dels i Keisermarken. Da man hverken kunde kjøre ovenpaa Mudderet eller ved Siden, lod jeg gjøre Bræddebæres, saa mange, at de kunde naae tværs over den forreste Del af Søen, og det gik godt en Tid, men naar Bærene bleve fedtede, bleve Hestene bange, gled og skjød hinanden ud af Bæren, saa dette maatte opgives.

Markerne. Steensbjerg i Brak.

Tidlig tilsaet og tidlig høstet.

I dette Aar blev Drivtsplanen atter forandret, tildeels paa Grund af, at Overdrevet var opgivet som Agermark, men ogsaa fordi jeg fattede Planen til at beplante de sletteste Dele af Kikhøi og Grønnebjerg. Disse 2 blev da som 1 Mark tilligemed Reisbjerg lagt ind i 8 Markes Drivten, og Keisermarken og Bøllepose tagne ud og tilsammen inddeelt i 8 Lodder til en særlig Drift.

Skovene. Tilendebragt Plantningen af Svinebanken og Holmen ved den brede Eeg og begyndt lidt i Kikhøi.

I Dyrehaven blev Hovedgrøvten sønden i Skoven opgravet og fordybet, og 400 Favne nye Afledningsgrøvter bleve gravede.

Personalia. Glud kom her om Foraaret som Elev.

Forskjelligt. Den 22de Juni reiste jeg med min Broder Ove til Tydskland og Schweitz, vi kom tilbage den 1ste August.

Formedelst Tørke var dette Aar et meget slet Aar, hvori hverken Sæd, Hø eller Græs kunde trives. Bygget gav i det Hele $5\frac{1}{4}$ Fold. Den Havre, som blev tærsket, ikke stort mere. I Bøllepose bleve 10 Tdr. Land 2 Gange saæt med Roer, men begge Gange aldeles opædt af Jordlopper. 3die Gang i Slutningen af Juli blev saæt Høstroer (bredsaaede), og disse, givne hele med Top og Rod og blandede med fjorgammel Halm, vare væsentlig Quægets Foder fra 16de Novbr., da Quæget kom paa Stald, og til henad Juul, hvorved det blev muligt at overfodre Besætningen uden videre Tab.

1858.

Bygningerne. Fortømret og repareret hele den vestre Ende af Laden, som var meget svag, og deri anbragt Hakkelsemaskine og Mølleværk. Flyttet 12 Fag Huus fra Elleskovgaarden til Dyrehavegaarden og deraf bygget en Lade.

Haven. I September rensed og udvidet den lange Kanal og taget en Deel Dynd op af den store Park, som næsten var tør.

I December kjørt Dynd op fra Kanalerne i Teglovns-skoven og ført i Grønnebjerg.

Søerne. Af Galvangsøen blev kjørt med Kraft og bragt i Keisermarken, Bøllelose og Rejsbjerg, thi nu var Dyndet saa fast og begroet, at det kunde bære Heste og Vogn baade om Vinteren paa Frost og om Sommeren i Tørken.

Den store Overdrevsø blev tørlagt og er siden benyttet som Eng.

Markerne. Græsmarken i Brak, hvoraf et Stykke blev merglet.

Vaarsæden blev tidligt lagt.

I Bøllelose omtrent 10 Tdr. Land med Runkelroer, Turnips og Stubroer. En Deel af Roerne lykkedes ret godt, men der blev anvendt mange Dages Arbeide med at kjøre Vand og vande dem med Vandkande.

30te Juli begyndte Sædehøsten, 28de Septbr. indhøstet, den sildige Høst foranlediges ved, at en Deel af Vaarsæden først kom op sidst i Juni og derfor blev sildig og tildeels ikke moden.

Aakrogen, som var græsset i Juni, blev slaact i Septbr. og gav endda noget velhøstet Hø.

Kreaturerne. I Juni Maaned blev Quæget sat paa Engene, men 7 Dage efter igjen taget hjem paa Grund af Blodpis, som angreb næsten hele Besætningen; 2 døde; dernæst bleve de i lang Tid drevne

hver Dag i Helledeskoven og i Markerne om Natten. I November maatte Quæget om Dagen gaac i Skoven, om Natten i Huus tære paa 2 Aar gammel Halm, rystet sammen med lidt Stubroer. I Novbr. Maaned fik en stor Deel af Hestene Lungesyge, som varede til ind i 1859; 3 Stkr. døde.

Skovene. Plantet videre paa Kikhøi, navnlig det som var brændt op forrige Aar. Indhegnet fra Marken omtrent 7 Tdr. Land, bestemt til Plantning.

I Dyrehaven fordybet Vandløbet fra Gaarden igjennem Skrækeladsmose og ud til Diget, som gaaer til Aaen.

Personalia. Forvalter Bache reist, Johnsen kom 1ste Mai.

Om Sommeren kom Müller som Elev.

Frøken Tolstrup reist, Frøken Olrik kom.

Forskjelligt. Dette Aar var lidet bedre end det forrige. Foraaret var tørt og koldt, Sommeren tør og heed.

Græsvæxten var ussel baade paa Marker og Enge, hvilke sidste først paa Sommeren tegnede til reent at fortørres; med Natteduggen i August og et Par smaa Byger frembare de dog i September en lille Grøde, som blev høstet til godt Hø. Vaarsæden var meget daarlig og fyldte meget lidt, og kun det meget milde Efteraar gjorde det muligt at overfodre.

1859.

Bygningerne. Teglovnens blev bygget færdig.

Sammesteds bygget et Huus til Teglbrænderen.

Paa Laden blev indrettet en Gjennemkjørselsport, og den lille Tærskemaskine, som stod paa Langloen, blev flyttet til den nordre Side af Laden.

Haven. Den østlige Park i Teglovnskoven, som hidtil var en Mose med opskaarne Tørvegrave, blev udgravet; i samme fandtes en Egestamme, som var 31 Alen lang og naaede tværs over hele Mosen; desuden mange store Tørve-Ege.

Søerne. I Februar blev Rensningen af Galvangsøen færdig; Stibord blev bygget og derefter Vand ledet ind i Søen. Af denne Sø er i Løbet af 6 Aar opkjørt over 8000 Læs Mudder, og dette Arbejde er det, som har betalt sig bedst af, hvad der er udrettet paa Knabstrup i min Tid.

Den 16de April blev der sat 500 unge Karper i Søen, hentede fra Kornerup.

Markerne. Grønnebjerg i Brak, hvoraf den forreste Deel kun fik Gødning fra Mosen i Teglovnskoven og dog gav ligesaa god Sæd som Resten af Marken, der gødedes med animalsk Gødning. For at faae directe Adgang til Grønnebjerg fra Gaarden, blev der byttet med Helledemarken, som fik Holmene ved Kikhøi mod den forreste Deel (saakaldte Sohave), som lagdes til Grønnebjerg.

16de April begyndt at saae, 16de Mai tilsaet.

22de Juli begyndt Rughøsten, 27de August indhøstet.

3die September begyndt at saae Rug, 4de October tilsaet.

Elleskovgaardens Mark blev taget i Drivt under

Dyrehavegaarden, og et Hoveddige blev anlagt for at tage Vandet af de side Steder.

Kreatureerne. Lungesygen hos Hestene standsede først i Februar, og adskillige Reconvalescenter kunde først tages i Brug i April.

Af Græsmangel blev Quæget i Juni og Juli holdt paa Stald, saalænge der var Nælder og andet Skrup at hente i Skovene, og tilsidst blev opfodret 8 Tdr. Land Blandsæd i Bøllemose, som var det bedste Stykke Vaarsæd, der fandtes. Hestene maatte ligeledes holdes inde, og bleve fodrede med grøn Rughakkelse og Klid.

Hingsten Thor tog Præmie ved Landmandsmøde i Haderslev.

Skovene. Da al Plantning fra forrige Aar var mislykket, var intet Andet at gjøre end begynde forfra paa samme Terrain i Kikhøi.

Personalialia. I April reiste Peter Müller, senere kom Hofverberg som Elev.

Henrik fik Fæste paa Elleskovgaarden, som var ledig efter Hans Hansens Enke.

24de Juni reist til Landmandsmøde i Haderslev.

I Juni var Lieutenant Madsen her for at male »Thor«.

Forskjelligt. Den 11te og 12te Januar en Orkan fra Vest, som gjorde megen Skade.

Teglværket blev taget i Brug med 3 Folk, laante af Baron Zytphen-Adeler.

Dette var det 3die Misvæxtaar formedelst Hede og Tørke, kun lidet bedre end de 2de foregaaende. Høsten indskrænkedes en Deel ved Sommerfodringen,

og alle Resourcer slap op, hvorved Finantsernes Underbalance betydeligen forøgedes.

Et mildt Efteraar hjalp atter Noget paa Fodringen.

Da det blev aftalt med min Fader, at Stuehuset skulde ombygges, bleve Forberedelser i den Retning truffne i Løbet af Efteraaret ved Indkjøb af Tømmer og Brædder, Læskning af Kalk m. m.

Juledags Aften Regn og Storm, hvorved Vognboden i Gaarden blev omstyrtet, nogle Vogne bleve sønderslaaede og en Geed blev dræbt.

1860.

Bygningerne. I Januar begyndt at bygge en Vognbod i Stakhaven.

Den gamle Magazinlængde, som stod imellem Staldlængden og Borggaarden og begyndte at synke betydelig i Bagsiden ud imod Haven, blev nedtaget og opført og omdannet til Vognremise paa dens nuværende Plads.

Fremdeles gjort Forberedelser til næste Aars Byggearbejder, deriblandt havt om Sommeren 2 Snedkere til at gjøre Vinduer og Døre.

Haven. Om Vinteren hugget en heel Deel store Graner til Bjælker, iligemaade hele Granpartiet langs Grønnebjerg fældet og taget i Brug til Sparrer og mindre Tømmer.

Søerne. Overbergsøen blev affisket og tørlagt og er senere benyttet som Eng. En Grændseregulering med Dortheaslyst blev foretagen i den tørlagte Sø.

Markerne. Helledemarken i Brak.

I Keisermarken begyndt at draine Brakskiftet.

Den 13de April begyndt at saae, den 20de Mai tilsaaet.

Den 2den August begyndt at høste Rug, hvilken Høst varede hele August Maaned paa Grund af uroligt Veir. I Septbr. fra 5te til 15de udmærket godt Høstveir, i hvilke 11 Dage blev hjemkjørt Høet fra Engene og hele Vaarsædhøsten paa 30 Læs Byg nær i Steensbjerg, som det paa Grund af uroligt Veir varede andre 11 Dage at bjerge. 26de Septbr. indhøstet. Vaarsæden blev sildig lagt paa Grund af megen Regn.

Kreaturerne. Foraaret var mildt, og Græsset kom tidligt, saa at Quæg og Plage tidligt kunde sættes ud, hvilket var nødvendigt, da Foderet var sluppet op.

Skovene. Plantningen paa Kikhøi tilendebragt.

Tjørneholmen ved Overdrevsøen atter beplantet med Gran, som dog atter er mislykket ved Vildtet og Overgroning.

En stor Deel Grantræer i Lille Dyrehave bleve fældede for at bruges til Bjælker.

Personalia. Forvalter Johnsen reist, Hofverberg blev Forvalter.

Graah kom som Auscultant.

Frederikke, som havde været paa Frihedslund, reiste til Aabenraa den 10de October.

Forskjelligt. Dette Aar var riigt i Henseende til Græs og Høst. Sædchøsten var den bedste, jeg havde havt, baade i Qualitet og Quantitet.

Den 10de October fik vi pludselig stærk Frost med Snee, som dog kun varede til paa 3die Dag, og Efteraaret blev senere mildt.

1861.

Bygningerne. Den nye Hovedbygning blev opført. 27de Juli blev Grundstenen lagt af min Fader. Til Mikkelsdag var den under Tag.

I October blev den nuværende Kjøkkenfløi opført af Materialier fra de nedtagne Bygninger.

I Dyrchaven blev opført et Stuehuus af Materialier fra den nedtagne Midterfløi; Reisegilde den 20de August.

Haven. Om Efteraaret bortkjørt Øen af den nordlige Kanal i Teglovnsskoven.

Markerne. Møllemarken i Brak, hvor der saavel som i Keisermarken blev drainet en mindre Deel.

15de April begyndt at saac, 30te Mai tilsaac.

6te August begyndt at høste, 19de Septbr. indhøstet.

12te October tilsaacet Vintersæd.

Skøvene. Begyndt at plante paa Grønnebjerg.

Personalia. Hofverberg reist, Graah blev Forvalter fra Mai.

1ste Novbr. Jomfru Henningsen reist, Jomfru Andersen kom.

15de Mai kom Frederikke hjem fra Aabenraa.

I August kom Ove i Skole.

Forskjelligt. Dette var atter et godt Aar baade

med Græs, Hø og Sæd. Det var en Selvfølge, at da de store Byggeforetagender krævede saa meget Haandlangerarbeide og Materialkjørsel, blev der iøvrigt ved den anden Bedrivt ikke foretaget mere end det absolut nødvendige. Teglværket blev drevet med de samme 3 Mand fra Adellersborg.

1862.

Bygningerne. Hovedbygningen blev fuldført og taget i Brug den 30te October.

I Januar blev der til Vognboden i Stakhaven tilbygget endnu 5 Porte.

I Dyrehaven blev det lille Stuehuus forandret til Hestestald, og dette Huus og Kostalden bleve sammenbyggede med 2 Fag nyt Huus, som indrettedes til Foderlo.

Haven. Partiet foran Hovedbygningen, som var ødelagt ved Byggeriet, blev omlagt paany og et heelt nyt Anlæg construeret. I Buegangen blev anlagt Keglebane. I Dyrehaven blev en ny Have indhegnet og beplantet.

Markerne. Reisbjerg i Brak, hvor en Dcel Mosehuller bleve drainede.

25de April begyndt at saae, 27de Mai tilsaet.

8de August begyndt at høste Rug, 20de Septbr. indhøstet.

Kreaturerne. I Dyrehaven blev Meieriet forøget indtil 30 Køer.

Skovene. Plantningen paa Grønnebjerg fortsat.

Personalia. Foraar: Frøken Olrik reist, Frøken Clara Tolstrup kom.

Forvalter Graah reist, Forvalter Dahl kom.

Villars Villarsen Lunn var her som Elev.

1ste Mai kom Sigismund til Bavelse.

Forskjelligt. Dette Aar var Foraaret saa mildt og Græsvæxten saa frodig, at Quæg og Plage bleve satte ud 10de og 11te Mai. Sommeren var god, og baade Hø- og Sæde-Høsten riig og kom godt ind.

Mærkedage:

2den Juli var det oeconomicke Selskabs 50 Aars Fest i Faurbo Kro.

5te September var mine Forældres Diamantbryllup.

30te October vort Sølvbryllup.

1863.

Bygningerne. Begge Sidefløiene i Borggaarden nedrevne og den vestre Fløi gjenopbygget ved østre Side.

I Dyrehaven bygget et Maltgjøreri af Materiale fra de paa Knabstrup nedrevne Bygninger.

Ved Teglværket bygget et Leermøllehuus og anskaffet Rørmaskine fra Korsør.

Haven. Den indhegnede Søholm i Rejsbjerg taget i Brug som Kjøkkenhave.

Bleghaven bag Kjøkkenfløien blev indhegnet og planeret, hvorved blev opfyldt et Stykke af Kjøkkenparken, 15 Alen bredt.

Markerne. Bavne Marken i Brak, hvor der blev merglet noget fra Toppen af Bakken.

10de April begyndt at saae, 23de Mai tilsaaet.

3die August begyndt Rughøsten, 29de September indhøstet.

22de September saact Rug, 14de October tilsaaet.

Skovene. Plantningen paa Grønnebjerg fortsat.

Forskjelligt. Sommeren var meget fugtig og Høsten desaaarsag noget vanskelig; dog blev alt godt bjerget, og Quantiteten var rigelig.

22de December en Orkan fra Nordvest, som omstyrtede mere end 300 Træer i Haven og Skovene, deriblandt 4 Popler i Lunden og 11 gamle Egetræer i Stødeskov.

1864.

Bygningerne. Quistkammerbygningen taget ned og lagt andet Tag paa istedet.

Et nyt 8-kantet Hestegangshuus bygget norden for Laden og anbragt derved en ny lille Jerntærskemaskine.

Sat en Brønd i Haven ved Plagestalden og deri Pumpeværk.

I Dyrehaven bygget et nyt Hestegangshuus og opsat derved den lille Tærskemaskine, som hidindtil havde staaet paa Knabstrup.

Søerne. Bavnesøen udløbet for at oprense den.

Markerne. Nymarken i Brak, i hvilken den gamle Bavne Marksdeel blev drainet; ligeledes Brakstykket i Bølleose tildeels drainet.

12te April begyndt at saae, 14de Mai tilsaaet.

11te August begyndt at meie Rug, 27de September indhøstet.

19de September begyndt at saae Rug, 1ode October tilsaaet.

Skovene. Plantningen paa Grønnebjerg fortsat.

Indhegnet den forreste Deel, c. 6 Tdr. Land af Overdrevet og begyndt at plante der.

Personalia. 1ste Marts kom Henrik og Sigismund som Officeersaspiranter paa Exerceerskolen.

Forskjelligt. Fra 30te April til 5te Mai idelig Sne og Hagel med stærk Frost.

I Juli reist med Villars til Fyen for at besøge Sønerne.

24de og 25de August stærk Regn og Storm, som gjorde nogen Skade paa Byg og Hvede og kastede flere Træer omkuld i Skoven.

December en Storm fra Vest, den varede kun et Par Timer om Natten, men var saa stærk, at Huset bevægede sig, saa at Ildtøiet ved min Kakkelovn 2 Gange slog sammen og gav Lyd. En stor Deel af Tegtaget paa Hovedbygningen maatte omlægges. Alle Tagene baade af Steen og Straa lede meget.

15de September stor Fest i Stokkebjergskov for at samle ind til de Skadelidte fra Krigen.

Om Foraaret laa Frederikke syg af Brystbetændelse hos Provst Holten i Skuldelev, hvor min Kone og jeg besøgte hende.

1865.

Bygningerne. Den gamle Grund til den vestre Fløi i Borggaarden blev opbrudt og bortført, og Havemuren med Port blev opført istedet.

I Dyrehaven i Foraaret bygget en Vognbod.

Ibidem i Efteraaret bygget 10 Fag Kostald til den østre Ende.

Haven. Den nye Havemuur i Efteraaret beplantet med Espaliertræer.

Kjøkkenparken rensset; Dyndet kjørtes meest i Bøllelose.

Den saakaldte Hjortebro blev lagt over Kanalen.

Veiene. Den yderste Deel af Hollænderstrædet indtil Steenkisten blev opfyldt og macadamiseret.

Søerne. Bavneseens Rensning fortsat, Dyndet blev kjørt i Steensbjerg.

Markerne. Steensbjerg i Brak, hvoraf Brødlodderne og Slaget ved Sandkrogen blev drainet, og den store Drainsgrøvt fra Tørvemosen til Støvlen blev gravet.

21de April begyndt at saae, 19de Mai tilsaaet.

28de Juli begyndt at meie Rug, 7de September indhøstet.

30te September tilsaaet Rug, 12te October tilsaaet Hvede.

Skovene. Plantningen fortsat i Overdrevet; efterplantet i Grønnebjerg. I Dyrehaven plantet omkring Gaarden.

Sammesteds plantet Bøg og Gran paa Neldeholmen og Gran bag Huset ved Indkjørselen.

I Cathrinelund plantet Gran syd for de unge Ege.

Personalia. Henrik kom hjem fra Krigstjenesten og førte Tilsyn med Dyrehaven.

16de Marts min Faders Dødsdag.

5te September Frederikkens Bryllupsdag.

Forskjelligt. Streng Vinter med Frost og Sneec, endnu den 3die April kastet Sneec med Folkene fra Dyrehavegaarden.

23de Mai var jeg til 300 Aars Fest paa Herlufsholm.

1866.

Bygningerne. Meieribryggerset blev ombygget med ny Skorsteen og deelt i 2 Rum, 1 til Vadsk og 1 til Ost; desaaarsag blev der udgravet 1 Alen Jord af Grunden og udkjørt i Haven.

Haven. Paabegyndt Anlægget af den nye Køkkenhave sønden for Parken. Ellemosen størstedeels ryddet og Kanal gravet inellem Haven og Marken.

Søerne. Af Bavnesøen kjørt Dynd i Græsmarken.

Markerne. Græsmarken i Brak, den blev drainet og tildeels merglet.

11te April begyndt at saae, 18de Mai tilsaaet.

7de August begyndt Sædehøsten, 24de September indhøstet.

6te October tilsaaet Vintersæd.

Skøvene. Plantningen i Overdrevet fortsat.

Paa Blaaslette i Lille Dyrehave deels pløiet og besaaet med Eeg, deels beplantet med Ask og Gran.

Personalia. 1ste Mai reiste Forpagter Hammer, og jeg overtog selv Meieriet og fik til Meierske Jomfru Maren Bjerre.

1867.

Haven. Gravet Udtørringskanaler i den ny Urtehave og kjørt Fyld paa.

Veiene. I Dyrehaven blev det sidste Stykke af Linien fyldt med 150 Læs Steen fra Møllemarken og Vendet.

Markerne. Grønnebjerg var Brakmark, hvoraf en Deel blev drainet, og den store Drainsgrøvt anlagt fra Bakken og ind i Haven.

27de April begyndt at saae, 29de Mai tilsaaet.

Skovene. Overdrevet fuldplantet, begyndt paa Bøgeholmen.

Personalia. 1ste Mai kom Forvalter Dahl til Dortheaslyst, Peder Hansen var Ladefoged.

1ste November flyttede Jensen fra Dyrehavegaarden til Knabstrup og forpagtede Mælken.

Henrik flyttede til Dyrehavegaarden.

Forskjelligt. Natten til 2den Januar blev der sendt Slæde til Egemark for at hente Ungdommen hjem fra Bal.

13de Mai stærk Snefog fra Øst, hvoraf der laa Driver i 5 Dage, og Vaarsæden ødelagdes overalt, hvor Driverne laa længere Tid.

1868.

Bygningerne. Paa Dyrehavegaarden blev den grundmurede Lade bygget.

Haven. Sidst i August og først i September, da Kanalerne og Parkerne næsten vare udtørrede, blev der foretaget betydelige Rensninger, navnlig blev der opkastet meget Dynd af den store Park.

Søerne. Fra Bavnesøen blev der kjørt en Deel Dynd i Brakmarken.

Markerne. Helledemarken i Brak, den blev for en Deel drainet. Den store Grøvt fra Helledemose til Bavnesøen blev gravet deels af nyt, deels fordybet. 3 Steenkister sattes derover.

15de April begyndt at saae, 19de Mai tilsaet.

20de Juli begyndt Høsten, 14de August indhøstet.

10de September saet Rug, 1ste October tilsaet.

Skovene. Plantet Gran og Lærke i det besaaede Sydvesthjørne af Kikhøisindelukket, ligeledes i den udtørrede Overdrevsø, fremdeles Gran og Bøg paa Bøgeholmen.

Personalia. 1ste April overtog Henrik Forpagtningen af Dyrehavegaarden.

Førskjelligt. Foraaret tegnede ualmindelig smukt og riigt, og Sæd og Græs viste en sjelden Frodighed, men fra den 21de Mai, som var Christi Himmelfartsdag, herskede en Hede og Tørke, som afsved Sæd og Græs, saa at det svandt hen og gav den ringeste Høst, jeg har havt paa Knabstrup. Heldigvis blev Efteraaret mildt, saa at Kreaturerne kunde gaac ude meget længe.

Fra 17de til 25de Mai en Tour i Fyen med min Kone og Constance.

Fra 19de Juli til 16de August en Tour til Paris og Schweitz med Villars.

Fra 10de til 15de October en Tour til Kjøbenhavn og Helsingør og videre med min Kone og Cathinca.

Sommerens Hede og Tørke afstedkom en meget stor Ødelæggelse paa alle de yngre Planter, især de aabne, saaledes at paa Grønnebjerg og i Overdrevet fortørrede og gik ud mere end 8000 Planter, derimellem Træer, som vare 7 Aar gamle og hidtil havde staaet i frodig Væxt.

1869.

Bygningerne. Meieriet i Dyrehaven blev bygget til den østre Ende af Huset fra 1861, som derfor blev forandret med Hensyn til Kjøkken, Borgestue osv. Malthuset sammesteds blev nedrevet.

Haven. En lille Frugttræskole blev anlagt ved Sneglehøien.

Det gamle Skuur over Iskjælderens blev nedrevet, lagt nye Bjælker og Plankeloft over Iskjælderens og bygget et Huus derovenpaa.

Søerne. I November og December blev der kjørt Mudder af Bavneseen.

Markerne. Møllemarken i Brak.

12te April begyndt at saae, 24de April tilsaet.

5te August begyndt Rughøsten, 2den September indhøstet.

25de September begyndt at saae Rug, 29de September tilsaaet.

Skovene. Efterplantning af Ødelæggelserne fra 1868.

Personalia. 26de Januar reiste Villars til England. 3die Juni blev Tante Frederikke begravet.

November døde Carsten Skytte.

Forskjelligt. Fra 23de til 26de Juni reist med Ove til Rønnede, Mariehøi, Vallø osv.

1870.

Bygningerne. Den østre Sidefløi blev ombygget og indrettet til Forpagterbolig.

Grønnebjerghuset blev bygget.

I Dyrehaven blev der gravet Brønd midt i Gaarden og sat Pumpeværk i.

Markerne. Grønnebjergmarken forbeholdt jeg mig, da min Søn Sigismund forpagtede Hovedgaardens Avling.

Kreaturerne. Til Drivten i Grønnebjerg beholdt jeg 4 Arbeidsheste og 8 Køer.

Skovene. Efterplantning af Ødelæggelserne fra 1868.

Personalia. 1ste Mai kom Mathiesen som Skovfoged.

Forskjelligt. 1ste April tiltraadte min Søn Sigismund Forpagtningen af Hovedgaarden.

1871.

Skovene. Plantet Gran og Bøg paa Bøgeholmen. I Dyrehaven begyndt at afdrive Nedenskov for deraf at gjøre Pløieland.

Personalia. Novbr. Mathiesen reiste, Jens Christensen blev Skovfoged.

1872.

Bygningerne. Den nye Kostald bygget.

Ved Teglværket taget den gamle Ovn ned, bygget Ringovnen og udvidet Tørrehusene.

Markerne. Grønnebjergmarken og det ubeplantede Overdrev blev overladt Forpagter S. Lunn og indlemmet under Forpagtningen.

Kreaturerne. Den forbeholdne Besætning af Heste og Quæg solgt.

Skovene. Plantet Gran i Steensbjergskoven.

Indhegnet og beplantet 5 Tdr. Land i den mellemste Deel af Overdrevet.

Personalia. Den 14de October min Moders Dødsdag.

Forskjelligt. I Juli Maaned var jeg til Landmandsmøde i Nykjøbing.

1873.

Bygningerne. Huset i Grønnebjerg nedrevet, deraf opført ved Teglværket et Huus til Arbejderbolig, ved Dyrehavegaarden et Stykke Kostald til Ungquæg; ved den søndre Ende af Hestestalden gravet en Brønd med Pumpe inde i Huset.

Skovene. Plantet Gran og Løvtræer i den nye Indhegning i Overdrevet.

Opgravet og fordybet Grøvten i Kikhøimosen og op igjennem Savgravmosen, som blev tilplantet med Ask og Poppel.

Personalia. 10de Juni Augustas Bryllupsdag.

Forskjelligt. I Juni Maaned reist med min Broder Peter til Sverrig og Norge.

1874.

Veiene. Om Vinteren gennemgravet Stødebanken og opfyldt ved Bavneseøen, hvor Veien blev forsynet med Steenplaster.

Skovene. Plantet i Indelukket i Overdrevet.

Plantet Gran og Bøg paa Helden i Cathrinelund.

Personalia. I Foraaret overdraget Teglværket i Forpagtning til min Søn Villars Lunn.

Forskjelligt. I Juni reist med min Kone og 3 Døttre til Norge.

1875.

Bygningerne. Anlagt Holdepladsen og bygget Holdepladshuset, hvilket blev lagt som Appendix til Teglværket.

Ved Dyrehavegaarden bygget en ny Hestestald.

Det nye Alhambra bygget i Bleghaven.

Haven. Taget en Strimmel ind af Helledemarken og derpaa anlagt Aspargesbede. Plantet Frugttræer i den nye Kjøkkenhave.

Skovene. Fuldført Beplantningen af Overdrevet.

3die Gang beplantet Tjørneholmen ved Overdrevsøen. Plantet Bøg ved de afdrevne unge Eller nord for Svinebanken.

Forskjelligt. I Juni var jeg til Landmandsmøde i Viborg.

I Juli reist med Henriette til Gastein, Tyrol og Schweiz.

1876.

Bygningerne. Den nye Lade opført.

Et Huus opført i Haven til Redskaber, Høns etc., ligledes en Brændebod i Gaarden.

Et Arbejderhuus opførtes i Lille Dyrehave som Appendix til Teglværket.

Haven. Flere Aspergesbede anlagdes i Strimmelen ved Hellede.

Veiene. Jernbaneanlægget til Teglovnene begyndt.

Skøvene. Plantet Bøg paa Steensbjerghelden.

Ask i Mosen i Lille Dyrehave.

Solgt 100 Stkr. Ege til Tømmerhandler Storm.

Personalia. 5te September: Knabstrups 100 Aars Fest.

Forskjelligt. I Juni Maaned foretaget med min Broder Peter en Reise rundt om i Jylland.

1877.

Haven. Bygget en ny Bro ved Kjøge Landevei og udvidet Kanalen ibidem.

Veiene. Jernbanen blev færdig.

Skovene. Plantet Bøg paa Søbanken og paa Lorentzehøi.

Personalia. 22de Marts Henriks Dødsdag.
26de Mai Oves Dødsdag.

1878.

Bygningerne. Bygget en ny Muur op ved Kjøkkenfløien ud til Bleghaven.

Skovene. Plantet Ask i Kildemose og ved Skvadrebro.

Personalia. Fra 1ste April bortforpagtet Dyrehaven til Formann.

Forskjelligt. Den 25de Juli med Lauritz paa-begyndt en Udenlandsreise, men standset i Dresden af Upasselighed og derfra vendt hjem.

Faders sidste Aar.

Da Fader havde overdraget Knabstrup i Forpagtning til Sigismund, begyndte han at beskæftige sig med Knabstrups Historie; han søgte de Oplysninger, som vare at finde paa Egnen, i Godsarkiver og Kirkebøger, arbejdede i Geheimearkivet, og Resultet heraf var: »*Knabstrup i ældre og nyere Tid*«, der udkom i 1876. Under Udarbejdelseu heraf blev Fader opmærksom paa, at 5te September 1876 netop var 100 Aarsdagen for hans Bedstefaders Kjøb af Knabstrup, og da den Datum i mange Aar var høitideligholdt paa Knabstrup som Bedsteforældrenes Bryllupsdag (de feirede Diamantbryllup i 1862), besluttede Fader at samle sine Sødskende, Børn og Børnebørn til en Fest nævnte Dag under Benævnelsen Hundredaarsfesten. Dette blev iværksat, og Fader blev samme Dag benaadet med Etatsraadstitelen.

Fra Knabstrups Historie blev Fader ført over i Slægtens Historie. Han søgte at udfinde sine Familieforbindelser, og indledede i den Anledning Korrespondance med Mange for at indhente de fornødne Oplysninger; det var et vidtløftigt Arbejde, som tog adskillige Aar, men jevnside dermed afsluttede han flere mindre Arbejder. Han gennemgik sine gamle Dagbøger og Optegnelser fra den Tid, han havde

boet paa Knabstrup; deraf fremgik den foranstaaende Aar bog. Dagbøgerne tilintetgjorde Fader, da han i Foraaret 1880 lod sig indlægge paa Kommunehospitalet for at underkastes en Steenoperation. Denne lykkedes, og Fader reiste frisk hjem den 1ste April, men Sagen havde været alvorlig, og det var med Udsigt til en farlig Vending, at han havde brændt sine gamle Bøger, og senere fortrød han det vistnok.

Under Arbeidet paa Slægtens Historie fandt Fader en gammel Protokol, som hans Bedstefader i mange Aar havde benyttet som Regnskabsbog og tildeels som Dagbog. Paa Grundlag heraf udarbeidede Fader: »*Efterretninger om min Farfader Christian Ditlev Lunn*«, som han fuldførte i August 1883, og som han paa Familiens Opfordring lod trykke som Manuskript Aaret efter. Derefter udarbeidede han »*Beskrivelse af Knabstrup 1814*«, og i November 1885 afsluttede han det største Arbeide: »*Oplysninger om Efterkommere af Hans Pedersen Lunn, Gjæstgiver i Nyborg, og hans Hustru Hylleborg Lunn, f. Echleff, samt om flere med disse i Forbindelse staaende Familier*«. Bogen er i stor Kvant og omfatter 103 Sider. Fortalen og de første 16 Sider ere medoptagne her i et følgende Afsnit.

En af Faders store Nydelser var at reise. Han havde bereist Landet paa Kryds og Tvers og var godt kjendt med Fædrelandet, men det var først i sin modne Alder, han kom til Udlandet, da han i 1857 reiste med sin yngste Broder til Tydskland og Schweitz. Senere gjorde han flere Reiser saavel Nord

som Syd paa, i Regelen ledsaget af en eller to af sine Børn; men til Slutningen sloge Kræfterne ikke rigtig til, og Udbyttet svarede ikke til Forventningerne. Hvert Aar gjorde Fader i Regelen nogle Besøg i Kjøbenhavn paa et Par Dage, besøgte Slægt og Venner, Theatrene og andre Seeværdigheder, men det kunde jo ogsaa hænde, at han kom lidt overanstrengt hjem. Hans sidste Kjøbenhavnsreise i Mai 1886 var ham dog til megen Glæde, og han vendte glad og frisk hjem fra den.

Men en anden af Faders Tilbøieligheder maa ikke forties, den nemlig: at samle sine Børn og Børnebørn samt andre nære Slægtninge om sig paa Knabstrup. Fra 1870 voxede Antallet af Børnebørn livligt, et Aar endog med 4; nogle havde han daglig i sin Nærhed, medens de andre i Regelen vare Gjæster i Sommerferien. Naar denne nærmede sig, fik Fader travlt med at sætte Gyngen op, der blev kjørt en Gruusbunke i Borggaarden til Tumbleplads for den yngste Generation, Bord og Bænke bleve stillede under Lindetræet, og han nød Glæden ved at see Flokken tumle sig derude. Børnebørnene elskede Bedstefader, og deres største Fornøielse var efter Tour at komme ud at kjøre en Gang med ham paa hans mange smaa Udflugter.

Som tidligere omtalt forpagtede Sigismund Avlingen af Knabstrup fra 1870. Fader forbeholdt sig 60 Tdr. Land og drev dem selv i 2 Aar, men afstod derpaa ogsaa denne Deel. Teglværket blev imidlertid udvidet og i 1874 overladt Villars i Forpagtning.

Efter Henriks Død i 1876 drev Fader selv Dyrehavegaarden i et Aar, men det daglige Tilsyn oversteg hans Kræfter, saaledes at han næste Aar forpagtede Gaarden bort. Endnu virkede han i Skovene, men i 1883 overlod han Sigismund de under Knabstrup hørende Skove og beholdt selv kun Tilsynet med Dyrehaven.

Fader havde længe truffet en Ordning for Forholdet efter sin Død. Sigismund skulde beholde Hovedgaarden med de dertil hørende Skove, Villars have Teglværket i Forpagtning i en længere Aarrække paa moderate Vilkaar, og Lauritz have Dyrehavegaarden med Skoven derved; de gifte Døttre skulde have deres Arvepart udbetalt, de ugifte have den staaende i Knabstrup. I Vinteren 1885—86 modnedes den Tanke hos Fader at sælge Knabstrup til Sigismund, dog med Forbehold af Bolig for egen og Moders Levetid, og de nødvendige Skridt skete i Paasken 1886. Sammen med Onkel Peter eiede Fader Sønderjernløse og Søstrup Kirker, og det var hans Agt at overdrage Sigismund sin Part, naar det aarlige Kirkesyn, som var berammet til 16de Juni, havde fundet Sted.

Fader nød længe et ypperligt Helbred, men efter en Forkjølelse udviklede der sig i de senere Aar en Kortaandethed, rimeligviis foraarsaget ved et Hjerteonde, der gjorde, at al Bevægelse tilfods maatte foregaa langsommere. Det generede ham; han var vant til at færdes grumme meget i Mark og Skov, og nu kneb det bl. A. med at gaa sig varm i Kulden, og det

pinte ham, at han maatte tage Hensyn til sit Befindende. Paa Grund af Disposition til Blæresteen, maatte han ogsaa tage et vist Hensyn til, hvad han nød, og i Grunden holde en Slags Diæt, og saadanne Baand holdt han ikke af. Fader blev imidlertid efterhaanden fortrolig med sin Tilstand; han vidste, at den let kunde tage en alvorlig Vending; han var forberedt paa at gaae pludselig bort og haabede ikke at skulle blive gammel og skrøbelig. Der var naturligviis Afvexlinger i Befindendet; i Foraaret 86 var det særlig godt. Fader var meget virksom i Haven med nogle nye Arrangementer, en lille Udvidelse af Haven, Opstillingen af Steenbord og Steenbænk i dette Stykke, Opstillingen af en høi Granitsteen ved Opgangen til Reisbjerg og deslige; han tog selv fat, hvor han kunde, og Humøret var godt og fornøieligt.

Onsdag den 9de Juni var Fader som sædvanlig tidlig oppe; han gik ned i Haven og reengjorde det lille Stykke, som han egenhændig behandlede. Da han kom op til Theebordet, følte han sig noget utilpas og blev derfor siddende der lidt længere end sædvanlig. Saa lod han spænde for en lille Eenspændervogn og kørte med Sigismunds Søn, Bernt, og Fætter Michaels Søn, Ove, til Søstrup Kirke for at see til Mureren, der hvidtede i Anledning af det forestaaende Kirkesyn. Han lod Vognen holde nede ved Skolen og gik op ad den steile Bakke; han naaede ind i Kirken, hilste paa Mureren, greb da i et Stolestade og sank sammen. Mureren sprang til, lagde ham ned, løb ud og kaldte Folk til, og man bar ham ned ad Bakken og lagde

ham paa Smedens Seng, medens der gik Ilbud til Holbæk efter Lægen. De 2 Drenge kørte hurtig hjem til Knabstrup; Moder, Sigismund, Henriette og Kathinka kørte strax op til Søstrup, men de traf Fader kold. Døden var indtruffen strax. Han var gaaet bort let og hurtigt, som han havde ønsket det, og det var skeet i den lille Kirke, som han var kommen til at holde saa meget af, som han havde udtrykt sig Aaret forud i selve Kirken. Budskabet om hans Død kom brat for alle hans Kjære, men de Fleste, der stode ham nær, havde dog ofte tænkt: Mon vi see ham oftere.

2den Pintsedag, 14de Juni, blev han begravet paa Sønderjernløse Kirkegaard paa den Plads, han selv havde valgt, i Nærheden af sine Forældre og Bedsteforældre. Der var Mange fra Egnen og fra fjernere Steder, der viste ham den sidste Ære, og der blev fra alle Sider givet hans Efterladte gribende Beviser paa Deeltagelse.

Velsignet være hans Minde!

Knabstrup.

1814.

Efterat de Efterretninger, som jeg havde samlet og nedskrevet om min Bedstefader Christian Ditlev Lunn havde fundet en saa velvillig Modtagelse hos min Familie, baade dens ældre og yngre Medlemmer, opstod den Tanke hos mig, at det mueligen kunde interessere den yngre Generation, at faae en Forestilling om, et Billede af, hvorledes Knabstrup havde seet ud paa den Tid, da Meddelelserne om Bedstefaders virksomme Liv afsluttedes, saa at man ved Sammenligning med Nutiden kan skjønne over, hvilke Forandringer Tid og Omstændigheder i den mellem-liggende Periode have ført med sig.

Den Tanke, at bringe et Billede af det ældre Knabstrup tilveie, var ikke ny eller uforberedet, thi allerede for omtrent 30 Aar siden, da jeg begyndte at samle Materiale til Knabstrups ældre Historie, førte dette Arbeide med sig, at jeg dengang noterede mig, dels hvad jeg selv kunde huske, dels hvad jeg ved Samtale med mine Forældre og andre gamle Folk fik Oplysning om og Bekræftelse paa.

Den Beskrivelse af Knabstrup i 1814, som jeg har nedskrevet, grunder sig altsaa paa: 1) De ældste Kort over Gaardens Bygninger og Jorder, og 2) Det Billede, som stod for mig efter min Hukommelse,

suppleret og rettet ved mine Forældres og forskjellige ældre Personers Forklaringer.

Naar det maaskee kan forekomme yngre Læsere af disse Blade, at min Fremstilling giver et uskjønt og nedsættende Billede af forskjellige Forhold paa den Tid, som beskrives, saa beder jeg, at man vil ansee denne Fremstilling, ikke som en dadlende Kritik, men som en Stræben efter at tegne med Sandhed Tilstandene, som de vare, og at give en tro Forestilling om det Udviklingstrin, hvorpaa Landlivet og Landboforholdene stode for 70 Aar siden; Tilstande, som vare saa primitive, og begrundede i en saa stor Nøisomhed og Fordringsløshed i alle Livsforhold, at den yngre Generation, der ikkun kjender Livsforholdene, saaledes som de vise sig i Nutiden, neppe vil kunne gjøre sig nogen Forestilling om dem. Til disse yngre Læsere skal jeg blot bemærke, at min Fremstilling af Knabstrup i 1814 ikke vil være noget enestaaende Billede, men at man dengang vilde have fundet ganske lignende Tilstande paa de allerfleste Herregaarde.

Beskrivelse

af Knabstrup Hovedgaard og dens nærmeste Omgivelser, saaledes som dens Tilstand var, da mine Forældre efter min Farfaders Død flyttede fra Dorteaslyst dertil i Aaret 1814.

Som det vil sees af vedhæftede Grundrids Nr. 1 bestod Beboelsesleiligheden af 4 Fløie, hvoraf de 3 dannede en Gaard, som benævnedes Borg-Gaarden, og den 4de Fløi var sammenbygget med Borg-Gaardens østre Fløi, og gik i Vinkel paa denne imod Øst indtil den saakaldte Vandport.

Alle Fløie vare af Bindingsværk af massivt Egetømmer med murede Tavl og Tegltag overalt. De 4 Fløie vare sandsynlig af meget forskjellig Alder, og vare noget forskellige i Bygningsmaade. Husenes Dybde varierede fra 10 til 11 Alen, Høiden fra Gulv til Loft fra $3\frac{1}{2}$ til $4\frac{1}{2}$ Alen. Gibsning fandtes ikke; kun enkelt Bræddegulv over Kjælderen, og ligedan Loft over hele Beboelsesleiligheden.

Den nuværende østre Fløi i Borg-Gaarden er den tidligere vestre Fløi, som er flyttet; den stod tidligere i den nuværende Gaard, saaledes at dens Yderside mod Haven var der, hvor nu Havemuren staaer. De

sidste 6 Fag Huus nærmest Vandporten ere uforandret de samme som i 1814.

A. Stuehusenes Beskrivelse.

I nordre Ende af vestre Fløi var en stor Sal med i Alt 8 Fag Vinduer til alle 3 Sider. Stuen havde et høit Brystpaneel saa og Paneel omkring Vinduerne lige til Loftet; de mellemliggende Felter vare tapetserede med lyst blomstret Papir paa udspændt Lærred over de raa Vægge. Bjælkeloft, Paneler, Vinduer og Døre vare malede med mørk Perlefarve. Til denne Sal kom man fra en lang Corridor med Flisegulv, men med raat udrappede og kalkede Vægge. Fra Corridoren (Nr. 2) en Udgang til Gaarden ad en Steentrappe, 4 Trin høi.

Op til Salen ud imod Haven var en Stue (Nr. 3), ligeledes paneleret, og tapetseret med et i sin Tid meget kostbart Tapet med blaa uldne Ornamentter paa blank lysere Bund, omgivet af forsølvede Lister. Næste Stue (Nr. 4) havde vist været underkastet en Forandring; Panelet var kjendeligt borttaget og Væggene udrappede og gult limfarvede. Stuen ved Siden heraf (Nr. 5) havde Knæpaneel med elegante Tapeter, mørkerøde uldne Ornamentter paa blank lysegraa Bund med Sølvlister omkring. Loft, Vinduer og Døre som ogsaa Gulvet malet med mørkerød Oliefarve. Resten af denne Fløi optoges af en Sal med Vinduer til 3 Sider (Nr. 6); i Gavlen en Glasdør til Haven; derudenfor en Trætrappe paa 5 Trin. Loft, Vinduer, Døre og Knæpaneel perlefarvet, med et grønt møn-

stret oliemalet Tapet. Gulvet var oliemalet i sorte og hvide Terner; deraf Navnet Flisesalen.

Fra denne Sal, som havde Adgang til Sideværelset og Corridoren i samme Fløi, var tillige Adgang til Corridoren i den søndre Fløi (Nr. 7). Det første Værelse i denne Fløi (Nr. 8) havde raat udrappede og kalkede Vægge; der fandtes i samme en Skorsteen, som var 3 Alen i □ med en stor Jerndør paa, den var indeni saa vid, at vi have staaet 5 Børn derinde ad Gangen; det 2det Værelse (Nr. 9) var skilt fra 1ste ved en Bræddevæg iøvrigt med kalkede Vægge. Værelset Nr. 10 havde været en Stads-Stue og bar Navnet »Landsdommer-Kammeret«. Der var Knæpanel og kostbart Tapet med store Ornamentslyngninger, udfyldt med Grupper af Blomster, Frugter og Fugle i meget stærke Farver; Bunden, som oprindeligt havde været brun, var senere overstrøget med brandgul Farve af en tung Haand, der nogenlunde havde skaanet Grupperne af Fugle og Blomster. Loft, Vinduer og Døre vare her mørkeblaa. I Stuen var en Skorsteen, omtrent Mage til den i Nr. 8. Her stod det store Skab, som nu staaer i min Kones Sovekammer.

Ved Siden heraf Nr. 11, et lille Kammer, raat kalket, brugt til Tjenerkammer. Heri stod et Parmægtig store gammeldags Himmelsenge, som vistnok i en tidligere Tid havde indtaget en hæderligere Plads, men nu bleve benyttede af Tjeneren og Skriverdrengen, men tillige som Gjæstesenge; thi naar der kom fremmede Tjenere eller andre Personer af saadan Qualitet,

saa bleve de anviste at gaae til Sengs hos en af Sengenes Beboere.

Nr. 12 ligeledes raat kalket var Skriverstuen, hvor Forvalteren boede; nu maatte dette Værelse være kaldt Godscontoiret.

Nr. 13 ligeledes; et Slags Gjæstekammer, der var opkaldt efter en ung Hr. Thestrup, som tidligere havde logeret der; i dette Værelse var skeet Afdeling til Indlæg af Loftstrappe.

Nr. 14; ved denne Fløis østre Gavl var et smalt Værelse, der blev brugt til Fadebuur. Under Nr. 13 og 14 var en Kjælder med Nedgang fra Haven; den benyttedes til Urtekjælder. Paa Midten af denne Fløi var fra Corridoren en Fløidør, som førte til Gaarden ad en 3 Trin høi Steentrappe, og paa hver Side af denne Trappe et Lindetræ. Over Midten af Fløien var paa Loftet opført en høi Quist, og i denne var anbragt et Taarnuhr med Slag-Klokke; derovenover paa Taget en Vindfløi med en Hane over, og indhugget i Fløiet J. J. 1764.

Den østre Fløi, sammenbygget med søndre Fløi, havde imod Gaarden en Corridor som Fortsættelse af Corridoren i søndre Fløi. Fra denne Corridor (Nr. 15) førte 2 Udgangsdøre til Gaarden med Steentrapper, 4 Trin høie. Den ene af disse Døre var bestemt udelukkende for Herskabet, den anden for Folkene. Første Værelse fra Syd, en lille Stue paa 2 Fag med Steengulv, blev brugt til Mælkestue for Herskabs-husholdningen (Nr. 16). Her var igjen et Uhyre af en Skorsteen, som optog Stuens halve Bredde. Nr. 17,

ogsaa paa 2 Fag, var Husholderskens Kammer. Nr. 18 var Spisekammer, kaldet det øverste Do. Under Nr. 17 og 18 var Kjælder med Nødgang i Gaarden igjennem en Kjælderhals. Nr. 19 var en smal Gang midt i Huset, som blev kaldet forreste Spisekammer, fordi den dannede Forbindelsen imellem det øverste Spisekammer og Kjøkkenet. Denne Gang havde intet andet Lys end et middelstort Blyvindue, der vendte ud til den lange Corridor.

Nr. 20 var Folkenes Spisestue, hvorfra var med Brædder adskilt et lille Rum, der accurat kunde rumme en Dobbeltseng, i hvilken Kokkepigen og Bryggerpigen havde Nattequarteer. Til denne Spisestue var ingen anden Adgang end igjennem Kjøkkenet, som altsaa alle Folkene skulde passere, hver Gang de gik til og fra Maaltiderne.

Nr. 21 var Kjøkkenet; det var temmelig stort og rummeligt, men havde intet andet Lys end igjennem 3 Fag Vinduer, som vendte ud til Corridoren lige ud for Herskabets Indgangsdør. Naar derfor denne Dør paa Grund af ondt Veir ikke kunde staae aaben, saa maatte der næsten stadig brændes Lys i Kjøkkenet. Kjøkken-Skorstenen var af et 3 Alens Omfang; den var opført af en tyk Grundmuur i Bagvæggen af Kjøkkenet og desaaarsag trukket paa skraa over Loftet for at faae Piben midt i Huset. Kjøkkenet havde et dobbelt Comfur med Stegeovn imellem, og naar man stod herved, havde man fri Udsigt til Himlen igjennem det store aabne Rum over Hovedet; men til Gjengjæld fandt ogsaa Vind og Kulde, Regn

og Snee Vei ned til Comfuret, undertiden fulgt af en Strøm af flydende Sod. Paa Siden af Skorstenen ved det nordre Comfur hængte Rudera af et Slags Uhrværk, der ved Hjælp af Pendul og Lodder havde kunnet vende Stegespiddet, naar Stege derpaa vare anbragte; det var nu ubrugeligt. Næst ved Kjøkkenet var et Mellemrum af 1 Fag Huus, som ad 2 Veie dannede Adgang til den store Spisesal, og mellem de 2 Adgangsdøre var et aflukket Rum (Sandhullet kaldet), hvori en Lem over en Kjældertrappe. Resten af denne Fløi indtil nordre Gavl optoges af Spisesalen, Nr. 22, som var 12 Alen lang og ligesaa bred, men derved var at mærke, at for at opnaae denne Størrelse, var den bygget ind i den nordre Fløi, men ydermere for at erholde de 12 Alen i Quadrat, tillige bygget ind i et Stykke Huus, som var opført i det Hjørne, hvor den østre og den tilstødende nordre Fløi stødte sammen. Dette Huus indeholdt desuden 3 Rum, nemlig: Nr. 23, en Forbindelsesgang imellem østre og nordre Længde udenom Salen, Nr. 24 et lille Værelse, hvor Stuepigen havde Sovekammer, og Nr. 25, et større Rum, som grændsede til Kjøkkenets Bagside med Adgang derfra, og som tjente til Opvadskerhuus for Kjøkkenet, og derfor kaldtes »Bagvadsken«. I dette Rum var der Brønd med Pumpeværk.

Dette Makværk af Sammenbygning havde foranlediget en meget compliceret Bjælke- og Tagværks-Afbinding, imellem hvilke der var Skot- og Tag-Render, der afstedkom idelige Ulykker og Besværligheder, idet at Renderne i stærk Regn eller Tøbrud

ikke kunde afføre Vandet, som derved trængte igjennem Tegltaget og Bræddeloftet og flød ned i Spisesalen. Imellem de to Døre, som i Spisestuen førte til Corridoren og til Kjøkkenet, var i Væggen ind til Sandhullet anbragt nagelfast det store 3 Etages Skab, som nu staaer i Forgemakket ved Kjøkkenet.

I den 4de eller nordre Fløi, som vendte ud imod Ladegaarden, var næst ved Spisesalen Herskabets Dagligstue, Nr. 26. Det var en Stue paa 4 Fag tversigjennem Huset, den havde Vinduer til begge Sider og til Haven en Fløidør, saa at den tillige var Havestue. Der var en fremspringende Skorsteens-Niche, foran hvilken Kakkellovnen, hvorved Stuen ligesom deelttes i 2 Dele; den havde 5 Døre med Havedøren. Væggene vare forsynede med Bryst-paneel og tapetserede med et i sin Tid smukt og godt Betræk. I Hjørnet ind til Tjener-Gangen var nagelfast anbragt det Hjørneskab, som staaer i vor nuværende Spisestue.

Under Spisesalen, Dagligstuen og Tjenergangen vare Kjældere i forskjellige Afdelinger, hvortil Nedgang i Sandhullet og ad en Kjælderhals under Hjørnet af Spisesalen; nedenfor Dagligstuens Havedør var tillige en Kjældernedgang til et aflukket Rum, hvor Bedstefader havde havt sin Viinkjælder.

Næst ved Dagligstuen var en Stue til Gaarden, Nr. 27, som havde været Bedstefaders Sovekammer; det er præcis det samme Rum, som nu er Sigismunds Spisestue; og 2 smaa Stuer til Haven, som under Et havde været Contoir, Bibliothek og Fadebuur, Nr. 28, 29.

Derfra var Døre til en lille Gang, Nr. 30, med Udgang til Ladegaarden, og i Gangen førte en Trappe op til en derovenover paabygget Quistbygning, som indeholdt 2 smaa Værelser.

Fra den nævnte Gang var Dør til et stort Bryggers, Nr. 31, hvori Bagerovn og Bryggerkjedler, og som brugtes til Vadsk, Slagtning og Ølbrygning.

Ved Siden deraf var en Gang tvers igjennem Huset, Nr. 32, med Udgang til Gaarden, og Adgang til en Udbygning, i hvilken Brønd og Pumpeværk, som findes endnu samme Sted. Nr. 33, en Stue, heed dengang Gartnerkammeret, og Nr. 34, en Do. til Haven, var Rullestue, og endelig Nr. 35, Folkestue. Nu kom Gjennemkjørsels-Porten, den saakaldte Vandport, som var overbygget, og derved forenede denne Fløi med den i samme Retning løbende Mælkestuebygning.

Borggaarden var aflukket udenfor de endnu staaende 4 Lindetræer med et kolossalt Stakit, bestaaende af fiirkantede Træpiller, hvorpaa stod meget net udskaarne Vaser af Træ og mellem disse et klodset Rækværk. Midt for var en høi Gjennemkjørsels-Port og ligeudenfor løb en dyb Rendesteen, som gav et alvorligt Bump, hvergang en Vogn passerede den.

Ved den vestre Fløis nordre Gavl var en meget høi Stakitport, som var Adgangen til Haven. Porten hængte paa 4 Alen høie fiirkantede massive Træstolper, og ovenpaa disse stode 2de springende Løver

med en lang rød Tunge ud af Flaben og en Kugle imellem Forpoterne.

I den store Gaard stod ligeoverfor Gangen i nordre Fløi, Nr. 30, en lille Bygning, 5 Alen i Fiirkant, deelt i 3 Rum, hvoraf 2de Dass og 1 Jernkammer; paa Loftet var Dueslag.

B. Ladegaarden og de dertil hørende Huse.

(See Kortet.)

Mælkestuen havde Indgang directe fra Vandporten; det var 8 Fag Huus af $4\frac{1}{2}$ Alen høit Bindingsværk med murede Tavler, enkelt Bræddeloft og Tegltag. Husets Façade vendte mod Syd, Gavlen mod Øst, og de tynde Vægge vare udsatte for Sommervarmens fulde Paavirkning. I Mælkestuen stod Kjærnen, som blev drevet ved et Hestegangshjul, der befandtes i Bygning Nr. 2, hvor der tillige dreves ved samme Værk en Kornkværn. Naar dette Kjærneværk var i Bevægelse, rystede den hele svage Mælkestuebygning, saa Sand og Støv, ja selv Sæd dryssede ned fra det elendige Loft. For at beskytte den opsiede Mælk for Sand og Støv samt ogsaa for den varme Luft, brugte man at dække enhver fyldt Bøtte med en anden omvendt Bøtte. Men værre end Snavset og Varmen var endda Stanken af Sviin, som holdtes i et Rum paa Sydsiden af Mælkestuelængden, der var indhegnet med en $3\frac{1}{2}$ Alen høi Steenmuur. Dette Indelukke blev kaldt Hundegaarden, og skulde i en længst forgangen Tid have været benyttet til Støverc og Skydehunde.

Op til Hestegangshuset var et lidet Rum, som kaldtes Vinter-Mælkestue, og der ved Siden af var Meieribryggerset med et uhyre stort aabent Ildsted med Underfyring for et Par store Kjedler; tilbage i Bryggerset stode 2 store Svinekar. Langs Bagsiden af den hele Længde var bygget en lav Lude af 2 Alens Bredde, der dannede en Adgang til den ved Husets Gavl værende Svinegaard, som optog det hele aabne Rum imellem Meierihuset og Kostalden, hvilket var indhegnet med et høit Stakit til begge Sider. Her var Svinefedesti i en meget primitiv Form. Langs med Gavlen af Bryggerslængden stod et stort dybt Trug af Egeplanker, til hvilket Svineføden igjennem en Tud heldtes inde fra Bryggerset. Svinene havde Leie paa den modsatte Side af Pladsen i en aaben Lude, som var paabygget Gavlen til Kostalden; derimellem laa et aabent Rum, c. 8 Alen bredt, som vist i en forgangen Tid havde været brolagt, men nu var oprodet og dannede en Sump fuld af Pludder med løse Brostene imellem. Gjennem dette Morads maatte Svinene vade for at komme fra Leiet over til Truget, og naar de paa denne Vandring vare blevne tildængede med Dynd til høit op paa Siderne, saa hoppede de op i Truget for at drikke og vadskede Skidtet af sig i Mælken eller Vallen. Ved stærk Regn løb Truget fuldt af Vand fra Taget, og naar Svinene skulde have Kjærnefoder (i Reglen Ærter eller heelt Byg), saa kastedes disse i Truget i den samme Vælling, bestaaende af Mælk, Vand og Møg. I Frostveir blev der heldet kogende Vand i Truget for at holde Isen

borte, men blev Frosten for stærk, blev Fedningen opgivet, og Fedesvinene slupne ud paa Møddingpladsen til de andre forsultne Gaardsviin, hvor da snart det Kjød og Spæk forsvandt, som var fremkommet i Fedestien.

Kostalden, af massiv Egebindingsværk med murede Tavl, rummede 208 Høveder; den var deelt i 3 Afdelinger, imellem hvilke der var 2 større Foderloer. Kørerne stode i 4 Rækker med Hovedet mod Væggen, 2 og 2 i hver Baas, bundne med de saakaldte Klovbindsler af Træ. Der var ingen Vinduer i hele Kostalden; Lys og Luft blev kun indladet af de i hvert

andet Fag værende Krydshuller ; Lygter blev ikke brugte i Kostalden, og Malkning og Fodring foregik meest i Mørke. Vandingen foregik ved at drive omtrent 20 Stykker ad Gangen ud til Galvangsøen; og her maatte det ulykkelige Quæg vandre i al Slags Veir og Vind, Kulde og Frost, for at faae den fornødne Drikke een Gang i Døgnet. I Frost og Sne blev denne Vandingsvei strax glat, saa at de magre, kraftesløse Køer faldt uden igjen at kunne reise sig ved egen Hjælp, og ikke sjelden er derved skeet Forvridninger og Beenbrud, som havde Slagtning eller Død i Følge. Naar Vandet blev iislagt, blev der hugget Vaage, d. e. en smal Rende, til Kørerne at drikke af; men da Quæget ifølge sin Natur i Reglen altid forretter sin Nødtørft, naar det ophører at drikke, saa gik disse Udladninger ned i Vaagen og blandede Vandet, saa at Quæget under saadanne

Forhold factisk kun fik Gødningevand at drikke. I Foderloerne var der hvert Sted afdeelt et lille Rum til Røgterkamre. For Varmens Skyld var Indgangen til disse anbragt fra Stalden; de vare accurat store nok til, at der i hvert Rum kunde staae en Tomands-Seng, og Lysning havde de fra Vinduer paa een Rudes Størrelse, som dog ikke vare til at lukke op.

I Vinkel paa Kostalden stod Laden, som efter Længden løb fra Øst til Vest; men imellem de 2 store Længder var indbygget en mindre Bygning paa 8 Alens Længde, indrettet til Gjennemkjørsel fra Gaarden til Stakhaven, da den var forsynet med Bræddeporte til begge Sider. Det blev kaldet »Krog-huset« eller »den blinde Port« og benyttedes meest om Vinteren til Quægstald, naar Kostalden ikke kunde rumme Besætningen.

Laden var uidentivl blandt Gaardens ældste Bygninger; den var bygget meget solid af Egebindingsværk og oprindeligt meget godt construeret; den havde Kjøre-Lo i Sydsiden og Sæde-Rum imod Nord; mod Gaarden var den teglhængt, mod den anden Side straatækket; men allerede dengang var den indvendige Afbinding svækket ved at flere Bjælker vare knækkede ved Tryk og Vægt af det indførte Korn, som ikke blev sat ordentlig sammen. Ved den vestre Ende var skeet en Tilbygning paa 4 Fag i Høide med Laden, men saa meget smallere end denne, som Kjøre-Loens Bredde. Forneden i denne Tilbygning var Remise for Herskabsvogne. Norden for Laden var en indhegnet Plads til Stakhave.

Ved Ladens vestre Ende var Gaardens Hoved-Indkjørsel igjennem en grundmuret hvælvet Port (see Afbildningen). Portrummet var kun $4\frac{1}{2}$ Alen bredt, hvisaarsag Høstlæs daarlig kunde komme derigjennem; de kjørte ofte fast, og da Kjørselen dertil havde temmelig Stigning ind ad Gaarden til, gik Hestene hyppigt i Knæ paa den glatte Steenbro, naar Læsset tog paa og hængte fast i Porten. Dette Portrum havde i en tidligere Tid været forsynet med Porte, hvorom de indmurede Stabber vidnede, og udvendig paa Muren hængte Rester af en Klokkestreng, der havde ført til et indvendigt Ringe-Apparat. Udvendig paa Muren over Porten var høiestoppe anbragt ved Muurværk et Slags Vaabenskjold og i dette nogle Bogstaver og et Aarstal. Det blev dengang lidet paaagtet, og da en Murer i 1827 i Anledning af mine Forældres Sølvbryllup skulde udspække og hvidte Porten, hug han Bogstaver og Tal ud, og anbragte Aarstallet 1827 istedet, og det har aldrig siden været mig muligt at komme til Kundskab om, hvilke Bogstaver og Tal der tidligere havde staaet paa Vaabenskjoldet. Længere nede paa Portmuren var indmuret

I I — M M T

1764

dannet af snoet Smedejern. Disse Bogstaver vare Navnet paa Gaardens Eier 1764, nemlig Jørgen Jørgensen og hans Hustru Mette Marie Terkelsen. Disse Bogstaver og Tal flyttede jeg ved Portens Nedrivning hen paa Væggen af Staldlængden.

Imod Vest stødte denne Portbygning til den store Hestestaldlængde, som endnu staaer udvendig ufor-

andret. 1814 vare de 8 Fag i Længdens nordre Ende indrettede til Lade og Tærskelo, og blev kaldet Punderladen. Den benyttedes til Ruglade for af Rugen at gjøre Langhalm. Resten af Længden var deelt i 3 Stalde med 15 Spiltrug i hver, og imellem Staldene vare Kamre til Foderloer og Karlekamre. Den sydligste Stald var Herskabsstald, og i denne var Spiltougene smukt og godt indrettede; og den havde Lys igjennem et Vindue i Gavlen. Iøvrigt var der ikke et Vindue i alle 3 Stalde, men der havdes kun Lys fra de aabne Døre og fra Stjernehuller i Væggene.

Syd for Staldlængden stod en mindre Bygning, kaldet »Magazinet«, fordi den havde Bræddeloft, som blev benyttet til Kornloft. Huset sprang saa langt frem i Gaarden foran Staldlængden, at dets Bagside var i Flugt med Staldlængdens Forside. Det indeholdt et Karlekammer, Vognremise til 8 Vogne, Huggehuus og Hønsehuus; ved den søndre Gavl var en med høit Plankeværk indhegnet Hønsegaard, som naaede til den føromtalte saakaldte Løve-Port, der ved Gavlen af den vestre Stuehuusfløi førte til Haven.

C. Gaardspladsen.

Af den store Gaardsplads var kun brolagt en bred Opkjørsel fra Galvangs-Porten forbi Stalden og Magazinet indtil Borggaarden og omtrent i Bredde med denne, samt et Fortoug langs med de 3 andre Sider af Gaarden nærmest Husene, og saa smalt, at 2 Vogne til Nød kunde mødes. Af den øvrige Gaardsplads var nogle Steder paafylt med Sanke-

steen, Resten var Leerjord, som i fugtigt Veir lod sig ælte op ved Kjørsel og Quægdrift. Ligeudfor Kostalden var et dybt Møddingested, der optog omtrent 1/3 Deel af hele Gaardspladsen; det havde Afløb i en steensat Rende under Kostalden, men da dette Afløb for det meste var tilstoppet af Gødning, saa samledes ved Regn og Tøbrud Vandet i Møddingestedet og dannede en Park, som ofte var indtil 1 1/2 Alen dyb. Her udkastedes Gødningen baade fra Quæg og Heste, og Aflæsningen var let nok, men Gødningen var vanskelig at faae op igjen, naar den om Sommeren skulde bringes paa Marken, eftersom Bunden var blødt Leer med mange faste og løse Steen imellem.

Ligeudfor Dagligstuen var en Fordybning udenfor Fortouget, hvor der ligeledes samlede sig Vand og kun i meget tørre Somre blev tørt. Denne Vandpyt vakte i en senere Tid min Mormoders særlige Interesse; thi deels glædede hun sig, naar hun saa en Flok Ællinger tumle sig i Vandet; deels ærgrede hun sig, naar Køerne, som bleve drevne i Gaarden til Malkning, stillede sig ud i dette skidne Vand, og Malkepigerne gjorde sig forgjæves Anstrængelser for at faae Quæget til at gaae op paa det Tørre, at de kunde malke dem. Vandhullet fik derfor Navn af Grandmamas Sø; men jeg er tilbøielig til at tro, at denne Pøl har kostet mange Kander Mælk, derved at mange Køer ere blevne kun halvt eller tildeels malkede, fordi Pigerne ikke kunde faae dem op af Sølen.

Midterdelen af Gaardspladsen blev brugt til

Brændeplads; her blev om Vinteren sammenkjørt saa meget Brændetræ fra Skovene, som antoges at ville medgaae Aaret rundt, og det blev saa kastet imellem hinanden Tykt og Tyndt, Kjævler, Grene og Quas, og stillet saa høit op som muligt, saa at det dækkede Udsigten fra Beboelsen til den øvrige Gaard.

D. Hollænderboligen

var den endnu staaende Meieribygning i Strædet udenfor Vandporten indtil den nuværende Mælkestue, som senere er tilbygget. Her boede Meieriforpagteren Ole Hansen, som dengang almindelig blev kaldt Hollænderen, i en beskeden Boelig: 3 smaa Kamre og en større Stue, Borgestue, som var Gjennemgang til Beboelsen, Kjøkken, Spisekammer, Vadskerhuus og Pigernes Sovekammer udgjorde Leiligheden; desforuden var der et Bagerhuus med en stor Ovn, hvori der kunde bages indtil $2\frac{1}{2}$ Td. Rug ad Gangen, samt en Maltkølle i gammel Stil med Træflager til brun Malt. Bageri og Maltgjøteri vare afvexlende til Brug for Hollænderen og Herskabet. I Syd for Stuehuset stod en lille gammel Længde, hvorpaa Gjennemkjørselsport ind til en Gaardsplads, og i Vinkel paa dette Huus en noget større Længde i Vest og Øst, som maaskee var det allerældste Huus paa Knabstrup, da det forneden var sammensat af gammelt Egetømmer, som var af kolossal Tykkelse, og foroven bestod af meget svært Fyrretømmer; men alt Tømmeret var meget forhugget og viste mange forbrændte Steder, saa det er høist rimeligt,

at dette Huus var opført af Tømmer, reddet fra gamle Knabstrups Brand i 1720 eller 1722. Inde i Gaarden stod i Øst et lille Huus af nyere Bygning. Af disse Udhuse, hvori der var Faarehuus, Svinehuse, Tørve- og Brændehuus og et lille Værksted, benyttede Hollænderen en Deel, Eieren en anden Deel.

Den bag Hollænderbygningerne, bag Meieriet og om til Kostalden gaaende indhegnede Have, bekrandset af de deilige store Kastanietræer, var deelt imellem Eieren og Hollænderiforpagteren.

E. Haven.

I det tilheftede Kort over Gaarden med dens nærmeste Omgivelser har jeg forsøgt at afridse Haven, saaledes som den i Omfang og Anlæg saa ud i Aaret 1814. Til yderligere Forklaring skal tilføies:

Alle Væggene af Stuehuusfløiene med Undtagelse af et Stykke af Kjøkkenfløien vare beplantede med Espaliertræer af fortrinlige Frugtsorter af alle Slags; iligemaade Væggene af Magazin-Huset og Staldlængden, som vendte mod Haven; den sidste Rest af disse Espaliers er den udmærkede Sylteblomme, som staaer paa det sydvestre Hjørne af Staldlængden.

Ogsaa den øvrige Deel af Haven, som var dyrkbar, og som var deelt i smaa Quadrater med Gange paa langs og tvers, var heelt besat med udmærkede Frugttræer og Buske; især var der et Udvalg af Blommer, som var uden Lige. Det saakaldte Leerqvarteer var omgivet af 3 fuldtbesatte Alleer af Valdnøddetræer i den frodigste Væxt. Under Valdnøddetræerne vare i

de 2 Alleer ziirligt klippede Bøgehække, under Træerne i den forreste Valdneudegang vare klippede Hasselhække, der dog allerede begyndte at blive tynde og at gaae ud. Udfør den vestre Stuelængde, i en flad Halvcirkel saa lang som Længden, var en høi tæt-klippet Elme-Hæk, og midt paa Runddelen tilbage-gaaende fra Hækken et smukt Lysthuus af Elm med overbøiede og beklippede Grene, saa at Lysthuset var smukt tæt foroven; bag denne Hæk, som var plantet ovenpaa et høit Steengjærde, begyndte Mose-terrainet, der netop her var meget blødt og lavt. Omtrent fra Hjørnet af Flisesalen var Elmehækken bortryddet, og her aabnede sig saa Udsigt til et lille Stykke aaben Eng, som blev benyttet til Blegdam, men lidt længere frem begyndte saa Elmehækken igjen og løb fort i skraa sydøstlig Retning indtil Hjørnet af den store Park. Denne store Park, saavel som den tilstødende Kjøkken-Park, som efter Sagnet skal være anlagt og udgravet af den tidligere Eier General Dombrock, var dengang igjen tilgroet og sammenvoxet med Siv, Flæg og Stære-Tuer, de ere først sildigere igjen oprensede af min Fader. Den Dæmning, som adskiller de 2 Parker, var dengang saa lav, at Vandet gik over den og ofte forhindrede Overgangen.

Hele den lave Deel af det nuværende Haveterrain, lige fra Valdneudegangens Skraaning i Nord og langs med Høiskoven om til den saakaldte Kjøge-Landevai, samt videre fort den nuværende Kjøkkenhave lige til Hollænderstrædet, og paa den anden Side til den

føromtalte Elnehæk var dengang Mose, tildeels begroet med El og Vidiektrat, men ogsaa paa sine Steder Sump og Hængedynd, der altid om Vinteren og i vaade Aar Sommeren med stod under Vand og var impassabel. Den store snorlige Gang (Kjøge-Landevei) var opfyldt tvers igjennem Mosen og var beplantet med Poppel og Kastanietræer, og Bedstefader havde ladet anlægge en Slyng-Gang udi Mosen med Begyndelsen og Enden nær hinanden nedenfor Iiskjælderens, han kalder i sine Optegnelser denne Gang Eremitgangen. Denne Gang var beplantet som Allee med Asketræer, og kan derved endnu eftervises.

Hele dette Mosestrøg skulde have sit Afløb igjennem den store Steenkiste under Hollænderstrædet; men Vandet standsede i Bollemose-Engen, hvis Afløb var utilstrækkeligt, og som altid om Vinteren stod under Vand. Det var først mange Aar senere, da Bollemose Broen under Keiserveien blev sænket, og den store Grøvt ned til Galvang-Søen blev betydeligen fordybet, at saavel Engen udenfor som Mosen inde i Haven kunde tørlægges.

I Høiskoven omkring Iiskjælderens var de samme Spadseregange som nu; de vare anlagte af min Bedstefader, og han gav derfor Skoven Navn af den engelske Have. Paa Grændsen imellem denne Deel og Teglovn-Skoven stod et høit Steengjærde, hvorpaa der et Sted var anbragt en Port.

F. Gaardens Omgivelser.

Udenfor Galvangs-Porten var der fri Plads imellem 2 Steengjærder; det tilhøre begrændsede Stakhaven;

tilvenstre afhegnede det en Svinegaard, som kaldtes Pauen. Denne Svinegaard brugtes til magre Svin om Sommeren, naar de ikke kunde løbe frit omkring. De havde intet andet Huus end nogen Halm paa et Stænge, som var lagt over 4 nedrammede Pæle; de bleve som oftest slet passede og daarligt fodrede, hvorfor man jevnligt hørte de forsultne Sviin skrigte baade ved Dag og ved Nat; men værre endda var den Stank, som dette Svineri gav fra sig til Besvær for Enhver, der færdedes der forbi.

Pladsen foran Porten var aaben imod Søen, men hegnet paa Siderne ved 2 Steengjærder, som løbe lige ned til og ud i Vandet, og imellem disse Steengjærder var lagt et Plaster af store og smaa Steen imellem hinanden, for at danne fast Bund for Kreaturene, som ad denne Vei gik til Vanding.

Veiene til Reisbjerg-Marken og til Keiser-Marken vare lukkede ved 2 Galge-Porte med Stakitlaager.

Veiene selv til begge Sider vare (NB. see Tegning) paa gammel Viis fyldte med store og smaa Stene, og desaarsag ujevne og stødende; især var Veien ad Reisbjerg til i en slem Tilstand; Bunden var blød, og derfor lode de ifyldte Stene sig trykke ned, og den hele Veibane var saa lav, at den Steenkiste, som nu er under Veien nær henimod Haveporten, er bygget ovenpaa en ældre Steenkiste, som tidligere havde ført Vandet under Veien, men var sunket ned i den moseagtige Bund. Imellem Veien og Søen var udfor Steenkisten, hvor nu de store Popler staae, et dybt Morads, som stod i Forbindelse med Vandet i Søen.

Foran i Galvang-Søen nærmest ved Vandingsstedet førte ad en Steendæmning, som er til endnu, en Spange af lange Egeplanker paa nedrammede Pæle til 2de store Hyttefade, hvori var Beholdning af flere Slags Fiske, Karper, Karudser, Aborrer, Sudere og Gjedder, fra de mange Fiskedamme.

Paa den Plads østen for Kostalden, som nu er omhegnet med Popler, stode 9 store Egetræer med vidtspredte Kroner, som næsten sluttede sammen og dækkede Jorden med deres Skygge; der havde under disse Ege været holdt Malkeplads hver Sommer; Bunden var derfor feed, og Græs væxten meget frodig, saa at denne Høi-Skov gav et deligt Skue. Disse Egetræer bleve efter nogle Aars Forløb fældede og udsavede i Tømmer, som maaskee endnu staaer i Bygninger paa de 2 Herregaarde Eegholm og Krabbesholm, til hvis Ombygning min Fader havde paataget sig en stor Tømmerleverance. Om disse Egetræer vilde en gammel Husmand i Nøkkentved-Huset ved Navn Peder Nielsen kjende et Sagn, som gik ud paa, at de skulde være plantede af en Herremand paa Knabstrup til Minde om hans 9 Sønner. Men der er i Knabstrups Historie ingen Eier med saa mange Børn, uden at vi gaae til de i Historien noksom bekjendte 9 Sønner af Axel Pedersen Thott, der levede paa Christian den 1stes Tid; og saa var det dog vistnok kun Ecn af de 9 Brødre, Iver, som eiede Knabstrup, hvis Bygninger dengang laae andensteds.

Længere mod Nord, omtrent i Midten af de saakaldte Bollemose-Agre, laa en lille Kratskov, vel

omtrent af en Tønde Lands Størrelse, meget tæt af Tjørn, Hassel og Hyld med nogle Egetræer imellem, og i Midten af denne Skov var et Vandhul eller lille Park, som aldrig blev læns for Vand, selv i tørre Somre.

Hele Engstrækningen, ligesom Bollemosebroen og til Dæmningen ved Bavne-Søen, tilligemed den forhen beskrevne Mose i Haven, stod om Vinteren under Vand og dannede en stor Sø, hvad den jo ogsaa havde været i en tidligere Tid, den nævnes i de i Matricul-Contoirtet bevarede Landmaalings-Protocoller fra 1663. Bedstefader kalder den i sine Optegnelser med det Navn Flæg-Søen.

Der var, ligesom nu, 2 Veie til Bollemose-Marken, nemlig: en Vei nord om Gaarden gennem den nuværende Stakhave, og den anden Vei sønden om Hollændergaarden; men ingen af disse Veie havde Broer over Engrenden; man passerede 2de brede Vadesteder, der ofte vare høist vanskelige at komme over med Vogn, som hyppigt gik i Vand til over Navene, og underneden var Bunden blød med ifyldte løse Steen.

Kom man ud af Vandporten, var tilvenstre den førømtalte Hundegaard; til Høire et høit Steengjærde imod Haven med en lille Laage paa. Imellem Veien og Kjøkkenparken, som dengang var saa meget større, at den indtog mere end det halve Areal af den nuværende Bleg-Have, var ligeledes høit Steengjærde, og imellem Gjærdet og Parken var en dobbelt Række af udmærkede lombardske Nøddebuske. Hollænderstrædet var indhegnet med dobbelt Steengjærde lige ud til

Helledes Markled, og en frodig og deilig Kastanie-Allee strakte sig paa begge Sider fra den lille Have-laage nærmest Vandporten op til Bavnemarksledet med Undtagelse af Pladsen foran Hollænderboligen. Hele Hollænderstrædet var brolagt paa den gamle Maade med store og smaa Steen, men Steenbroen var meget slet og ujevn, især paa den yderste Deel, hvor den tillige var saa huul, at hele Veien ofte stod under Vand og var ufremkommelig for Gaaende, som ikke vare forsynede med lange Støvler.

Bavne-Søen var heelt omgivet af Skov, og paa den saakaldte Kløverholm stode adskillige store gamle Ege indtil omtrent Midten af Holmen.

Op ad Bavnebakkens vestlige steile Skrænt var en Kratskov af omtrent 1 Td. Lands Størrelse, bevoxet med Eeg, Hassel, Tjørn og Hyld o. a. d., der var meget tæt og uigjennemtrængelig for Mennesker. Denne Kratskov var et meget benyttet Skjulested for Raavildt og Harer, og i ondt Veir, navnlig med østlig Vind, kunde man være temmelig sikker paa at faae Vildt frem af denne Tykning; og der var det særegne her, at Dyr og Harer altid gik op ad Bakken, saa at Jægeren kunde staae paa den nøgne Bakketop og faae Skud, fordi Vildtet ikke kunde see ham, forinden det var indenfor Skudvidde. Der har jeg staaet i mine unge Aar og skudt mangt et Stykke.

Paa den nordlige Skrænt af Hellede-Marken, som vender imod den nuværende Kjøkkenhave, stod endnu 1814 en heel Deel høie ranke Bøgetræer med lidt Underskov imellem. Denne Skov havde tidligere været

indhegnet og kaldtes Sohaven. Træerne vare gamle og udvoxne og maatte snart i de følgende Aar segne for Øxen. Den sidste Bøg stod ved Randen af den lille Park ved den nuværende Asperges-Have; den faldt for den samme Storm i 1825, som brød Agger-Canalen igjennem.

Vesten for den Engelske Have var Teglovnskoven, omtrent i samme Omfang som nu, men Skoven laa uindhegnet og aaben i Marken; udenfor denne igjen den nøgne stenede Rejsbjerg Bakke; dog stod der dengang paa den nordlige Pynt 4 Bøgetræer i Samling, hvoraf de 2 yderste vare underminerede ved Bortførelsen af Sand og desaarsag under en Storm nogle Aar efter styrtede ned i Sandgraven.

Paa den østlige Side af Bakken stode nogle Stakitpæle, Rester af et Stakit, hvorved den Plads havde været indhegnet, i hvilken der var gravet Grav til det i Anledning af Quægpesten 1784 nedslagne Quæg. Paa denne Grav var der plantet et lille Egetræ, 2 forkrøblede Grantræer og nogle Hyldebuske, som endnu fandtes dengang.

Norden for Galvangs-Søen strakte den Skov, som nu kaldes Lunden, men rettere hedder Fruens Lund, sig heelt hen til den Have, der hørte til St. Thomas-husene. Dette var meest store gamle Egetræer, og Fløimanden staaer der endnu: det deilige Træ med Bænken under ved den dybe Grøvt.

Uddrag af Faders Slægtbog.

I Løbet af den lange Tid, jeg har arbeidet paa de efterfølgende Oplysninger, er det blevet mig klart, at jeg manglede Evne og Midler til at udarbejde en fuldstændig og correct Slægtbog for de i Samlingen optagne Familier; jeg anseer derfor mit Arbejde kun for et Materiale for den eller dem, der muligen i Fremtiden vil levere en mere udførlig Fremstilling af dette Emne. Jeg har anvendt derpaa al den Flid og Nøiagtighed, jeg formaaede; og dog tør jeg ikke sige god for, at der jo kan findes Feil. Disse Feil kunne deels være mine, da jeg i min fremskredne Alder og med et meget svækket Syn baade kan have læst feil og skrevet feil; deels ligge deri, at jeg ikke har kunnet give Andet eller Mere, end hvad jeg selv har modtaget; det er nemlig oftere hændet, at der har været Uoverensstemmelse imellem de modtagne Familie-Angivelser og de tilsvarende Kirkebøger, baade med Hensyn til Navne, Aarstal og Datoer. Jeg har i disse Tilfælde fulgt Kirkebøgerne som Autoritet; men — Kirkebøger ere jo ogsaa Menneskeværk. Forsaavidt der senere vil indløbe Oplysninger, der kunne fylde de mange Huller og Mangler, vil der jo i Reglen findes Plads til at føre saadanne ind. Hvad angaaer Navne, da har jeg saavidt muligt

skrevet dem, saaledes som Vedkommende selv eller nærmeste Slægt har skrevet dem; jeg finder det meget urigtigt, naar Genealoger hyppigt tillade sig at forandre gamle Navne efter nymodens Skrivebrug.

Med Hensyn til Formen har jeg valgt den, som findes i Bogen, for at give en hurtig og let Oversigt over samtlige Sødskende af eet Kuld, hvilket under den sædvanlige Affattelse af Slægtbøger kun kan opnaaes ofte ved møisommelig Gjennem søgning.

For at forhøie Interessen for de henfarne Slægter har jeg vedføiet for de Enkelte saa mange Personal-Oplysninger, som jeg har kunnet samle.

Til Veiledning har jeg affattet et Register over alle de Mænd i Samlingen, som have været, ere eller kunne blive Familie-Fædre, i den Formening, at man igjennem dette let vil kunne finde de enkelte Individer, om hvis Slægtskab der er Spørgsmaal.

Saaledes overgiver jeg mine samlede Oplysninger til mine Sødskende og til deres og mine Børn.

Knabstrup, i November 1885.

F. Lunn.

Hans Pedersen Lunn ¹⁾

ægtede 30te Marts 1736 Hylleborg Eckleff, født 3die Marts 1706. H. P. Lunn døde 31te December 1768, hans Hustru døde 3die December 1766.

Deres Børn:

1. Christian Ditlev Lunn, født i Nyborg den 7de Mai 1737. (See nedenfor.)
2. Friederik Conradt Lunn, født i Nyborg 1738 eller 1739.²⁾
3. Mathias Hansen Lunn, født i Nyborg 25de Januar 1740.³⁾

Christian Ditlev Lunn, Søn af H. P. Lunn, født 7de Mai 1737, død 14de August 1814, ægtede 17de Juli 1774 Dorthea Cathrine Knudsen, født i Nyborg

---

¹⁾ Hans Pedersen Lunn kom som Skipper til Nyborg for sit Giftermaal, hvorfra vides ikke. Heller ikke hans Herkomst, Alder eller Fødested. Ved sit Giftermaal erhvervede han Gjæstgiverstedet »Holmens Huus« udenfor Nyborgs Fæstning, og forblev her Gjæstgiver.

²⁾ F. C. Lunn blev Sømand i en ung Alder; han døde i Bengalen i 1762, hvilket først 4 Aar derefter kom til Forældrenes Kundskab.

³⁾ Mathias Hansen Lunn, Landinspecteur, Capitains Character, Eier af Vinderslevgaard i Jylland, gift 5te August 1774 med Enkefru Fischer, f. Hansen, døde 26de December 1811, efterlod sig 4 gifte Døttre (Riis, von Haven, Hansen, Hansen).

7de September 1750, død paa Knabstrup 31te October 1809.¹⁾

Deres Børn:

1. Villars Knudsen Lunn, født paa Einsidelsborg den 7de December 1775.
2. Hylleborg Kirstine Lunn, født paa Knabstrup 9de November 1777, gift 27de October 1798 med Jacob Frederik van Deurs og døde paa Frydendal 29de October 1847.

Villars Knudsen Lunn, Søn af C. D. Lunn, født paa Einsidelsborg den 7de December 1775, død paa Dortheslyst 16de Marts 1865, ægtede 5te September 1800 Louise Cathrine Hersleb, født 8de August 1780, død paa Knabstrup 14de August 1801.²⁾

Deres Barn:

Peter Lunn, født 7de Juli 1801, død 9de Juli 1801.

Den 5te September 1802 ægtede V. K. Lunn Henriette Caroline Eleonore Hersleb, født 29de April 1784, død paa Dortheslyst 14de October 1872.³⁾

---

¹⁾ Christian Ditlev Lunn var Cand. theologiae. 1770 Forpagter paa Einsidelsborg, 1772 Godsinspecteur sammesteds, 1776 Eier af Knabstrup, 1779 fik Prædicat af Cancelliraad og 1782 Justitsraads Caracteer. Han døde paa Knabstrup 14de August 1814.

²⁾ Villars Knudsen Lunn var Cand. juris, derefter Landmand, 1801 Lieutenant i Infanteriet, 1808 Capitain, blev 1814 ved Faderens Død Eier af Knabstrup, 1832 Majors Caracteer, 1852 Ridder af Dbg., 1862 Dbmd. — Hans første Kone Louise Hersleb var Datter af Høiesterets-Advocat Peter Hersleb og Louise Henriette Beck.

³⁾ Lunns anden Kone Henriette Hersleb var Heelsøster til den første Kone.

Deres Børn:

1. Louise Cathrine Lunn, født paa Dorteaslyst den 25de Juli 1803.¹⁾
2. Christian Ditlev Lunn, født i Kjøbenhavn den 2den December 1804.

(NB. see hans Slægttavle pag. 176.)

3. Amalia Magdalene Lunn, født 5te Juni 1807, død 10de Mai 1874, ugift.
4. Carl Frederik August Lunn, født paa Dorteaslyst 12te September 1808.

(NB. see hans Slægttavle pag. 177.)

5. Charlotte Dortehea Elisabeth Lunn, født paa Dorteaslyst den 9de October 1810.
6. Peter Iver Julius Lunn, født paa Dorteaslyst den 1ste Juli 1813.

(NB. see hans Slægttavle pag. 181.)

7. Villars Knudsen Lunn, født paa Knabstrup den 13de Mai 1816.

(NB. see hans Slægttavle pag. 182.)

8. Juliane Sophie Lunn, født paa Knabstrup den 10de Juni 1819, død 29de Juni 1851, ægtede 28de April 1850 Frans Brun.²⁾

Deres Søn:

Julius Peter Munthe Brun, født 19de Juni 1851, død 14de Februar 1853.

- ¹⁾ Louise Lunn og Søsteren Charlotte ere i Fællig Eierinder af Dorteaslyst.
- ²⁾ Frans Brun var Cand. med., practiserende Læge i Holbæk, født i Kjøbenhavn 13de Juli 1815, død i Holbæk 21de November 1882. — Brun var 2den Gang gift med Frøken Cathinca Smith og har med hende 2 Sønner.

9. Ove Lunn, født paa Knabstrup 14de Januar 1821, død 8de Marts 1873.

(NB. see hans Slægttavle pag. 182.)

Christian Ditlev Lunn, Søn af (vide pag. 175) Villars Knudsen Lunn, født i Kjøbenhavn den 2den December 1804, ægtede den 5te November 1840 Elise Vilhelmine Lange.¹⁾

Deres Børn:

1. Michael Villars Lunn, født i Kjøbenhavn den 16de Januar 1843, ægtede 3die August 1869 Marie Døderlein.²⁾

Deres Børn:

- a. Malvina Lunn, født i Frederiksberg den 6te Juli 1870.
b. Ove Christian Lunn, født i Frederiksberg den 4de Juli 1873.
c. Margit Lunn, født i Frederiksberg 9de Juni 1878.
2. Henriette Louise Lunn, født i Kjøbenhavn den

---

¹⁾ C. D. Lunn, Cand. juris, Capitain i Studentercorpset, Contoirchef, senere Departementschef i Danske Cancelli, derefter Overformynder, Conferentsraad, Commandeur af Danebroge og Danebrogsmænd. — Elise Vilhelmine Lange, Datter af Conferentsraad, Overpræsident i Kjøbenhavn Michael Lange og Louise Thomine Petersen, født i Kjøbenhavn den 1ste Juli 1817.

²⁾ M. V. Lunn, Cand. juris, Høiesteretssagfører. — Marie Døderlein, Datter af Provst Christian Grønbech Døderlein og Malvine Petersen, født i Asker Præstøgaard i Norge 24de April 1849.

24de October 1845, ægtede den 1ste Mai 1869
Hans Andreas Bache.¹⁾

Deres Sønner:

- a. Holger Bache, født paa Frederiksberg den 12te April 1870.
- b. Harald Bache, født ibd. d. 19de Decbr. 1885.

Carl Frederik August Lunn, Søn af Villars Knudsen Lunn (vide pag. 175), født paa Dortheslyst den 12te September 1808, ægtede den 30te October 1837 Gedske Cathrine (Catinca) Resch.²⁾

Deres Børn:

1. Henrik Villars Jacob Lunn, født paa Dortheslyst 22de April 1839, død 22de Marts 1877.³⁾
2. Frederikke Jacobine Lunn, født paa Dortheslyst 22de Marts 1841, ægtede den 15de September 1865 William Høegh Smith.

(NB. see V. H. Smiths Slægttavle pag. 179.)

---

¹⁾ H. A. Bache: Cand. politics, Capitain i Fodfolket, Contoirchef i Krigsministeriet, Ridder af Danebroge o. fl. O., er født i Jyderup den 13de October 1841 og er Søn af Pastor Jens Assenius Bache og Christiane Petrea, født Gøtzsche.

²⁾ C. F. A. Lunn, Exam. juris, fra 1832 til 1835 Volonteur i Generalstabens Bureau, 1835 Krigsassessor, Forpagter af Dortheslyst, 1846 Forpagter af Knabstrup, 1865 Eier af Knabstrup, 1876 Etatsraads Character. — Gedske Cathrine Lunn, Datter af Proprietair Jacob Bentzen Resch, dengang Eier af Kongsdal, og Anne Laurentze, født Neergaard.

³⁾ Henrik Lunn var Lieutenant i Rytteriet, Forpagter af Dyrchavegaard.

3. Lauritz Christian Lunn, født paa Dorthaslyst den 25de Mai 1842, ægtede 30te October 1870 Anna Laurentze Kosmine Frederikke Resch.¹⁾
(NB. see L. C. Lunns Slægttavle pag. 179.)
4. Erasmus Sigismund Lunn, født paa Dorthaslyst den 29de August 1843, ægtede 15de December 1870 Mariane Frederikke Mathilde Nielsen.²⁾
(NB. see E. S. Lunns Slægttavle pag. 180.)
5. Henriette Caroline Eleonore Lunn, født paa Dorthaslyst 1ste September 1844.
6. Villars Knudsen Lunn, født paa Dorthaslyst den 11te October 1845, ægtede den 1ste Juni 1881 Cathrine Junggreen.³⁾
(NB. see V. K. Lunns Slægttavle pag. 180.)
7. Cathinca Louise Amalia Lunn, født paa Knabstrup 14de November 1846.
8. Regine Petrea Lunn, født paa Knabstrup 18de Marts 1848, død 14de August 1854.
9. Constance Emilie Clara Lunn, født paa Knabstrup 23de Juli 1849.

---

1) L. C. Lunn, Capitain i Artilleriet, Ridder af Dannebrog. Anna Laurentze Lunn, født den 8de April 1851 paa Borupgaard. Fader: Erasmus Sigismund Resch, Proprietair. Moder: Anna Elisabeth, født Hegelund; som i første Ægteskab med Hastrup havde 2 Døttre.

2) E. S. Lunn, Lieutenant i Rytteriet, Forpagter paa Knabstrup. Mariane Nielsen er født i Kjøbenhavn den 23de Juli 1847. Fader: Bernt Nielsen, Manufacturhandler; Moder: Emilie, født Esche.

3) V. K. Lunn, Civil-Ingenieur, Forpagter af Knabstrup Teglværk. Cathrine Junggreen er født i Aabenraa den 6te September 1859. Fader: J. P. Junggreen, Tobaksfabrikør; Moder: Cathrine Marie Franziska, født Otte.

10. Augusta Frederikke Caroline Lunn, født paa Knabstrup den 13de October 1850, ægtede den 1ode Juni 1873 Harald Blicher Branth.

(NB. see H. B. Branths Slægttavle pag. 181.)

11. Ove Peter Julius Lunn, født paa Knabstrup 27de December 1851, død 26de Mai 1877.¹⁾

William Høegh Smith og Frederikke Jacobine Lunn, Datter af C. F. A. Lunn ²⁾ (vide pag. 177).

Deres Børn:

1. Frederik Christian Smith, født i Frederiksberg den 26de October 1866.
2. Lars Christian Smith, født i Kjøbenhavn 25de Februar 1868, død 24de December 1868.
3. Ingeborg Smith, født ibd. 8de October 1870.
4. Olaf Høegh Smith, født ibd. 22de August 1872.
5. Paula Cathinca Smith, født ibd. 4de Marts 1874.
6. Helga Dorthea Smith, født ibd. 18de Mai 1875.
7. Harald Lunding Smith, født ibd. 31te October 1878.

Lauritz Christian Lunn, Søn af C. F. A. Lunn (vide pag. 178), og Laurentze Lunn, født Resch.

Deres Børn:

1. Margrete Lunn, født i Kjøbenhavn den 12te August 1871.
2. Viggo Lunn, født ibd. 9de August 1872.
3. Harald Lunn, født ibd. 6te December 1873.

---

¹⁾ O. Lunn var Landmand; Avlsforvalter paa Nysø.

²⁾ V. H. Smith, Grosserer i Kjøbenhavn, er født i Holbæk den 30te October 1835. Fader: Lars Christian Smith, Kjøbmand; Moder: Dorthea, født Voigt.

4. Erik Lunn, født ibd. 2den Juli 1875.
5. Gerda Lunn, født ibd. 17de August 1877.
6. Gustav Lunn, født ibd. 2ode August 1879.

Erasmus Sigismund Lunn, Søn af C. F. A. Lunn (vide pag. 178), og Mariane, født Nielsen.

Deres Børn:

1. Frederik Otto Lunn, født paa Knabstrup den 11te November 1871.
2. Bernt Peter Lunn, født ibd. 9de Februar 1873.
3. Agnes Amalia Lunn, født ibd. 24de Januar 1874.
4. Emilie Cathinca Lunn, født ibd. 4de Mai 1875.
5. Troels Lunn, født ibd. 3die August 1876, død 16de August 1876.
6. Henrik Villars Jacob Lunn, født ibd. 7de December 1877.
7. Christian Ditlev Ove Lunn, født ibd. 15de Januar 1880.
8. Knud Villiam Lunn, født ibd. den 24de Marts 1884.

Villars Knudsen Lunn, Søn af C. F. A. Lunn (vide pag. 178), og Cathrine Lunn, født Junggreen.

Deres Børn:

1. Christian Ditlev Lunn, født paa Knabstrup
  2. Henriette Lunn, født ibd.
  3. Cathinca Charlotte Lunn, født paa Knabstrup
  4. Villars Knudsen Lunn, født ibd.
- } 8de April
} 1882.
28de April 1883.
27de August 1884.

Harald Blicher Branth¹⁾ og Augusta Frederikke Caroline Lunn, Datter af C. F. A. Lunn (vide pag. 179).

Deres Børn:

1. Villiam Frederik Arnold Branth, født paa Elkjær den 1ste Mai 1874.
2. Astrid Augusta Branth, født ibd. 18de Septbr. 1875.
3. Cathinca Lunn Branth, født ibd. 10de Februar 1877.
4. Carl Christian Gustav Adolph Branth, født ibd. 23de April 1879.
5. Caroline Henriette Frederikke Branth, født i Kjøbenhavn 30te September 1880.

Peter Iver Julius Lunn, Søn af Villars Knudsen Lunn (vide pag. 175), ægtede den 26de Juli 1845 Agnes Collstrop.²⁾

Deres Søn:

Villars Hilmar Lunn, født 5te Marts 1855.³⁾

---

¹⁾ H. B. Branth, Licutenant i Rytteriet, Eier af Sønder Elkjær, Ridder af Danebroge, er født paa Klarupgaard 7de August 1844. Søn af Arnold Branth, Etatsraad, Eier af Klarupgaard, og Karoline, født Hilarius Kalko.

²⁾ P. I. J. Lunn, Cand. juris, 1844 Auditor, 1850 Borgermester og Byfoged i Aabenraa, 1864 afsat af Preusserne, 1866 Herredsfoged i Hasle m. fl. Herreder (Aarhus); Justitsraad, Ridder af Dbg. — Agnes Collstrop er født i Kjøbenhavn 19de November 1814. Fader: Tømmerhandler Capitain Collstrop, Moder: Frederikke, født Voigt.

³⁾ V. H. Lunn, Cand. juris, Fuldmægtig.

Villars Knudsen Lunn, Søn af Villars Knudsen Lunn (vide pag. 175), ægtede den 6te Mai 1843 Frederikke Magdalene Hagen.¹⁾

Deres Børn:

1. Villars Knudsen Lunn, født paa Rønnebæksholm 5te September 1844.²⁾
2. Magdalene Henriette Charlotte Lunn, født ibd. 27de Juli 1846, død 17de November 1878.
3. Julie Lunn, født ibd. 10de April 1848, død 17de Februar 1849.
4. Agnes Vilhelmine Cathrine Lunn, født ibd. 16de Marts 1850.
5. Adam Carl Frederik Lunn, født ibd. 20de Juni 1851.³⁾

Ove Lunn, Søn af Villars Knudsen Lunn (vide pag. 176), ægtede 9de Juni 1851 Vilhelmine Margrethe Smith, som døde i Bologna 25de Juni 1881.⁴⁾

---

¹⁾ V. K. Lunn, 1843 Forpagter paa Rønnebæksholm, 1855 Eier af Lautrupgaard, 1865 Eier af Frederikshøi. — Frederikke Hagen er født i Kjøbenhavn den 2den Juli 1817; døde 27de Juni 1869. Fader: Apotheker Bernhard Hagen, Moder: Magdalene, født Hersleb.

²⁾ V. K. Lunn, Landmand i Sverrig.

³⁾ A. C. F. Lunn, Lieutenant i Ingenieurerne, Landmand.

⁴⁾ O. Lunn blev Lieutenant i Infanteriet 1838, efter at have gennemgaaet den militaire Høiskole 1844 ansat i Artilleriet, hvor han avancerede til Oberst, blev Ridder og Danebrogsmand; han døde af Diphteritis 8de Marts 1873. — Vilhelmine Smith, født i Holbæk den 13de Januar 1826. Fader: Lars Christian Smith, Kjøbmand; Moder: Dorteia, født Voigt.

Deres Børn:

1. Dorteaa Cathrine Lunn, født 23de Mai 1852, død i Rom 16de April 1881.
2. Villars Christian Lunn, født 1ste Februar 1854, død 15de October 1865.
3. Thyra Lunn, født i Kjøbenhavn 28de Juli 1855, ægtede den 29de April 1884 Christian Døderlein.¹⁾

Deres Søn:

Christian Grønbek Døderlein, født i Asker den 16de Marts 1885.

4. August Lunn, født 14de September 1858, ægtede den 26de April 1882 Cathrine Marie Louise Veronique Messerschmidt.²⁾

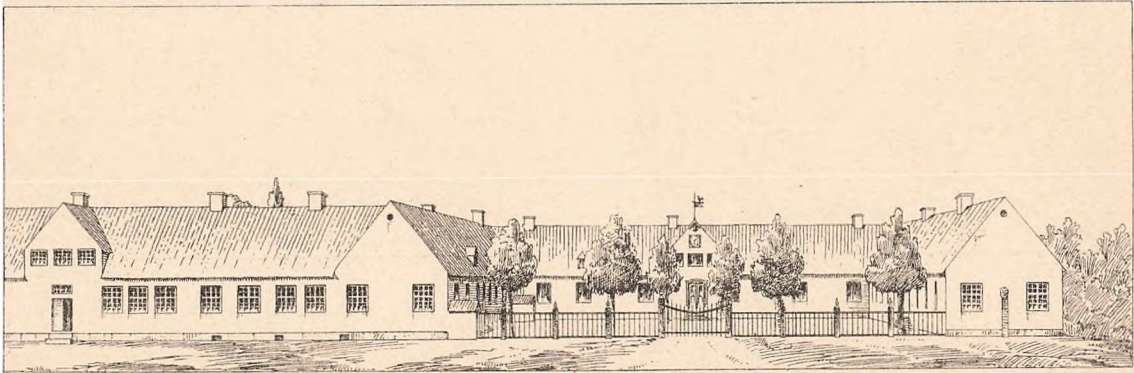
Deres Børn:

1. Aage Lunn, født i Kjøbenhavn den 1ste Juni 1883.
2. Kai Lunn, født ibd. 8de Juli 1885.

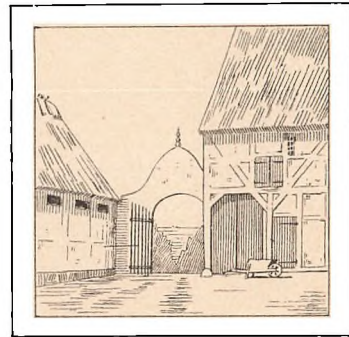
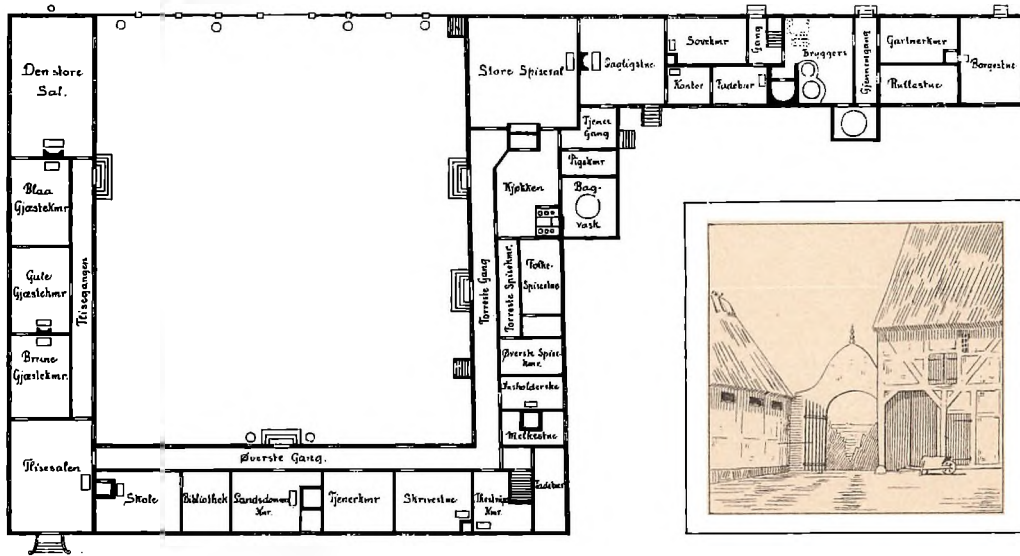
¹⁾ C. Døderlein er født i Asker i Norge; Cand. med., practiserende Læge i Christiania Stift. Fader: Provst Christian Grønbek Døderlein; Moder: Malvine, født Petersen.

²⁾ A. Lunn, Vexellerer i Kjøbenhavn. — Veronique Messerschmidt er født i Kjøbenhavn 10de October 1859. Fader: Emil Messerschmidt, Garvericier; Moder: Veronique, født Bølling.

Pacht & Crane phot.

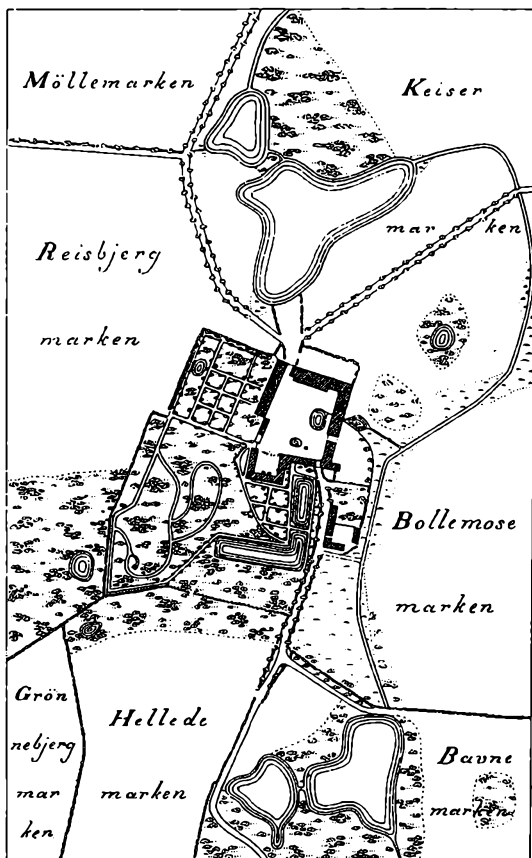
KNABSTRUP 1814.

5 0 5 10 15 20 25 Alen.

Pacht & Løne phot

KNABSTRUP 1814.

500 Alen